

# Tedenska tribuna

Cena 30 din



V prihodnji številki nova serija

## OD PUČISTIČNE VLADE DO »KAIRSKA AFERE«

V današnji številki »Tedenske tribune« objavljamo zadnji prispevek iz serije »Vojaški puč in 27. marec«, katerega so naše bralke in bralci, po številnih pismih sodeč, spremljali z velikim zanimanjem. To zanimanje je bilo naposled popolnoma upravičeno, saj so ob sestavi te serije mogli ne le obuditi spomin na pomembne zgodovinske dogodke, temveč so se seznanili tudi z gradivom, pripravljanim po doslej neobjavljenih in manj znanih dokumentih.

Z zaključkom doslej objavljene serije pa so bili osvetljeni le dogodki, ki so privedli do izvedbe vojaškega puča in velikih manifestacij ljudskih množic, ki so pod vodstvom Komunistične partije dokončno obračunale z izdajalsko politiko Pavla in njegove kamarile. Zato se je uredništvo odločilo, da bo v prihodnjih številkah prikazalo

- zopet na osnovi doslej neobjavljenih in manj znanih dokumentov razvoj dogodkov, ki je sledil vojaškemu puču in ljudskim manifestacijam — to je čas
- od formiranja pučistične vlade
- poskusov, da bi odvrnili vojno nevarnost
- Hitlerjeve takojšnje odločitve za napad
- do vojne, kapitulacije in emigracije jugoslovanske kraljevske vlade
- vse do razkola nehomogene emigrantske družine, kar je prišlo do izražanja v tako imenovani »kairski aferi«.

Z objavljanjem nove serije bo »Tedenska tribuna« začela že v prihodnji številki.

Prihodnjič prvo nadaljevanje nove serije pod naslovom:

### PRVA DILEMA: VOJNA ALI MIR



## KOČA POPOVIĆ NA DUNAJU

Državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović bo v četrtek, 24. novembra, prispel prestolnico Dunaj. Tja ga je povabil avstrijski zunanji minister dr. Bruno Kreisky. Naslednji dan bodo razgovori med avstrijsko in jugoslovansko na obisk v avstrijsko državno delegacijo. Jugoslovanski predstavniki se bodo vrnili v domovino v noči med 26. in 27. novembrom. Politični opazovalci v obeh prestolnicah pravijo, da bodo sedanji razgovori pravzaprav nadaljevanje pogajanj, ki so jih imeli predstavniki obeh strani med

spomladanskim obiskom ministra Kreiskega v Beogradu. S teh pogajanj je tudi pričujoči posnetek: dr. Bruno Kreisky in Koča Popović podpisujeta skupno sporočilo. Vsekakor bo pomenilo sedanje srečanje med zunanjima ministroma sosednih držav novo manifestacijo dobre volje za ureditev vprašanj, ki zanimajo naši državi.



## NEUSPELI UDAR V SAIGONU

11. novembra ob pol štirih zjutraj je južnovietnamski polkovnik Nguyen Canh Ti poskušal izvesti državni udar proti sedanjemu diktatorju Ngo Dinh Diemu. Na svojo stran je pridobil 7. divizijo iz Saigona, tri padalske bataljone ter del policije in žandarmerije. Boji so trajali štirideset ur, toda upor je bil naposled zaduščen s četami, ki so ostale zveste Diemu. Kakšni so bili pravi vzroki za upor, je razvidno že iz Diemove politične biografije. Ko je prišel po francoskem polomu v Indokini, po razdelitvi bivše kolonije na Severni in Južni Vietnam v južni prestolnici Saigona na oblast, so ameriški listi pisali, da je to prvi vietnamski »no puppet premier«, torej premier, ki ni lutka. Pa vendar so ga leta vladanja označila kot človeka ZDA in katoliške cerkve. V Južnem Vietnamu je masivna ameriška pomoč pretvorila deželo v »izpostavljeno utrdbo pakta SEATO«: znotraj tega oporišča pa je vladala korupcija, kakršna je možna samo v južni Aziji. Strahotne socialne razlike med posameznimi plastmi prebivalstva se niso zmanjšale niti za las. Najvažnejši politični činitelj v deželi je dobro oborožena in izvežbana armada 150.000 moč. Pravijo, da je od nje slejkoprej odvisna usoda Diema, usoda strategije SEATO v tem delu sveta in nazadnje — kajti to je bilo v Vietnamu zmerom nazadnje — usoda ljudstva, ki životari na tamkajšnjih riževih poljih.



## VOHUN X-25

Pretekli teden je bila premiera drugega letošnjega »Triglavovega« filma »Vohun X-25 javlja«, ki smo ga po čudnih potih distribucije videli šele štiri mesece po njegovi puljski premieri. Film v režiji in po scenariju Františka Čapa je naš prvi vohunski film iz NOB, prvi kinoskopski film in prvi v elektronsko muziko (Adamič). Z njim se je razširila naša domača repertoarna lestvica in publika ga je lepo sprejela. V glavnih vlogah nastopajo: Duško Janičević (nagrada »Mladosti« v Pulju), Tamara Miletič, Stevo Zigon, Angelca Hlebcetova, Rolf Wanka in drugi.



## UDARI, STAVKE, NAPETOSTI

Ameriško ladjevje pred obalami Nikaragve in Gvatemale je še za nekaj stopinj zvišalo napetost v karibskem območju. Pretekli teden je prišlo v teh dveh deželah in v Kostariki do uporov proti diktaturam. Vodili so jih povečini mlajši častniki, ki pa jim namravani udari niso uspeli. Toda v tem ozračju so se naglo razširile nalašč lansirane vesti, da je v ozadju vsega tega Kuba, ki da na veliko »izvažava revolucijo«. Razer tega se v floridskem mestu Miami nič koliko »antirastrovcev« pripravlja na morebitni boj proti kubanskemu revolucionarnemu vodji. V Braziliji se je pravkar končala množična, polmilijska stavka delavcev, ki je dočela uspela. Južni kontinent torej vre na vseh tleh in krajih

## Svet, ki v njem živimo

Vsemu zaupanju, ki ga vzbuja veliki tehnični, gospodarski, družbeni in politični napredek človeštva po drugi svetovni vojni, se nekaj sodobnih dejstev reži naravnost v obraz. Te dni so v Hollywoodu fašisti pubertetnih let demonstrirali proti švedski filmski igralnici May Britt, ki se je poročila s črnim pevcem Sammyjem Daviesom. Na ekranih kanadske televizije sta dva samozvana Führerja, prvi iz Kanade, drugi iz ZDA, razlagala, da nameravata po prevzemu oblasti uvesti Neue Ordnung (»Novi red« z vsemi hitlerjanskimi odlikami: plinske celice za žide, koncentracijska taborišča za uporne, država Herrenvolka v anglosaški izvedbi). V Madridu, Malmöju, Buenos Airesu in gotovo še drugod obstajajo centri mednarodnih fašističnih zvez. Vodijo jih prekaljeni bojevniki za Stvar, ki so pred leti že okusili slast oblasti, zdaj pa spet čakajo zelene ure. Rasistični ideolog Rosenberg in njegovi sodelavci zavzemajo na častni lestvici južnoafriških idejnih svetilnikov najvišja mesta in njihova dela veljajo komaj kaj manj kot samo sveto pismo. Fašizem se zdaleč ni mrtve.

Pa kaj je pravzaprav fašizem? V zelo razširjenem pojmovanju o tem pojavu je beseda »fašizem« vse pretrdno povezana z določenim obdobjem nemške in italijanske zgodovine v prvi polovici drajšetega stoletja. Nemci in Italijani so v tej dobi ponoreli za dvema blaz-

nežema, ki jima je uspelo zaslepeti jih do te mere, da sta jih lahko popeljala v vojaške avanture. Vse to je stalo svet petinsedemdeset milijonov mrtvecev. Pred petnajstimi leti je požar ugasnil in v pepelu so zamrle tudi zadnje iskre te blaznosti. Izkušnja je bila preveč boleča, da bi se našel kdo, ki bi norcem še verjel.

Lepo in preprosto bi bilo, če bi bilo

## „Volja za moč“

res tako. Po tistem, ko sta kanadski in ameriški Führer pred dnevi razložila televizijskim gledalcem svoje načrte, je neki ugledni psihiater iz Toronta povedal naslednje. Možakarja sta obremenjena z manjrednostnimi kompleksi. Imela sta težavno in neurejeno mladost, doživljala vrsto neuspehov v poklicu in pri ženskah ter se zatorej poskusila uveljaviti na tak, no — nenavaden način. Toda pred ne tako davnimi leti se je vsa intelektualno vzvišena Evropa smejala nekemu Adolfu Hitlerju, češ da je neuravnotežen, blazen, manjvreden in sploh nemogoč, nakar se je ječe zlo-mila pod naskokom njegovih tankov Odkod očitno blaznim idejam tolikšna moč?

Obstaja teorija, ki pravi, da je med

ljudmi določen odstotek takih, ki bi jim lahko rekli »normalni«. To so kriminalci, blazneži in podobno. Toda natančne meje med normalnostjo in »normalnostjo« ni. Veliko je ljudi, katerih temnejše plati se skrivajo pred obsodbo družbe. Naj pride čas, naj pride do okoliščine, ki izživljajo tistih temnih nagonov zakonitijo. In že so tu vse strahote, s katerimi smo pred leti

drznost, uveljavljanje in »voljo za moč«. Po ulicah Münchena in Hamburga divjajo in usnjenih jopičih in na tulečih motorjih die Halbstärke; teddy boys se gredo v londonskem Sohu rock'n'roll in razstem; les blousons noirs v Parizu dirke z avtomobili in trgovino z mamili; skunna folke razbijajo v Stockholmu trgovine in množično posiljujejo ženske; moskovski stiljagi se po opičje zvirajo, prekupčjujejo z nylonkami in vlivajo vase na litre vodke; v New Yorku, kjer jim praktični Američan kratko in malo pravi »teenage criminals«, mladoletni zločinci, terorizirajo ali kar ubijajo učitelje. Ali ni to sijajen material za fašiste?

Kar vidiš jih: naposled so postali zaželeni. Dolgo so šli proti družbi in zakonu, zdaj gredo za družbo, za zakon. Prej so divjali neurejeno, zdaj korakajo urejeno. Dolge, strumno poravnane vrste, enaki brezizrazni obrazi, čvrsto, togo, en, dva, en, dva, eins, zwo... za železne križce s hrastovimi listi, za slavo, čast, epolete, za Domovino, za... za FÜHRERJA! in čez mrtve, mrtve, mrtve, mrtve.

Naš čas, bi rekel filozof, je čas prelomov. Veliko je v njem starega, ki se mora braniti pred novim, in veliko priložnosti, da postane fašist zaželen. Bojim se, da je norišnica za današnje blazneže premalo.

Dušan Dolinar

- TEL AVIV — Eichmann svojemu advokatu: »Ne gre, da bi umaknil svoja priznanja: zadnji teatralni akt nadutosti tisočletnega rajha« (ki je trajal 12 let).
- MADRID — Za spomlad je napovedana corrida, ki se bo odvijala natanko tako, kot je bilo v navadi za časa Goye: pogledi madridske vlade so v vsem obrnjeni nazaj!
- BONN — Vsak vojak Atlantskega pakta, ki je služil v Zahodni Nemčiji, dobi ob odhodu iz dežele darilo: zvočno razglednico (bavarsko koračnico in silko obrambnega ministra Strausa). No comment!
- PARIZ — Francija gradi za Izrael transatlantik »Kralj David«: 22.000 ton.
- MOSKVA — Poskusi z novimi, žepnimi traktorji: 170 kg.
- BONN — Preveč vina v Zahodni Nemčiji: bazeni iz plastične mase so napolnjeni z vinom; resna nevarnost za morebitne plavalce.
- MOSKVA — Bombažni rekord v Azerbejdžanu: 50 do 60 stotov bombaža na hektar.
- VATIKAN — Ustanovljen je nov red »Bratov-kaznjencev«. Kandidat mora eno leto novicijata prebiti v zaporu. Pater Cippico (600 poverjenih milijonov) bi bil lahko patron.
- LONDON — Italija: Britanija (v trgovini) — 5,667 (milijonov funtov); 0,000 (milijonov funtov).
- LONDON — Pred dobrima dvema mesecema je »Australian Consolidated Press« ponudil 2,5 milijona funtov za »New Chronicle« in za »Star«. Ponudba je bila zavrnjena, dva meseca kasneje pa sta bila oba lista prodana za 1,5 milijona novemu ponudniku; zakaj?
- NEW YORK — Demonstracije mladine na New York Square: »Ne hodite gledat nacističnega junaka«; film o »očetu« V-2 in sedanjem atomskem asu von Braunu, ni popularen; zakaj, je popolnoma jasno.
- HANNOVER — Albert Layer, bivši SS šef taborišča Grossrossen, je bil obsojen: 14 (umorov) +261 (sodelovanj pri umorih) = 7 (let zapor). Za »nemškimi čudežem« se nemška aritmetika.
- PARIZ — Vlomilci so navrtali blagajno italijanskega generalnega konzulata in jo našli prazno; nerazvita področja.
- BERLIN — Jesenski problem: kaj storiti s 35.000 kubičnimi metri listja, ki je odpadlo z dreves.
- BERLIN — Profesor Ernst Niekisch (71 let) je dobil od sodišča zavrnjeno zahtevo po izplačilu odškodnine žrtvam nacizma (11 let koncentracijskega taborišča). Razlog: ko so ga zaprli (nacisti), je bil socialni demokrat, po letu 1945 pa komunist. Razumljiva tevtonska logika.
- LIZBONA — Amnestija za kaznjence: izvzeti komunisti in drugi politični jetniki.
- BUDIMPEŠTA — Madžarski arheologi menijo, da so v mestecu Kesztehly (blizu Blatnega jezera) odkrili rojstno hišo Teodorika, kralja Gotov: Ravenna (kjer je Teodorik pokopan) bo prenehtala biti božja pot za nemške turiste!

ŠE ENKRAT TELEFON BELA HIŠA : KREMELJ — TRI RAKETNE POMOTE, TRIKRAT »KAJ ČE...« REŠITEV SVETA ZA TRIDESET DOLARSKIH TISOČAKOV NA MESEC

Ze prejšnji teden smo poročali o nekaterih dodatnih predlogih k prvotni zamisli o navezavi direktne telefonske linije med sedežem predsednika ZDA Belo hišo in sedežem predsednika sovjetske vlade Kremljem. Nekateri podrobnosti osvetljujejo predloge, ki se tičejo te zamisli, še v drugih ljudi.

Prvi predlog o takšni liniji je prišel na dan 20. marca. Objavil ga je ameriški časopis Pereid. Svetovna javnost je sprejela zamisel s nenavadnim zanimanjem. Pred nekaj dnevi je londonski Daily Sketch predlagal še to, da bi navezali med delovno mizo britanskega ministrskega predsednika v londonskem Downing Streetu 10 in kremljsko delovno mizo predsednika sovjetske vlade televizijsko zvezo. Vse to naj bi pomagalo preprečiti vojni spopad, do katerega bi utegnili priti v primeru, da bi katera izmed prizadetih držav izgubila izpod nadzorstva raketne izstrelke, ki z njimi opravlja različne poizkuse.

Strah pred takšnim dogodkom se zdalci ni samo akademski. Pred približno letom dni je neka sovjetska raketa zaradi napake v krmilnih napravah skrenila s prvotno načrtane poti in se usmerila proti Aljaski. Prav malo je manjkalo, da ni treščila na njeno ozemlje. To je povedal Nikita Hruščev Richardu Nixonu, ko se je ta poleti mudil v Moskvi. Sovjetski premier je priznal, da se boji, da bi se utegnilo kaj podobnega še kdaj pripetiti. Pa tudi ameriški raketni izstrelki so že odrekli poslušnost radijskim navodilom z oporišč na tleh. Leta 1946 je ameriška raketa, komaj malce izpopolnjeni tip znane nemške V-2, nenadoma ubrala po svoje in se zarila v

pokopališče mehiškega mesta Juarez. Zrtev na srečo ni bilo in tako se je incident končal samo z ameriškim opravičilom. Petega decembra 1956 so Američani izstrelili iz letalskega oporišča Patrick eno svojih prvih daljnosežnih strateških raket. Tudi ta je svojevglavo odpovedala pokoroščino in končala svojo parabolično pot nekje v brazilski džungli v poročju Amazonke.

Telefonska ali celo televizijska linija, pravijo, bi precej zmanjšala nevarnosti, ki bi jih rodil tak neuspeh poizkusa. Polaganje takšne linije pa bi bilo predvidoma tudi precej enostavno. Lahko bi namreč uporabili že položene kable in radijske naprave v Angliji in Franciji. Za televizijsko zvezo med Downing Streetom in Kremljem bi bilo treba investirati pol milijona funtov. Telefonska zveza med Belo hišo in Kremljem pa bi bila malce dražja. Vzdrževanje bi stalo

kakih 30.000 dolarjev na mesec.

Telefonskih central, ki bi delovale posebej za to linijo, sploh ne bi bilo treba. Na obeh koncih bi se pri njej nenehno izmenjavali dežurni uslužbenci. Takoj ko bi kdo vzdignil slušalko na enem koncu, bi se na drugem koncu prižgala signalna lučka ali pa bi zazvonil zvonec.

Urednik lista Pereid Jesse Gorkhin je sam potoval v Moskvo, da bi vprašal Hruščeva, kaj meni o tej zamisli. Odgovor: »Dobra ideja«.

V Združenih državah pa je novoizvoljeni predsednik John Kennedy, ki bo prevzel oblast 20. januarja, izjavil:

»Ljudje, ki vodijo ti dve državi, se bodo morda znašli pred gotovimi dejstvi, odočati bodo morali v nekaj minutah. Zato se bodo morale ZDA in ZSSR zanesti na obvestila iz nasprotni strani, češ da je prišlo do nenamerne napake. Tako ne bi prišlo do odgovora z enakimi ukrepi, kar bi potisnilo svet v strahote jedrske vojne. Predlož zaslužni, da ga proučimo z vso pozornostjo.«



Sneg na Kilimandžaru in lovci nad njim. To so britanski Hawker Hunterji iz kenjskih oporišč, ki postajajo v britanskem vojaškem sistemu vse bolj pomembna. Toda Kenija je med preostalimi britanskimi kolonijami med prvimi v vrsti tistih, ki čakajo na samoupravo in potem neodvisnost. Sindikati, ki igrajo v nacionalističnem gibanju precejšnjo vlogo, so ravno pred nekaj dnevi zahtevali, naj Britanci skričijo število svojih čet v koloniji.

Kongo: strup in puščica

»Izpulite puščico čimprej — najbolje manj kot pet sekund po tistem, ko ste bili zadeti. Če si jo boste izpulili dve sekundi po zadetku, vam bo sicer prizadejala, začasne neprijetnosti, vendar ne boste smrtno ranjeni, razen če vas je zadela v kak življenjsko važen organ. Vsekakor si hitro vbrizgajte v žilo kalcij in adrenalin...«

Takšno navodilo je natisnilo poveljstvo OZN za čete, ki poskušajo pomiriti bojujoča se plemena na neprehodnem, džungelskem ozemlju med kongokima pokrajinama Katanga in Kasai. Neslišna puščica, ki

svistne iz zelene gošče, ni tod nobena redkost. Starinsko orožje je zanesljivo zastrupljeno. Vojaški zdravniki so strupe analizirali. Največkrat gre za strofanilin ali strihin, ki jih plemenski vrači in čarodeji pridobivajo iz neznanjih rastlin. Strahotnega curare, ki je tako priljubljen med Indijanci iz Brazzilije, doslej še niso srečali. Tem osnovnimstrupom pa so velikokrat primešani ekstrakti najbolj neverjetnih zmesi, ki jih poznajo samo strokovnjaki za običaje teh črnskih plemen. Tako na primer sušijo in tolčejo krokodilja jetra, prah po-

tem mešajo z rastlinskimi sokovi in v tem kuhajo vrhove puščic. Uporabljajo tudi žgane ptičje odpadke, točene kuščarje in podobno. Strupi, ki so pripravljani na takšne načine, delujejo predvsem na živčni sistem: paralizirajo srce in omrtvičijo ude. Nekateri povzročijo, da razpadejo krvna telesa.

Vojaki OZN, ki morajo tvegati tudi to, opravljajo najbolj nevarno delo na svetu. Zda se ukvarjajo s tem, da vzpostavljajo »demilitarizirane cone« med vojskujočimi se rodovi in plemeni. Njihovi povelj-

niki se morajo pogajati z neprijetnimi poglavarji, katerih sfanatizirani in od Combeja podkupljeni podložniki dostikrat bobnajo na sveto vojno. Na ozemlju Katange so nezazeleni. Dostikrat jih Combejevo »oblasti« dolžijo nasilja, ropov, umorov, pošiljevanj nad črnkami in belkami in podobno. Morala teh čet, ki je bila sprva zelo visoka, je zdaj v nevarnosti. Nenehno tveganje, sovražno razpoloženje prebivalstva, vročina, vlaga, bolezn, vse to naravnata njihovo potrpežljivost. Pri vsem tem pa ne smejo uporabljati modernega orožja.

Bo kmalu obračun?



Na Francoskem »se nekaj kuha«. To je vtis, ki nastaja iz prebiranja poročil in komentarjev svetovnega tiska, tudi tistega, ki je bil Franciji in njeni politiki, posebej v zvezi z Alžirijo, brez pridržkov naklonjen. Predsednik de Gaulle je naposled izgovoril besedo »alžirska Alžirija«. V taboru desnice, ki stoji in umre za »francosko Alžirijo«, je zavrelo. Znani general Salan, nekdanji poveljnik francoskih čet v Severni Afriki, je tiste dni, ko je de Gaulle govoril, čakal v Spaniji. Čakal na kaj? Trdijo, da bi v primeru, če bi le predsednik jasno pokazal, da namerava priznati Alžircem pravico do samoodločbe, odletel v Afriko in proglasil separatistično »francosko Alžirsko republiko«, nekakšno alžirsko Katango. Na drugi strani pa je predsednik alžirske časne vlade Ferhat Abas ponudil, naj bi v deželi izvedli referendum pod nadzorstvom OZN. Zda vse čaka na prihodnje de Gaullove poteze. Videti je namreč, da bo moral predsednik Pete republike za primer, če bo hotel še naprej odločati in voditi, temeljito obračunati z desničarskimi ultras. Ti so pred dnevi demonstrirali v Parizu in se ostro spopadli s policisti, ki so nosili v znamenje resniški trenutka »alžirski žolode (zgoraj)«.



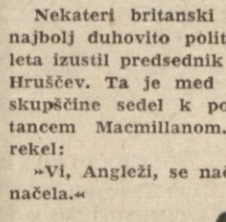
KAKO KORAKA DE GAULLE Franklin, Daily Mirror, London, Velika Britanija

Med dvema tečajema



Sacra Rota, vrhovno sodišče katoliške cerkve, je v zadnjem letu razvezalo dvainšedeset po cerkvenih predpisih sicer neločljivih zakonskih zvez v različnih državah. Dobro obveščeni tisk piše, da lahko dosežejo privolitev za razvezo samo bogataši. Sveto sodišče namreč privoli v ločitev le pod pogojem, da prizadeti poravnajo stroške.

Ti znašajo lahko tudi nekaj milijonov lir. Minimalna tarifa: pol milijona.



Nekateri britanski časopisi trdijo, da je najbolj duhovito politično izjavo letošnjega leta izustil predsednik sovjetske vlade Nikita Hruščev. Ta je med zasедanjem Generalne skupščine sedel k pogajanjem tudi z Britancem Macmillanom. Med drugim mu je rekel:

»Vi, Angleži, se načelno bojite slehernega načela.«

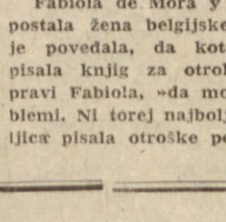


V Sovjetski zvezi je »vesoljsko navdušenje« zelo intenzivno. Morda je to le reakcija na večih nekritična sanjarjenja o jutrišnjih poletih na zvezde — toda eden najbolj pristojnih sovjetskih znanstvenikov, ki se ukvarjajo s temi vprašanji, je izjavil:

»Za sedaj je nekoristno, da bi razkopavali po luninem drobovju. Poglobimo najprej svoje tako nezadostno znanje o notranjosti zemlje! Pa še eno sovjetsko avtoritativno mnenje: preden bodo izdane geografske karte lunine površine, ki bodo vsaj toliko natančne kot so te, ki slikajo zemeljsko površino, ne bo nobenih odprav...«



Centralni protituberkulozni dispanzer v Pekingu je sklical neko konferenco. Udeležila se je tudi članica CK KP Kitajske in žena predsednika vlade Cu En Laja Teng Jin Cao. V govoru je izjavila, da »se bolniki ne smejo zanašati samo na zdravilnike in zdravila, pač pa se morajo bojevati proti boleznim tudi z duhom marksizma-leninizma.« Pristavila je: »Marksistično-leninistične postavke lahko tukaj odigrajo prav toliko vlogo kot zdravilniki in medicamenti.«



Fabiola de Mora y Aragon, ki bo kmalu postala žena belgijskega kralja Baudouina, je povedala, da kot kraljica ne bo več pisala knjig za otroke »Povedali so mi,« pravi Fabiola, »da morijo Belgiji hudi problemi. Ni torej najbolj primerno, da bi kraljica pisala otroške povestice...«

Znani brazilski arhitekt Oscar Niemayer, ki se je proslavil s svojimi projekti za novo brazilsko prestolnico Brasilio, je zadnji hip sporočil, da ga ne bo v München na mednarodno konferenco o sodobnem stanovanju, kjer bi moral imeti uvodni referat. V brazjavki je navedel, da »zaradi političnih razlogov« ne more od doma.

»Politični razlogi« pomenijo naslednje. Novi predsednik republike Janio Quadros je za razliko od Juscelina Kubitscheka velik nasprotnik dragih in ne neposredno donosnih akcij, kakršna je tudi graditev nove prestolnice sredi puščave. Njegovo negativno stališče ogroža baje celo sam obstoj novega fantastičnega mesta, kjer že živi kakih 130.000 prebivalcev. Kubitschek, ki bo ostal na oblasti do januarja, je zato zaprosil Niemayerja, naj ostane doma in z vsemi silami vpliva na to, da bi Brasilio do izteka njegovega mandata že vsaj v grobem dobila svojo dokončno podobo.



Te dni je umrl guverner ameriške zvezne banke Theodor Tate. Finančnika je vsa Amerika poznala samo pod vzdevkom »Mr. Dollar«. Mož je namreč vsakokrat, kadar mu je kdo rekel, naj pokaže izkaznico, izvitel iz žepa dolarški bankovec in pokazal na svoj podpis, ki je natisnjen na njem.

Zahodna Nemčija, ki očitno hrepeni po življenjskem prostoru za svoj Bundesweh, bo razen oporišč v Franciji dobila še dve oporišči v Belgiji. Eno izmed njih bo v Arendonku blizu nizozemske meje.

Nemci so bili zadnjic v Arendonku jeseni 1944. Na umiku pred zavezniki četami so v mestu »v znamenje maščevanja« ustrelili osem ljudi. Tam, kjer so nilezar krivi Belgijci izgubili življenja, so pozneje postavili spomenik. Meščani Arendonka so ga vsa poveljna leta krasili s cvetjem in 1. novembra polagali predenj vence.

Zdaž ga bodo morali prestaviti drugam. Tam, kjer stoji spomenik nacističnim žrtvam, bodo stale naprave novega nemškega oporišča.



Ameriški stani predstavnik v OZN James Wadsworth je priredil sprejem za svoje kolege diplomate. Bill so dobre volje in naposled je razigrani Wadsworth prijel v roke banjo in pričel igrati ameriške ljudske višje. Za to je slišal Nikita Hruščev, pa mu je, po pisanju tiska, predlagal, da bi ga naučil igrati še na balalajko.

Vsa zadeva je podobno kakor večina ostalega iz tistih burnih prvih dni zasédanja Generalne skupščine počasi zatoni in pozabo. Toda — te dni je prejel Wadsworth iz sovjetskega veleposlanstva v Washingtonu lep zavoj — in v njem umetniško izdelano rusko balalajko.

# PROBLEMI - SO!

## SERVISNA DEJAVNOST PODALJŠEK INDUSTRIJE — TODA V SERVISNI DEJAVNOSTI ŠKRIPLJE — ALI NAJ BODO SESALCI, HLADILNIKI, PRALNI STROJI IN DRUGI GOSPODINJSKI APARATI ZA STARO ŠARO?

— Halo, tu Tegrad, želite?  
 — Ali je res, da pri vas popravljate stroje AEG?  
 — Res. In ne samo aparate AEG, pri nas je servisna delavnica za vse uvožene izdelke iz zahodnoevropskih držav.  
 — No, prav, potem vas prosim, da pošljete koga, ki bi pregledal pralni stroj.  
 — Trenutek, da zapišem vaš naslov.  
 — ... ulica, številka 13.  
 — Hvala lepa, danes ali jutri se bo oglašil naš tehnik.  
 In res se je. Z mopedom se je pripeljal do vrtnih vrat. V stanovanje se mu ni dalo. Opravil je kar pri vratih.  
 — Tri leta ga že imate, pravite? Seveda, potem garancija ne velja več. In kaj mu je?  
 — Pravzaprav nič kaj hudega; mislim, da bilo dobro, če bi ga malo namazali, pa moga ne stiska več tako kot takrat, ko je bil stroj nov.  
 — Mh, mh, veste kaj, najbolje bo, če ga pripeljete k nam v delavnico.  
 — Ga ne boste pogledali?  
 — Ne, že vem, kaj mu je. In to se ne da popraviti v stanovanju.

Družinsko posvetovanje se sprva ni moglo načuditi, da si možak sploh ni ogledal stroja in da servisna delavnica nima tricikla, ki bi stroj odpeljal. Potem so se zedinjili, da bi bilo vseeno prav stroj nekako odpeljati tjakaj.  
 Tako se je tudi zgodilo. V slabem tednu je bil stroj namazan in popravljen. Račun: 1150 din, rezultat: moga nima moči, da bi ožela perilo. Taka je, kot prej.  
 — Kaj mislite, ali so stroj sploh namazali, če še tiste malenkosti niso popravili? — me je zaskrbljeno vprašal sosed.  
 Kdo ve, če sosedovo vprašanje ni bilo upravičeno? Vsekakor pa drži, da v servisni službi pri nas močno škriplje.

### PRIJETEN PRIPEV

Pa pogledjmo pobliže, kako je s to rečjo. Nagel razvoj gospodarstva in socialističnih družbenih odnosov ni ostal brez pripeva. Spremenil se je naš način življenja. Dokaz za to je struktura potrošnje. Poslej izdajamo manj denarja za preživljanje in več za industrijske proizvode. Samo v Ljubljani je bilo leta 1956 natanko 6650 radijskih in televizijskih aparatov ter 30006

gospodinjskih aparatov, konec lanskega leta pa že 11.843 radijskih aparatov in 54.594 gospodinjskih aparatov. Mehanizacija in motorizacija je stopila na čelo vsakdanjega življenja. Gospodinjstvo delavske družine je lani porabilo za 12 odstotkov več električne energije kot leta 1956. V Sloveniji je bilo takrat še 3557 osebnih avtomobilov, lani pa že 11.184. Skratka, motorizacija, mehanizacija in elektrifikacija so našli pot do potrošnika.

Nezadostna domača proizvodnja aparatov, veliko povpraševanje in težnja po čim hitrejšem izboljšanju življenja so narekovali uvoz vsemogočih gospodinjskih aparatov. Ne glede na to, da jih je še vedno manj kot želja, pa se je izkazalo, da uvoz aparatov najrazličnejših tipov in znamk po znanem receptu za vsako ceno in želja po nenehni domači proizvodnji kompletnih strojev nista ostali brez posledic. Pozabili smo namreč na vzdrževanje vseh teh aparatov, domače in tuje proizvodnje.

### KAJ PA VZDRŽEVANJE?

Da bi naredili red, da bi zaščitili potrošnika, da bi zavrlj škodljive težnje po proizvodnji, uvozu in prodaji visoko konjunkturnih izdelkov in da bi stopili na prste hlantanju po zaslužku, je lani poleti Zvezni izvršni svet izdal odredbo, ki določa in obvezuje proizvodnje in uvozne trgovske organizacije, da preskrbijo tudi za redno in pravilno vzdrževanje vseh teh naprav.

Med drugim predpisuje ta uredba v veliko zadovoljstvo potrošnikov pogoje, ki določajo prodajo nekaterih industrijskih izdelkov:

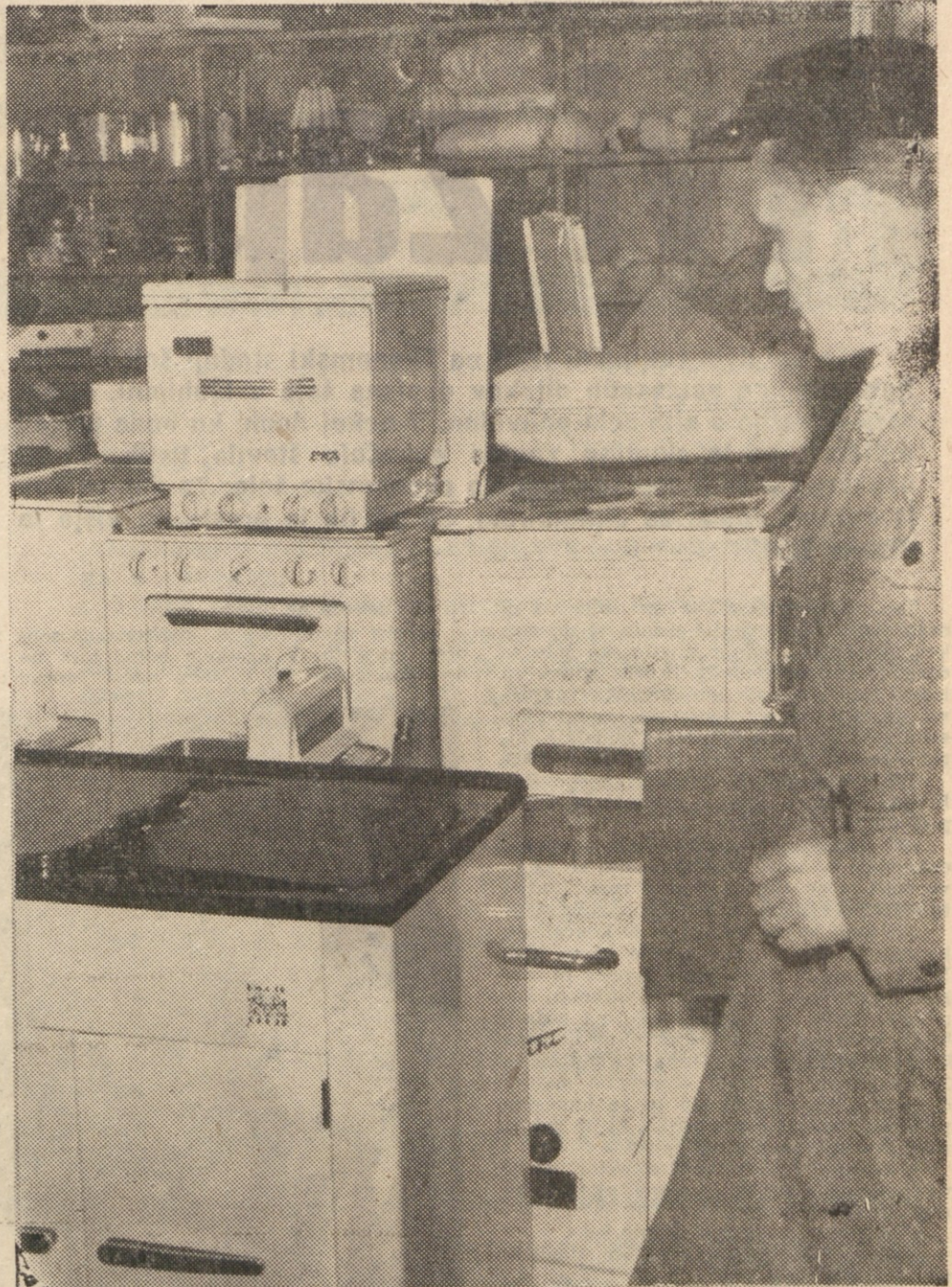
- izdelki morajo biti opremljeni s tehničnimi navodili,
- z garancijskim listom,
- zagotovljena morajo biti servisna vzdrževanja in popravila,
- zagotovljeni morajo biti nadomestni deli.

Sicer je res, da je po izidu odredbe zaživela servisna dejavnost in da v prodaji skoraj ni tehničnega predmeta, ki ne bi bil opremljen z vsemi potrebnimi dokumenti. Tudi to je res, da je v Sloveniji zdaj — letos več kot lani — okrog dve sto servisnih delavnic.

### NADOMESTNIH DELOV NI

Ampak, stvar škriplje, ker so problemi. Najbolj aktualen je problem pomanjkanja nadomestnih delov. Za garancijska popravila, še bolj pa za tista po preteku garancijske dobe. Vzrok pri domačih proizvajalcih je v tem, ker nadomestnih delov ne proizvajajo za servis, ampak za svojo redno proizvodnjo. Pri uvoženih aparatih pa je posredi pomanjkanje deviz za uvoz rezervnih delov in pa to, da uvozniki pogosto porabijo devize za uvoz gotovih tehničnih izdelkov. Kajpak servisnim delavnicam, kolikor jih pač je, ne preostane drugega, kot da se zatekajo k drugim dejavnostim, donosnejšim.

Zakaj drug problem, ki tišči za vrat doma vse čiste servisne delavnice, je sila ožoten zaključni račun. Le-te delajo namreč z izgubo. Zakaj? Ker določajo proizvajalci preizek pavšal za popravila v garancijskem roku. In ker imajo servisi iste obveznosti do družbe kot industrija in trgovina. Zgovoren primer je servisna delavnica »Jugotehnika« v Ljubljani. Za to delavnico veljajo isti instrumenti kot za trgovino na debelo. Zato znaša pri njih režijska ura 690 din. Proizvajalec seveda priznava znatno nižje vrate, zaradi česar



Z NARASCAJOČIM POVPRASEVANJEM PO TEHNIČNIH PREDMETIH POSTAJA VSE BOLJ PEREC PROBLEM TEHNIČNIH SERVISOV

je imela delavnica lani osem milijonov izgube. Pokrilo jo je podjetje, ampak kolektiv je menil, da bi bilo nemara bolje opustiti delavnico, če se zadeva ne bo uredila kako drugače. In če bo do tega prišlo, bo prikrašjen spet potrošnik.

### VZROKOV JE VEČ

Da v servisni službi pri nas res ni vse v redu, je treba iskati vzroke tudi drugje. Mreža servisnih delavnic nosi zvečina obrtni pečat. Razen tega, da se v glavnem stiskajo v neprimernih prostorih, tudi nimajo zadovoljive tehnične opreme. Se na najboljšem so servisne delavnice avtomobilske stroke

Ampak kaj, ko kljub temu niso kos svojih nalogi. V Ljubljani se je, na primer, povečalo število osebnih avtomobilov v štirih letih za 117 odstotkov, vzdrževalne kapacitete pa komaj za 50 odstotkov. Da ne zmorejo vsega dela pa je vzrok tudi v tem, ker ne poznajo delitve dela. Običajno delajo vsi vse. Tako razumljivo niso visoko kvalificirani delavci dobro izkoriščeni. Zato ni slučaj in redkost, da avtomobilske delavnice menjajo gume, perejo avtomobile in jih mažejo, čeprav bi lahko za ta opravila kaj hitro pričuli vsakega strokovnega delavca.

Povpraševanje po servisnih uslugah je vse večje. Zato bo treba po treh letih lepo zvenceh besed vendarle nekaj ukreniti. Obstoječe servisne delavnice organizacijsko in finančno utrditi, predvsem pa zavarovati vse, da bo mreža novih delavnic lahko zadovoljila želje potrošnikov, ki so si nabavili gospodinjske aparate zato, da jim bodo olajšali delo, ne pa zato, da bodo po preteku garancijske dobe zreli za smeti.

Vse kaže, da so se nekateri uvozniki in proizvajalci podjetja lotili lanske uredbe le s formalne plat. Da bi zadovoljili zakon, so preprosto sklenili pogodbe o servisni službi z nekaterimi obrtnimi delavnicami, potem pa vso stvar prepustili času. Formalno je pravici zadoščeno, resnica pa je drugačna. Ne glede na to, da so ponekod servisne usluge silno nekvadratne, da so drage in da je treba povrh vsega nanje čakati še mesec, pa je potrošniku nerazumljivo na primer to, da mora poslati električni brivski aparat, kupljen pri Na-Ma v Ljubljani, v popravilo v Beograd, enak aparat, kupljen pri Novosti v Pasaži, pa v Sarajevo. Mariborske garancije so vezane na Zagreb, če pa boste kupili uro pri »Uri« v Ljubljani, so za garancijska popravila odgovorni v Skopju.

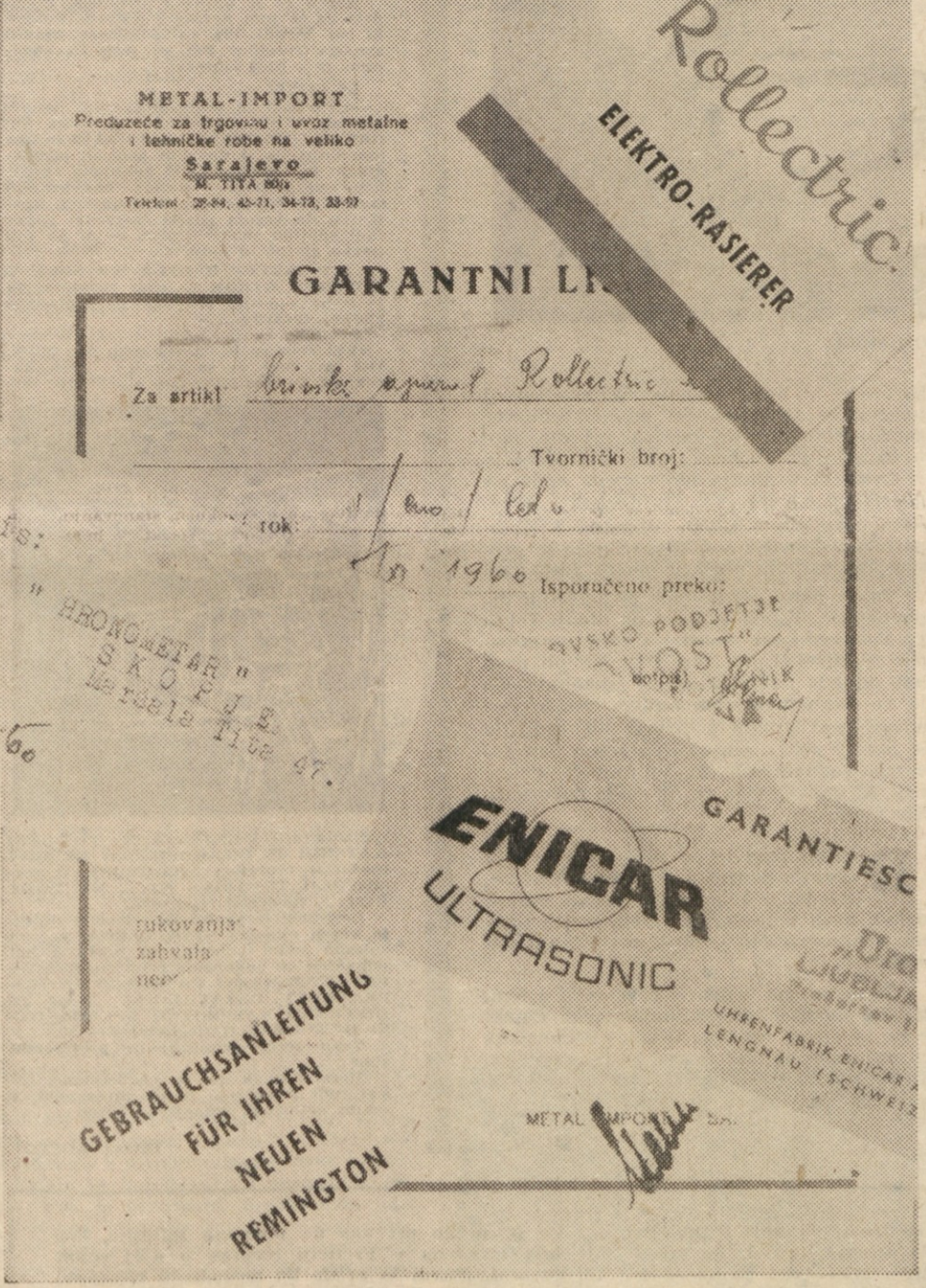
### POZORNOST PA TAKA

Če pa je že beseda o reklamacijah, potem naj najdemo še prostor za dve zgodbi, ki dosti povesta.

Prva. Kolegica v uredništvu je poslala tovarni trikotaže »Olga Ban« v Pulo naslednje pismo:

Pred nekaj dnevi sem kupila pri »Perlon« v Ljubljani bel pulover za 5200 din. prepričana, da sem kupila nekaj dobrega in trpežnega. Medtem pa pulover ni bil v redu, ker se je oblika izreza takoj spremenila. Na mojo pritožbo so mi v trgovini svetovali, naj vam vrnem pulover in da ne vedo, kako to, da stane zdaj enak pulover, proizvod vaše tovarne, samo 4000 din. Vračam vam torej pulover in pričakujem, da mi boste poslali novega, brez napake.

Čez nekaj dni je dobila pismo, v katerem se ji kolektiv opravičuje za napako v izdelku in jo prosijo, naj s tem pismom stopi v trgovino, kjer ji bodo dali nov pulover. Kar zadeva cene, pa si niso na jasnem.



NEKAJ PRIMEROV ZA SERVISNE USLUGE — ZAL SO SERVISI DALEČ DALEČ OD TRGOVIN, KJER JE KUPEC DOBIL PROIZVOD

## OGLEDALO

Naši viri ocenjujejo Jugoslavijo glede udeležbe v tej bilanci s približno 300.000 kolesi — nekje med Kitajsko, Norveško, Portugalsko in Islandom.  
 (TT 9. novembra na 15. strani — »Na svetu 115 milijonov koles«)  
 ... toda, če upoštevamo, da je samo v Sloveniji več kot 500 tisoč koles, potem je očito, da je novih plaščev mnogo premalo.  
 (Delo 13. novembra v odgovorih bralcem — »Kje so plašči za kolesa«)  
 Podatek o 300.000 kolesih v Jugoslaviji je rahlo zastarel; no, takole dobrih 20 let.

Otok s sidrom  
 (Naslov slike na zadnji strani TT 16. novembra)  
 Srčni strup na daljavo  
 (Naslov notice na zadnji strani Delo 14. novembra)  
 Razen tega pregledujejo v laboratoriju tudi tiste vozničke, ki so jim bila odvzeta bolniška dovoljenja, pa jih želijo spet imeti.  
 (Delo 13. novembra na 2. strani — »Osebnost v prometu«)  
 Menderesov poveljnik trdi, da je bivši ministrski predsednik zbolel za miliarno tuberkulozo.

(Delo 15. novembra med »Zadnjimi dogodki doma in po svetu«)  
 Sidro ima otok, na daljavo se prenaša srčni utrip, voznički bi seveda radi nazaj vozniška dovoljenja, za Menderesa pa se zavzema njegov zagovornik.

Podmornica je opremljena s 16 izstrelki »Polaris« z atomskimi naboji, ki imajo večjo rušilno moč kot vse bombe, ki so se raztreščile v drugi svetovni vojni.

(Ljubljanski dnevnik 16. novembra na zadnji strani — »Atomске grožnje«)  
 Podmornica je opremljena s 16 raketa »Polaris« z atomskimi konicami, ki imajo enako rušilno moč kot atomski bombi, ki so ju uporabili v drugi svetovni vojni.

(Delo 17. novembra med »Novicami s petih celin«)  
 Kateri rušilni moči naj verjamemo, da bomo mirne spali?

V tem ko se na utrjenem črnorskem otoku Jaši Adi odvijata eden največjih in najbolj nenavadnih procesov v Evropi...  
 (Tovaris 20. novembra v »Svet v mozaiku«)  
 Saj se res o procesu na Jaši Adi tako malo piše, da je težko vedeti, da leži v Marmornem in ne v Crnem morju.

V prepad  
 V minulem poletju je v Alpah izgubilo življenje 220 alpinistov. V primerjavi s prejšnjim letom je bilo 61 žrtev več.

(Ljubljanski dnevnik 16. novembra, stran 14)  
 Največ smrtnih nesreč v avstrijskih Alpah

Rim (AP), 16 — V letošnji alpinistični sezoni se je v Alpah smrtno ponesrečilo 220 planincev. Kljub visokemu številu žrtev gora, pa so številke nekoliko nižje kot preteklo leto, ko se je ponesrečilo 281 planincev.

(Ljubljanski dnevnik 16. novembra, stran 15)

Ali velja za posamezne strani časnikov pravilo o desni in levi roki, ki ne smeta vedeti druga za drugo; 61 žrtev več ali manj pač ni mnogo, če jih primerjamo s skupnim številom obiskovalcev gora...

Polwelter: Kous — Radunović 2:0. Dramatična borba dveh hitrih nasprotnikov, ki sta drug drugega obrekovala s težkimi udarci.

(Delo 24. oktobra na športni strani — »Partizan državni prvak«.)

Tak način obrekovanja bi verjetno marsikomu ugajal.

## Od srede do srede

23.	NOVEMBER	30.
1960		
SONCE		
7.13 16.23	vzhaja zahaja	7.23 16.18
25.XI.	3.XII.	11.XII. 18.XII.

Preteklo je 47 tednov, preostane jih še 5

VREMENSLOVCI NAPOVEDUJEJO  
 Ponovno nekoliko toplejše vreme s padavinami zlasti v sredo. Nato še naprej spremenljivo vreme brez močnejših ohladitev.

Listopada zmrzlina, je svečana ne bo: listopada južnina, bo svečana mrzlo.

IZ KRONIKE SLOVENSKE TRGOVINE MEST



VITANJE, kjer je nastala naselbina, omenjena prvič 1155, pod gradom, se omenja kot trg šele v 14. stoletju. Trški grb — tri školjke — je bil prevzet po grbu gospodov Vitanskih, ki so živeli tu od 12. do 15. stoletja.

PRED 30 LETI  
 V Ameriki je bilo leta 1929 384.000 ženskih soferjev, kar pomeni da je ena četrtnina vseh soferjev ženskega spola. V nekaterih državah je to razmerje še daleko ugodnejše za ženske. Zanimivi so zaključki statistike, ki pravi, da so ženske mnogo boljše soferje kot moški. Od vseh avtomobilskih nesreč v Ameriki jih odpade na ženske soferje le 6 odstotkov. (Jutro, 21. XI. 1930)

# Prvi zapisani uspehi

NA 5. STOLPCU

NJEHOVA »SPECIALIZACIJA«

Ta zgodba bi bila zlahka pravljica, ki bi je bil vesel sam Andersen, če bi jo bil napisal. In vendar ni pravljica, pač pa resnična zgodba, ki odkriva tancico tistih človeških lastnosti, za katere ne bi hladnokrvno jemali kostanja iz žerjavice...

Sicer pa — da ne bi tvežili — berite:

On je prosvetni delavec. Poučuje glasbo na neki osnovni šoli v Ljubljani. Pa za je — kot mnoge druge — zamakla motorizacija. Nič hudega, če... se ne bi odpravil v inozemstvo, in sicer v Nemčijo, z edinim namenom: doseči to, kar si je bil zastavil. To je bilo junija meseca lani. Takoj po končanem šolskem letu.

Vrnil se je jeseni. Vse poletje je delal, pravzaprav je obdeloval vrtove in sadil rožice pri očetu nekakega nemškutarja.

— Vdijal sem se v tujini, da bi... — je govoril, tuji odpuščen. Prišel se bo pouk, on pa se še ni usedel za volan... Kje je rešila bilka?

Pismo! Prošnja! Da! Pisal je direktorju, naj mu odobri leto dni izrednega neplačanega dopusta. Direktor mu je odgovoril, da mu ne more ustreči, ker za to ni pristojen. Hlaci pa mu je svetoval, naj se vrne, najpogosteje v desetih dneh, ker bo sicer moral postopati po zakonu o javnih uslužbenih, ki predvideva odpust iz službe, če uslužbenca ni sedem dni po pričetku pouka na delovnem mestu.

On pa se ni vrnil takoj, pač pa šele čez mesec dni. Toda »strela« je bila parkirana na dvorišču!

Seveda — v šoli ni imel več kaj iskati.

Kazen ga je kajpada prizadela. Prizadela pa je tudi nekatere njegove kolege, ki so menili, da so poklicani braniti svojega tovariša! Brž so sestavili »petico« in v njej zahtevali...

Le berite!

— Učiteljski in profesorski zbor Osnovne šole »Lajzeta Kečeta«, ki mora kot ORGAN DRUŽBENEGA UPRAVLJANJA (oprostite, če si dovolim zapisati podpisnikom te »resolucije« iz predmeta »družbeno upravljanje« — oceno: nezadostno) skrbeti za čimprejše delo na šoli, trojevalja, da vzgoja (zlasti čustvena) kakor tudi splošno znanje trpi, če ni na šoli pouka glasbe in petja...

... V INTERESU DELA NA SOLI, V INTERESU OTROK se zbor zavzema, da je treba zapustiti dosedanjega profesorja glasbe, tovariša...

In dalje:

»Ves zbor se je na sestanku dne 21. X. 1960 zavzel, da se kolegu... brisre kazen, da ne sme opravljati službe dve leti,

Te dni dela zaključni izpit na Ekonomski srednji šoli v Ljubljani skupina petdesetih dijakov dopisne šole v Ljubljani. Profesorji govorijo o njih zelo pozitivno. V nekaj dneh, ko bodo prejeli diplomo, bo ta skupina znatno povečala število tistih, ki so uspešno dovršili dopisno srednjo ekonomsko šolo; 76 dopisnikov je namreč doslej že diplomiralo, 56 pa jih je prešlo na višje in visoke šole.

Tak uspeh dopisnikov in šole pa ni osamljen. Šola je doslej izdala 55 učbenikov, dopisniki srednje ekonomske šole so doslej uspešno opravili 15.049 izpizov in imajo 1168 končanih letnikov. Brez na novo vpisanih je v ekonomski srednji šoli sami 1375 dopisnikov, v vseh oddelkih dopisne šole pa jih je brez novih vpisov 3600.

Ob obisku pri direktorju dopisne šole Francu Pokovcu sem se zanimal za uspeh posameznih letnikov.

»60 odstotkov dopisnikov bo uspešno dokončalo šolanje. Naši dopisniki so zavedo vzele resno. Saj to so sami resni ljudje; to so borci.«

Nekateri izmed teh, ki so že končali ali končujejo, so študirali hitreje in se izboljšali v nepolnih štirih letih, čeprav bi moralo trajati šolanje povprečno najmanj štiri leta. Izpite delajo dopisniki na rednih šolah, pred komisijami, kjer nima dopisna šola nobenega predstavnika. Organizacija Zveze borcev je le-to omogočila svojim članom — dopisnikom, da so se temeljito pripravili na izpite z učbeniki, ki jih izdaja šola, in s seminarji pred izpiti.

»Slišati je bilo, tovariš direktor, da je na primer program dopisne ekonomske srednje šole pretežak.«

»Držimo se programa rednih šol.«

»Zakaj niste prešli na program oddelkov za odrasle?«

Dopisna šola je v težavnejšem položaju od redne šole. Učni program se menjava med študijem. Na dopisni šoli pa začnemo izdelovati učbenike in jih pošiljati dopisnikom ob začetku njihovega šolanja. Zaradi tega pa moramo imeti neko trdno osnovo in program ne moremo sproti menjavati.

»Pa ni bilo je dobro, vsaj za nove letnike?«

»Mi mislimo, dopisniki pa niso preveč navdušeni, ker še niso dojele, da je nov učni program za odrasle enakovreden programu rednih šol in zato mislijo, da so šole s krajšim učnim programom slabše.«

»To seveda ne drži.«

»Načrt za odrasle že upošteva sposobnosti odraslih. V kratkem bomo tudi na naši šoli prešli na ta učni načrt, čeprav



TAKOLE POTEKĀJO IZPITI PRED KOMISIJO - VPRASANJA NISO LAHKA

bomo naleteli na tehnične težave glede izdajanja učbenikov in podobno.

»Ko prvi letnik zapuša šolo, si je vodstvo nabralo najbrž zelo dragocene izkušnje?«

»Predvsem to, da je vsak novi letnik vreden že od samega začetka vse pozornosti. Kar uspešno narediti v prvem letu, je namreč narejeno za vsa štiri leta. V prvem letniku odpade okrog 30 odstotkov vpisanih. To so tisti, ki sprejmejo gradivo, se pa študija ne lotijo ali omagajo po prvih težavah. 90 odstotkov tistih, ki pridejo prve težave in grede k prvim izpitom, gre nato do konca. Zaradi tega je zelo važna pomoč prvim letnikom, zlasti pomoč v krožkih, ki se je do sedaj pokazala kot najuspešnejša. Razen tega so važni pogovori in pisma, v katerih jim pokažemo potrebo po študiju in jim pomagamo prebrsti prve težave. Veliko koristijo poprave nalog in nasveti korektorjev, sestanki in obisk seminarjev.«

»Kako pa kaj skrbijo za dopisnike organizacije ZB po občinah?«

O občinski komisije za izobraževanje so doslej zelo slabo delale ne zaradi tega, ker ne bi hotele, pač pa zaradi tega, ker ne poznajo in ne obvladajo študijske situacije. Šola je zaradi tega predlagala glaynemu odboru ZB, da bi bil v vsakem okraju nastavljen človek, ki bi povezoval dopisnike med seboj in se zanimal za njihove študijske probleme. Za šolo ni problem v tem, da ima štiri tisoč dopisnikov, pač pa v tem, da imamo več

da bi jim le-te organizirale študij. Delavske univerze namreč postajajo izobraževalna središča in vse bolj obvladajo študijske probleme ter imajo ljudi, ki lahko pomagajo. »Nekatere univerze,« je nadaljeval tovariš direktor, »celo že naročajo pri nas študijsko gradivo — učbenike za svoje šole in tečajje. Zaradi premajhne kapacitete tiskarne — letos smo razmnožili 30 ton papirja — ne zmoremo vseh naročil.«

»Ali se ustanavljanje številnih oddelkov za odrasle pri rednih šolah pozna pri vpisu v dopisno šolo?«

»Po vsem tem bi pričakoval, da bo vpis padel, dejansko pa raste, posebno še za ekonomsko srednjo šolo. Mnogi delovni ljudje ne utegnejo redno obiskovati pouka, zaradi tega jim bolj ustreza dopisno šolanje.«

»Letos ste na novo razpisali vpis v administrativno šolo. Nameravate razpisati vpis še morda v kakšno tehnično šolo?«

»Pogovarjamo se o tem, da bi šola strokovno usposabljala borce. Nimamo pa še glede tega jasnih smernic. Usmerili se bomo v strokovno usposabljanje borcev in aktivistov.«

V pogovoru s profesorjem ekonomske srednje šole sem ujel mimogrede njegovo zelo laskavo mnenje o dopisnikih. Kako se dopisniki obnesejo na delovnih mestih?«

kartoteki in brati naslove nalog: »Razvoj turizma v zgornjesavski dolini«, »Razvoj goriske komunne«, »Komercialno poslovanje Industrije gradbenega materiala Zagorje in možnost uvajanja hidriranega apna na jugoslovansko tržišče«, »Proizvodnja in tržišče čokolade v LRS«, »Pljučna TBC in narodnih dohodek v LRS«, »Stanje in perspektive razvoja obrti v občini Jesenice.«

Takih nalog je, kolikor je letošnjih diplomantov. Uspeh je torej na dlani. Tovariš Pokovec je še povedal, da mnogo govori o odpadanju s šole. Drži, da jih prvo leto odpade kakih 25 do 30 odstotkov. To je ne samo normalno, ampak mnogo pod povprečjem drugih podobnih šol. Drži, da se mnogo sliši o odpadanju, ker o tem govorijo »odpadniki«. Ti so najbolj glasni, tisti, ki nadaljujejo, ne utegnejo govoriti, ker študirajo.

Dopisna šola je po prvih štirih letih obstoja pokazala prve zrele sadove; teh bo iz leta v leto več. S svojim delom maši tiste velike vrzeli, ki jih imamo v našem šolstvu, zlasti pri šolanju odraslih.

Se nekaj: na koncu smo govorili o tem, koliko stane družbo šolanje enega dopisnika in enega rednega dijaka. Primerjava ni niti umestna, ker je razlika le prevelika. In še: kje bi dobili učno osebje in poslovje za 4000 učencev in dijakov?

M. St.



ker smatra, DA DEJANJA, NA PO DLACI KATERIH JE BIL ODPUŠČEN NI KRIV (podtjal reporter)... GOVORA O SAMOVOLJI TOVARISA NI... NE MORE BITI... (podtjal reporter).

Učiteljski in profesorski zbor meni, da je kazen odpusta NEPRIMERNA, ker so splošno znani primeri, da nitce ni bil odpuščen ob podobnem primeru, EKSEPLARICNE KAZNI PA RUSIJO ENAKOPRAVNOŠTVO DRŽAVLJANOV, KAR JE DIREKTNO NASPROTNO SOCIJALISTIČNI DEMOKRACIJI (podtjal r.)»

Tako torej učiteljski in profesorski zbor... Moralni pouk naj to izostane, zakaj tudi reporterju je ob tej zgodbi, s takim epilogom, zmanjkalo besed...

IZTOK AUSEC

## Bralci sprašujejo

Zadnje čase precej govorijo, da bodo zamenjali denar. Mene pa zanima, če te govorice držijo, kako bo s potrošniškimi posojili. Ali bo treba vračati tiste zneske, ki so v pogodbi, ali pa bo treba posojilo preračunati na novo vrednost denarja? Stanko Pajtlar, Jurij ob Pesnici

Tovariš Pajtlar je eden izmed bralcev, ki so mu nameravani ukrepi v našem gospodarstvu, zlasti na področju zunanje trgovine, nejasni. Zato najprej nekaj o tem delu vprašanja.

Kakor je znano, je pri nas napovedana devizna reforma. Z njo naj bi uredili zlasti naše zunanje-trgovinsko poslovanje v tem smislu, da bi spostili uvozne in izvozne omejitve ter da bi razlike med našimi in inozemskimi cenami blaga, ki se uvažata ali izvažata, urejali s carino, ne pa s koeficienti. V pogojih takega poslovanja pa je treba tudi uraden odnos vrednosti dinarja do vrednosti drugih deviz postaviti na novo, realnejšo osnovo.

Vprašanje je zelo obširno in ga v okviru našega odgovora ne bi mogli zadosti jasno obrazložiti, zato bi poudarili le nekaj stvari. Gospodarske organizacije naj bi dobile več spodbude za izvoz, s čimer naj bi izboljšali našo trgovinsko bilanco s tujino. Zato bo ostal izvoznikom od doseženega izvoza neprimeren večji del deviz za prosto uporabo kot doslej. V glavnem dobivajo doslej izvozniki plačilo za izvoženo blago v dinarjih, le en odstotek se jim da na razpolago v devizah. Odslej naj bi bil ta odstotek desetkrat večji ali celo večkrat.

Uradni tečaj dinarja proti ameriškemu dolarju je danes 1 dolar 300, to se pravi, da za en dolar plačamo v Jugoslaviji 300 dinarjev. Poznano pa je, da se ta uradni tečaj že leta praktično ne uporablja več, temveč je veljal za naše blagovne nabave v inozemstvu tečaj 632 din za dolar, medtem ko je bil tečaj pri neblagovnih plačilih drugačen. Ta tečaj, ki je bil določen leta 1952, je

postal zaradi sprememb v našem in v svetovnem gospodarstvu nerealen in bo spremenjen v tem smislu, da se bo realna vrednost dinarja prilagodila vrednosti dolarja kot predstavnika skupine zapadnih prosto zamenljivih (konvertibilnih) deviz.

S takimi ukrepi, to je s spremembo paritete dinarja, z uvedbo carine namesto koeficientov, z večjimi deviznimi sredstvi gospodarskih organizacij samih, z ukinitvijo administrativne delitve deviz po tako imenovanih »krožjih« naj bi se olajšalo še bolj intenzivno vključevanje Jugoslavije v evropsko oziroma svetovno gospodarstvo. S tem naj bi Jugoslavija postala polnopravni član GATT, organizacije za carino.

Ta prehod na novi devizni režim bo zahteval v začetni dobi precej inozemskih denarnih sredstev, ker bodo v pogojih svobodnejšega razpolaganja z deviznimi sredstvi marsikateri sredstva porabljena za manj nujne nabave, ne pa za to, kar pri nas nujno potrebujemo, to je za nafto, koks, volno, kožo, bombaž in podobno. O naporih našega državnega vodstva, da bi si zagotovilo ta sredstva za prehodno obdobje, je bila javnost že obveščena po časopisju.

Taka reforma in odnosu na zunanje tržišče ne bo izzvala monetarnih sprememb na domačem tržišču. Zaradi spremenjenih pogojev uvoza bi lahko nastala kaka manj bistvena sprememba v cenah uvoženega blaga, posredno pa tudi domačega, ni pa potreben zaradi tega doma kak poseben ukrep. Gre torej za tako reformo, ne pa za kako tako imenovano monetarno reformo. Pod monetarno reformo bi si v grobem predstavljali zamenjavo denarja, o kateri govori vpraševalec. Vendar tovariš Pajtlar ni povedal, kakšno zamenjavo pričakuje. Ali morda tako, kot jo je izvedla pred časom Grčija ali lani Francija, ali pa morda tako zamenjavo, ko je bila svoječasno poznana v nekaterih državah vzhodnega bloka?

Reforma v Franciji je bila sila enostavna (če ne jemljemo v poštev devalvacije franka, ki jo je Francija izvedla nekoliko pred monetarno reformo). Uvedli so namreč samo novo denarno enoto, to je novi fanceoski frank, tako imenovani težki frank.

Za 100 starih frankov so izdali en novi frank. Pri taki zamenjavi ni nikdo ničesar izgubil. Zmanjšali so se prejemki za stokrat, prav tako pa so se za stokrat znižale cene. Denarna sredstva, ki so bila pri prebivalstvu doma ali v inozemstvu, so bila zamenjana v razmerju ena proti sto. Nastane vprašanje, zakaj država izvede tako zamenjavo, če pri njej ne išče kake koristi? Morda bi si razložili tako, da je bil, na primer, stari frank premajhna denarna enota in da je operiranje s zelo visokimi števili že postalo nerodno, neracionalno in za mehanične pripomočke (razne računske stroje) neprikladno.

O drugi vrsti zamenjave, to je o taki, kjer država zamenja dosedanjo denarno enoto za novo in pri tem išče tudi zdravila za svoje finance, ne bi mnogo govorili. V našem sistemu gospodarstva,



kjer so skoraj vsi elementi za vodenje gospodarstva v rokah družbe (delitev dohodka, s tem nivo plač, grobi nivo cen kmetijskih in industrijskih izdelkov, obdavčitev itd.), ni nikake potrebe, da bi se poslužili tega nepopularnega ukrepa. Z ostalimi instrumenti lahko namreč državno vodstvo ustrezno zveča ali zmanjša količino gotovine pri prebivalstvu, na primer z znižanjem ali zvišanjem obdavčitve, z ostrišje ali z liberalnejšo delitvijo dohodka in podobno, tako da ni potrebno iskati kakih posebnih poti.

Zdaj pa končno h konkretnemu vprašanju. V devizni reformi, ki je napovedana, se notranja vrednost dinarja v ničemer ne bo spremenila. Zato se tudi potrošniško posojilo ne more v ničemer spremeniti. Če je znašalo posojilo 100.000 din, bo tudi lolklo ostalo, ne glede na to, kakšen bo novi odnos dinarja do dolarja.

Če bi prišlo pri nas do podobne reforme, kot je bila izvedena v Franciji (čeprav o njej sploh ni govora), potem bi prišlo do naslednjih ukrepov: posojilo 100.000 din bi se spremenilo v posojilo 1000 din, prav tako kot bi se sprejeli tov. Pajtlarja spremeni morda od dosedanjih 30.000 din na novih 300 din. Odplačevanje bi tekle torej v novih pogojih enako kot v starih.

Usoda posojil oziroma kreditov v pogojih drugačne, t. j. fiskalne zamenjave denarja, je poznana vsem starejšim bralcem, ki so doživeli drugo ali celo prvo svetovno vojno. Zaradi popolnega razvrednotenja okupatorjevega denarja se odredi novo nacionalna valuta in se zamenjavo izvede po posebnih principih, ki so zelo različni med seboj in ki so odvisni od vsakokratnih razmer. Od takih zamenjav je poznana v novejših časih zlasti zahodnonemška v juniju leta 1948. Posojila zadržijo ob takih zamenjavah običajno svojo nominalno vrednost, zaradi česar jih je v takih pogojih vračati izredno lahko. To dejstvo pa je hkrati tudi razlog, ki govori proti odreditvi take zamenjave, ker s tem država nujno priviligira tisti del prebivalstva, ki je zadolžen.

Tovariš Pajtlar ima pri svojem vprašanju govtovo v mislih tako imenovano »zlato klavzulo«. Ob uporabi te klavzule bi morala pogodba o potrošniškem kreditu vsebovati tudi določilo, »da mora posojilodajalec vrniti banki tisto vrednost, kakršna je v odnosu na vrednost zlata pomenilo 100.000 din ob najemu posojila«. Če je znašalo namreč posojilo 100.000 din. Uporaba »zlate klavzule« je pri nas in v glavnem tudi drugod po svetu prepovedana. To klavzulo lahko uporablja privatni posojilodajalec in privatni posojilodajalec, toda v primeru spora med njima sodišče ne bo priznalo te klavzule in velja za sodišče, kot da klavzula ni napisana.

Kot vidimo se torej koristnikov potrošniških (in drugih) posojil nameravana devizna reforma direktno v ničemer ne tiče.

TEDENSKI TRIBUN

# Strah pred ljudstvom

19

Radnici, seljaci in građani, vojnici, podoficirji in oficirji Jugoslavije!

My kochunice i sm traco da je u interesu otuzana mir, u interesu jedinstva i sloge svih naroda Jugoslavije, u interesu odbranbe otuzne ot otuzne slobode i nezavisnosti naroda Jugoslavije da zashiti vada odnash isputa zashite za koje se ogromna vesnica naroda godinava bozi.

**PAKT O UVAJANOJ POMOZI SA SOVJETSKIM SAVRZOM;**  
**UKIDANJE SVIH VAVREDNIH ZAKONA I DAVANJE NARODIMA JUGOSLAVIJE NJIHOVIH DEMOKRATSKIH I NACIONALNIH PRAVA I SLOBODA;**  
**SLOBODA SINDIKALNOG I POLITIČNOG ORGANIZOVANJA;**  
**POTPUNA AMNESTIJA SVIH POLITIČNIH I VOJNIH OSUĐENIKA I POUVATAK NA FRANCUŠKIH LOGORA HERCEJSKIH SINOVA NAŠEG NARODA—ŠPANSKIH DOBROVOLJACA;**  
**STAVLJANJE POD SUD SVIH PETOKOLONAŠA, RAZNIH KROVOLOKA KOJI SU PO GLAVAZAČA JUGOSLAVIJE MRČVARILI POLITIČKE UHAŠEVIŠKE, ČIŠNJE DRŽAVNOG I VOJNOG APARATA OD SVIH PROTIVNARODNIH ELEMENATA I TUJIH AGENATA.**

**Živela sloga i nezavisnost naroda Jugoslavije!**  
**Dole imperijalistički rat!**  
**Živeo Sovjetski Savez, bratava mira i zaštitnik nezavisnosti malih naroda!**

Централни комитет  
 КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

НАРОДИ ЈУГОСЛАВИЈЕ!

Radnici, seljaci i građani, vojnici, podoficirji i oficirji!

Vih smo dana bili svetoznači nečujne izdaje: nad narodima Jugoslavije sa strane prošle vlade Cvetkovića-Maček-Kulovec. Uvesto da se zadovolje neodoljive težnje naroda u otuzni pakt o uzajamnoj pomozi sa velikom i miroljubivom Sovjetskim Savezom i da otuzava nezavisnost naroda Jugoslavije, razni izbegavači ratnog sukoba i spasa zemlje i ratno pustošnja, ravnici vada je kapitalistički izdala naroda Jugoslavije i pristupila Trojnom paktu osvojenih imperijalističkih osvajača. Pod snažnim pritiscima narodnog rešenja na čelu sa Komunističkom partijom Jugoslavije ta grupa ratotvora izdajnika zadržala se u čelu sa Pavlom Karađorđevićem kako je zadržana i zadržana ju je nova vlada generala Dušana Simovića, od katere ljudstvo sa pravico priča, da bo izpolnila njegove zahteve, ki pomenijo za ljudske množice vrašanje njihovih slobod, njihovog obnove, njihovog življenja, njihovog rešenja pred vojnim strahotami, zahteve, ki pomenijo: mir, kruh i sloboda.

Jugoslavski narodi sedaj pričakuju od nove vlade uresničenje svojih zahteva, zahteva hitra dejanja; ne morejo in ne očajo se zadovoljiti samo z obljubami i odlašanjem pod znanimi izgovori. Prišlo je do spremembe vlade, š zmerom pa ni videti jasne spremembe došednjega tako nestrane kakor zunanje politike. Nova vlada se ni pojasnila, kakšne odnose bo imela do Sovjetske zveze, ali bo vzpostavila tesne prijateljske vezi s to močno socialistično državo i sklenila z njo pakt o vzajamni pomozi i razrgala izdajalsko ter kapitalističko pogodbo o pristupu k Trojnomu paktu, ki pomeni sramoto i ponižanje za naše narode.

Neodvisnost jugoslavskih narodov je sedaj v veliki nevarnosti. Vsaka minuta je dragocena za odstranitev te nevarnosti. — Ljudske množice Jugoslavije zahtevajo od sedanje vlade naglo sklenitev pakta o vzajamni pomozi s Sovjetsko zvezo.

DELAVCI, KMETJE, MEŠCANI, VOJAKI, PODOFICIRJI IN OFICIRJI!

Narodom Jugoslavije preti nevarnost po eni strani od kapitalističnih i izdajalskih elementov, ki bodo še naprej poskušali vse, da bi s pomočjo sil Osi razbili moči ljudstva i oslabili državo, z druge strani pa od razbrzdanih angleških vojnih hujskačev i velikorskih šovinistov, ki s svojimi izazivji potiskajo državo v vojni pokol. Razbijanje nemške prometne pisarne i incident s von Heernom, nemskim poslanikom, dokazuje, da se je potrebno odločno upreti takim elementom i preprečiti ponavljanje podobnih provokatorskih izpadov. Ne dopustite, da bodo takšni neodgovorni elementi i imperialistični agente, posebno v Srbiji, opravljali svojo provokatorsko dejavnost! Uprite se vsem tistim, ki hočejo, da bi se rešila stremelj-

nja ljudskih množic za ohranitev neodvisnosti obrnila v smeri vojnih ciljev imperialistov. Nočemo imperialistične vojne, nočemo biti orožje v rokah angleških imperialistov, prav tako kot nočemo biti sužnji nemških i italijanskih imperialističnih osvajačev i krvnikov številnih zaslužnih narodov. Hočemo mirno, slobodno i dostojno življenje, ki si ga v tem trenutku lahko zagotovimo samo tako, če se opremo na Sovjetsko zvezo, če bodo jugoslavskim narodom podeljene njihove demokratične i nacionalne pravice i slobodništvo.

DELAVCI, KMETJE IN MEŠCANI HRVATSKE!

Reakcionarna i izdajalska vladajoča klika na Hrvatskem, ki nosi velik del krivde za nedavno izdajstvo vlade Cvetković-Maček-Kulovec nad narodi Jugoslavije, še nadalje tajno rovari i trguje z usodo hrvatskega naroda z nemško-italijanskimi imperialističnimi osvajači. Ta reakcionarna, protijudska vladajoča klika i odkriti frankovski agente imperialistične Osi pri-

pravljajo novo izdajstvo nad jugoslavskimi narodi, še posebej pa nad hrvatskim narodom, pripravljajo razkosanje naše države, da bi jo tako laže napravili za plen nemških i italijanskih imperialističnih grabežljivcev.

DELAVCI, KMETJE I MEŠCANI HRVATSKE!

Ne dopustite, da bi ti izdajalci mogli uresničiti svojo peklenko zamisel i potisniti hrvatski narod v strašno suženstvo nemških osvajačev samo zato, da bi si ta kapitalistična klika s pomočjo nemškega vojaškega škornja zagotovila nadaljnje neovirano izkorišanje delovnega ljudstva po mestih i vaseh Hrvatske. Naj se vse, kar je naprednega i domoljubnega na Hrvatskem, vse, kar noče suženstva, združi v boju proti tem izdajalcem. Hrvatsko delovno ljudstvo iz mest i vasi bo imelo v boju za ohranitev vseh priborjenih pridobitev i slobod, v boju za svoje nacionalne pravice na svoji strani vse delovno ljudstvo Srbije i vseh drugih delov Jugoslavije.

DELAVCI, KMETJE, MEŠCANI, VOJAKI, PODOFICIRJI I OFICIRJI JUGOSLAVIJE!

Mi, komunisti, smatramo, da je v interesu ohranitve mira, v interesu enotnosti i sloge vseh jugoslavskih narodov, v interesu obrambne moči za ohranitev slobode i neodvisnosti narodov Jugoslavije, da sedanja vlada takoj izpolni zahteve, za katere se je ogromna večina ljudstva borila dolga leta:

pakt o vzajamni pomozi s Sovjetsko zvezo;

ukinitve vseh izrednih zakonov, narodom Jugoslavije za priznanje njihovih demokratičnih pravic i slobod;

sloboda sindikalnega i političnega združevanja;

popolna amnestija vseh političnih i vojaških obsojencev ter vrnitev junaških sinov našega naroda — španskih prostovoljcev iz francoskih taborišč;

postaviti pred sodišče vse petokolonaše, vse krovolke, ki so po glavničah Jugoslavije mučili politične zapornike; izločiti iz državnega i vojaške aparata vse protijudske elemente i tuje agente.

Zivela sloga i neodvisnost narodov Jugoslavije!

Nočemo imperialistične vojne!  
 Zivela Sovjetska zveza, trdnjava miru i zaštitnik neodvisnosti malih narodov!  
 30. marec 1941

Centralni komite  
 Komunističke partije Jugoslavije

Tragični dogodki, do katerih je kljub vsem naporom KPJ kmalu potem prišlo, so potrdili pravilnost njenega stališča v tistem času.

PUČISTIČNE VLADE DO KAIRSKE AFERE

V nekaj nadaljevanjih v našem listu smo poskušali na osnovi doslej znanih i manj znanih dokumentov i publikacij doma i na tujem osvetliti dogodke okrog 27. marca. V drugem delu pa bomo obravnavali dogodke po 27. marcu 1941, do napada na Jugoslavijo, aprilsko vojno i beg kralja i vlade v tujino, vse do razkola med pučisti i emigracijo.

Nova serija bo izredno zanimiva i zgodovinsko verna, zato si zagotovite tudi v prihodnje redno prejemanje Tedenske tribune.



IN ZGODILO SE JE, DA JE LEPA JACQUELINE POSTALA »PRVA DAMA AMERIKE«

## »First lady«

Hudobni Cocteau si pred tedni ni mogel kaj, da ne bi oponesol Američanom, temu se tako vročično razburjajo in zmerjajo zaradi predsedniških volitev. Dejal je: »Ne razumem, kaj je popadlo Američane. Saj je vendar že Lincoln pokazal, da je mogoče shajati z revnim predsednikom, Roosevelt, da z bogatim. Truman je dokazal, da se da shajati z naivnim, Eisenhower pa, da predsednik sploh ni potreben.« Kakorkoli, ZDA so si torej v potu reklame le priborile novega poglavarja države in zdaj si z njim vred odpočivajo od prestanih naporov, ki so preseleli vse, kar so podobnih Američani doživeli. Zdaj je zagrizeno bitko nadomestilo lahkotnejše reševanje, opravljanje i slavljenje prve dame — »first lady« Jackie Kennedy.

Ker je mlada žena tik pred porodom, vro simpatije veseljne Severne Amerike na njeno stran in njena nevarna tekunica izginja v meglo pozabe. Toda še pred tedni jo je slava gospe Pat Nixon skoraj zasenčila. Pat je povečevala ogromni vojski ženskih društev širom po ZDA. Bila je neutrudna i idealna agitatorica, saj je šla v bitko kar s tremi prapori svojih priznanih čednosti: z naslovom »najodličnejša gospodinja«, ki so ji ga javno podelili leta 1953, »ambasadorka dobre volje« iz leta 1957 in »najidealnejša gospodinja« iz istega leta. Hrabri bojovnici, ki je preživela bitko agitacije in bo potekaltem še dolgo živela, je manjkalo samo malo, pa bi lahko štela perilo v čeli hiši... in njene sanje bi se uresničile. Simpatije ameriških žena so bile na njeni strani.

Ko je republikanska poslanica v kongresu Flo Dwyer v začetku oktobra predstavila prekipevalno volivcem kandidata Nixona, je v navdušenju najprej pokazala na njegovo ženo in kriknila: »Spravili bomo Pat Nixonovo v Belo hišo!«, šele nato se je obrnila k kandidatu in umirjeno dodala: »In zdaj: mož, ki stoji poleg nje — Richard Nixon.« Richard (»Tricky Dicky«) Nixon takih spodrseljav ni zameril. Celo sam je svojo ženo rad vpletal v volilne govore: »Mislite o meni, kar hočete, toda prepričan sem, da vsi soglašajo v eni točki: Pat bi bila sijajna first lady!« Če je bila navzoča, ji je soproj prilžil še vonjavneša kadila: »Tukaj je Pat. Vprašam vas, ali ni čudovita? Ali se je splačalo, čakati nanjo?« In navdušenje je zaplalo od New Yorka do Kalifornije.

V nasprotnju s svojim tekmečem senator John (»Jack«) Kennedy svoje žene ni omenjal v javnosti, še posebej pa se je ogibal izrazov domačnosti. »Moja žena je doma, ker pričakujeva otroka« je bila najbrž najdaljša izjava, ki jo je bila mrs. Kennedy deležna v govorih svojega moža.

Thelma (»Pat«) Nixon i Jacqueline (»Jackie«) Kennedy izhajata — kot njuna moža — iz povsem različnih svetov. Pat je kvekerica z nemško-amerikansko materjo, Jackie je katoličanka francoskega porekla. Pat je preprosta, nezahtevna, dasi ne skromna izrezana hči ameriškega ljudstva — Jackie je komplicirana, razvajena in zelo razgledana hči zgornjih desetisočev. Pat, z videzom pionirske soproge v kozmetični dobi, posebej ljube voditeljica iz slikantce o ženskih klubih — je ena od »go-getterjev« (ki nezmotljivo hodi proti svojemu cilju in prej ne odneha). Jackie, »sophisticated lady«, inteligentna mlada lepota, je bila dama že prej, preden je postala »prva dama«. Skratka: Pat je bila idealna pedoba ameriške žene, in to žene politika, Jackie pa je bila skrivnost za vse volilne strategije. Republikanska stranka je zato na vse pretege poskušala izkoristiti njeno nedvomno prednost v kampanji: Pat ni igrala samo ene od prvih trobent v Nixonovem bojnem pohodu, odprla je tudi lasno fronto, na lastno pest. Drugi teden v oktobru so po vsej Severni Ameriki razglasili za »Pat week« (Patin teden) i demokrate so bili vsi iz sebe od ogorčenja, ko se je Jackie branila posoditi svoje ime za kaj podobnega. »Newsweek« je tedaj poročal: »Pat je nezmotljivo segla v vsako roko, ki jo je Nixon spregledal, se nasmešnila letalnim veličinam, ki njemu možu niso bile mar, in povedala pravo besedo o pravem času in pravemu človeku.« Nobena fraza ji ni bila plehka ne presentimentalna, da je le užela: »Ponesna sem, da lahko stojim ob možu, ki je v mojih očeh križar, človek, ki je namenjen za velike stvari...« Niecova kandidatura je uresničenje ameriških sanj. — Tako zars. Nixon.

Demokrate so morali zaskrbljeni sprevideti, da mrs. Kennedy nima smisla za fraze. Priznala je, da si od selitve v Belo hišo obeta samo več domačnosti. Jackie več zase in za družino. Ko so jo novinarki povprašali o značaju njenega moža, je odgovorila s Shakespearovim citatom, ki ga je žal razumela je malokatera udeleženka »kavnih krožkov« po ZDA. Na druga vprašanja, kakršna so tamkaj v navadi, je Jackie izdvovala molčala, na primer: »Boste tudi v Beli hiši hodili v dolgih hlačah? Zakaj nosite tako čudno pričesko? Kako se počuti žena, ki pričakuje dete?« id.

Dete, svojega drugega otroka, pričakuje Jackie v decembru. Ali je to otrok ljubezni ali »volilni trik« (kakor so trdili nevoščilivi republikanci), ali se je Jackie s tem izognila neprijetnostim volilne kampanje (kakor so šušljali nezapljudivi demokrate), je mogoče do neokusnosti razpohovati samo v ZDA. Dejansko pa njene dolžnosti spričo tega dogodka niso bile preutrudljive. Vsekakor pa je bila zvezda filmane TV serije: »Kava z mrs. Kennedy«. Medtem ko se je 49-letna Pat imela za sodelavko političnega teama svojega moža in je bila navajena globoko skloniti se po vsak volilni glas, ni Jackie ustločila svojega lepega tilnika niti za centimeter: »Vem, da to ne prinaša glasov, ampak ostanem, kar sem. Ne morem drugače.«

Jackie se je rodila 1929 wallstreetškemu finančniku Johnu Bouvierju in je živel v Park Aveniji, doraščala v ekskluzivnem penzionatu »Vassar« in je bila z 18. leti »najlejša brucija« v Newportu, preden je šla čez morje študirat literaturo na Sorbonno in kasneje novinarstvo na univerzo Georga Washingtona v glavnem mestu ZDA. Jackie je bila upoštevana novinarka. Bila je žena, hči, pastorka in svakinja milijonarjev.

Pat Nixon pa si je z 18. leti že sama zaslužila za solanje v Kaliforniji, ker sta ji bila mati in oče umrli (oče je bil rudar v rudniku srebra v Nevadi), in postala učiteljica stenografije in strojepisja za 190 dolarjev na mesec. Pat je srečala svojega kasnejšega moža na amaterskem odru, Jackie ga je prišla službeno intervjuvati. Nixonova sta se poročila leta 1940 in imata dva doraščajoči hčeri, Kennedyjeva leta 1953 in imata 3-letno hčerko. Nixonovi živijo (ali bodo set) v 11 sobah z dvema služabnikoma, mačko Puffom in psom Checkersom v villi washingtonske odlične četrti, kapor je črncem in židom pristop prepovedan. Kennedyjevi bodo do preselitve ostali v eni od družinskih rezidenc na Floridi, v Cap Codu ali Washingtonu.

Oba zakona bi šla spričo političnih ambicij že skoraj v črepinje. Jackie je zaradi naporov in razburjenj političnih kampanj svojega moža v letih 1954 in 1955 dvakrat rodila mrtvega otroka. Za Pat je napolna najtemnejša ura njenega zakona med kampanjo leta 1952, ko se demokrate odkrili, da je Nixon sprejel in zase porabil 18.000 »kampanjskih« dolarjev. Pat je tedaj zapustila dom in se odpravila k prijatelji, dva dni nemo sedela na terasi, potem pa se je v dala prošljam obupanega Nixona in ga spremljala v TV studio, kjer so Richarda polile solze in je povedal, da so bili tisti nesrečni dolarji le velikodušna podpora nadarjenemu mlademu možu brez sredstev, v tem izdvojenem, zlobnem svetu. Narod je bil ganjen. »You are my boy.« (Vi ste moj deček) je zalokal tudi Eisenhower. In Trick Dicky je postal podpredsednik. In v osmih letih se je prelevil v državnika i učitelja se je iz bube ob njegovi strani izmotal kot nacionalni metulj. Zakonca sta v teh letih mustila za seboj pol razdalje do meseca — bila sta v 54 deželah in Pat je dokazala, da ima »hrabrost moža«. — kot so jo hvalili — ko so vanjo leteli paradizniki, ne da bi ob tem trenila z očesom.

Ni tako razburilivega se ni zgodilo v življenju »first lady« Jackie. Kljub temu je ena najbolje fotografiranih Američank, govori tekoče francosko, špansko i italijansko, toda de Gaulle je bil eden redkih politikov, gostov ZDA, s katerim je imela prihodnost preizkusiti svoje jezikovno znanje. Na njenih sprejemih je namreč zmeral več umetnikov kot politikov in diplomatov. V njeni dnevnici sobi leže po mizah različni metulji. Zakonca sta v teh letih mustila za seboj pol razdalje do meseca — bila sta v 54 deželah in Pat je dokazala, da ima »hrabrost moža«. — kot so jo hvalili — ko so vanjo leteli paradizniki, ne da bi ob tem trenila z očesom.

Ti dve tako različni bitji z iste zvezde, katerih življenjski poti sta se letošnjo je-



PAT NIXON SO ČISTO NA KONCU POPUSTILI ŽIVCI, ZAHILPALA JE...

sen tako neusmiljeno križali, sta pa tudi prvič v zgodovini ZDA razveljali spor okoli »first lady« v tolikšni meri, da se je razvil v pravecato volilno bombardiranje. Čeprav je bil med dotodanjimi predsedniki ZDA en sam neoženjen in se je pet državnih šefov celo dvakrat oženilo, si ta novi fenomen ni mogoče drugače razlagati kot z dejstvom, da še nikdar nista bili na »izbirno« dve tako čedni in postvini ženi: zadnje tri »first ladies« — emancipirana Eleanor Roosevelt, gospodinja Bess Truman in garizonzka poveljnica Mamie Eisenhower — so predstavljale dolge vrste odevskih »prvih dam« Amerike. Tekmovanje je dobilo pomemben politični značaj spriču 3,5 milijonske večine ženskega spola v ZDA, ki z lahkoto odloča o zmagi ali porazu. Harry Truman je dobil leta 1948 2 milijona glasov več kot njegov nasprotnik Thomas Dewey, a John Kennedy je zmagal zgolj z večino 200.000 glasov. Zgodovinsko

je sicer dokazano, da ameriške ženske niso še nikdar v strnjnih vrstah g'asovale, vendar se je slabši spol tudi letos na vse kriplje trudil, da bi s farmom in dušno masažo pridobil ženske klube. V deželi ni bilo društva ali kluba, ki ga med kampanjo ne bi obiskal kandidat ali vsaj njegov sorodnik. Posebne radijske i TV oddaje so bile prirojene nalasč za volivke. Filmska igralka Janet Leigh je organizirala »Žensko gibanje za Kennedyja«, na katero im je pel njegov daljni sorodnik Sinatra. Od Atlantskega do Tihega oceana so nastajali »kavni krožki« za Kennedyja, ki so veljali za nekaj »materinskih počitnic«. Zelo udobne so pri otrocih nadomestovali varuh, ki jih je za čas volilnih razgovorov i agitacije plačevala skrivna organizacija.

Po deželi so razdelili dva milijona Patinih fotografij, Jackie je prejela nad 200 pisem dnevno. Umetno podpihovani spoi med tekmicama je dal tisku obilo snovi za

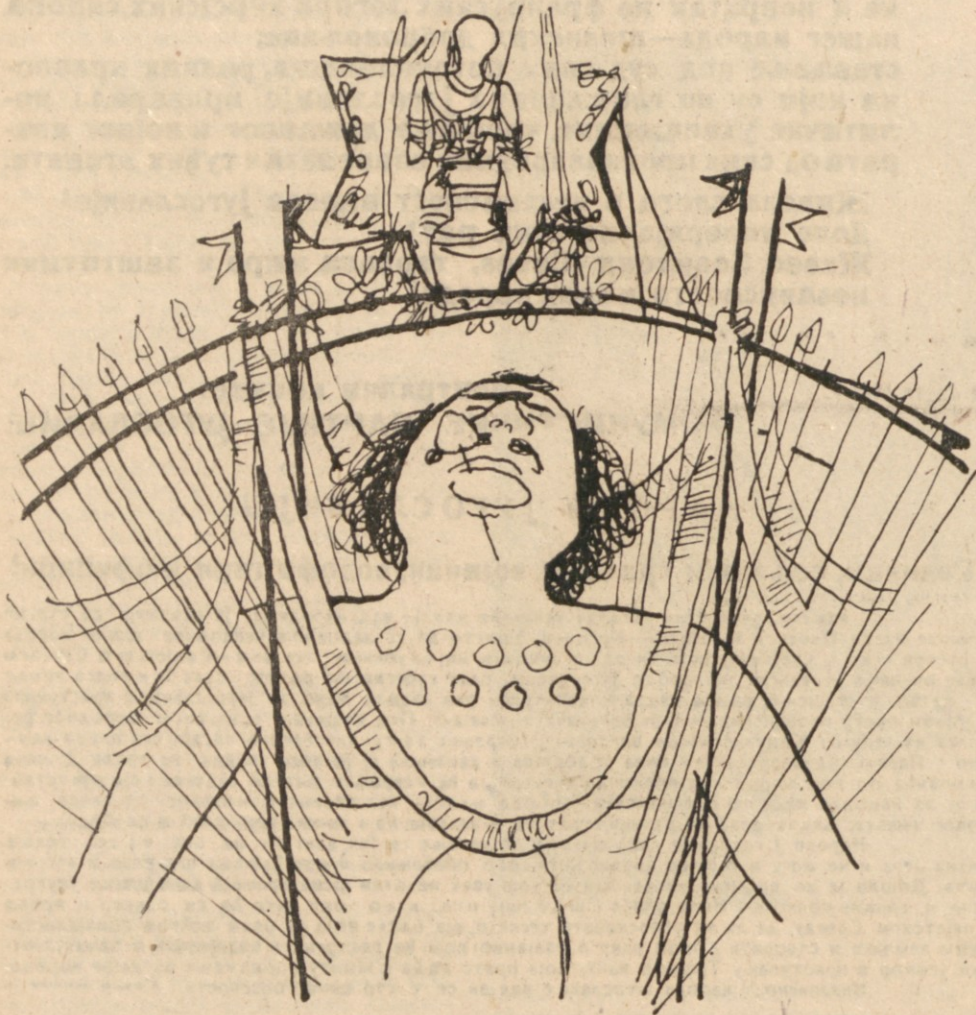
# Indijski verski festival

O bogu GANESI pravi legenda: PARVATI ga je rodila, ko je bil SIVA zdama. Ko se je Siva vrnil, je stražil prag materine hiše. Ni ga pustil skozi vrata. Zato se je vnel med njima boj, v katerem je razjarjeni Siva odsekal Ganesi glavo. Parvati mu je povedala, da je obglavil lastnega sina. Siva je poslal svoje sle na vse strani sveta z naročilom, da mu prinesejo glavo bitja, ki je bilo rojeno istega dne in ob istem času kot Ganesi. Sli so se vrnili z glavo slona in Siva jo je nasadil na ramena obglavljenega sina.

Tistega dne — bilo je na dan Indijskega verskega festivala, so bile stojnice preplavljene z njegovimi fotografijami. Bile so narejene po skrbno izlizeni sliki. Ne vem čemu, toda obšlo me je, da je v njih nekaj pornografskega. Ljudje so jih kupovali in kupčija je cvetela.

Tegobe so vedno trle svet. Zlasti tam, kjer je veliko ljudi in malo kruha. Malokje na svetu so ljudje toliko prestradali kot v Indiji. Glad pa ni edina posledica revščine: prav tako so prišli nad ljudi boleznimi. Lačni in bolni so prosili za milost bogove. Za milost so jih ob vekajočih

in njene kretnje so bile mučni krči, odmerjeni po zamolklih ritmičnih bobnih. Obraz je imela pokrit z razpletimi kodrastimi lasmi. Valovali so v sunkovitih gibih, ki so stresali njeno telo. Bila je v ekstatičnem stanju in očividno na robu svojih moči.



otrokih prosile tudi matere in očetje. Tako so se davno nekoč porodile zaobljube, po katerih so se ljudje, katerih prošnje so bile uslišane, oddolžili bogovom. In tako so ljudje zaobljubljajo še danes. Po verskih festivalih, povezanih s hojo po ognju in drugimi torturami zlasti slovijo predeli okoli Benaresa. Tudi v Rangunju, kjer živi veliko Indijcev, sodijo HINDUJSKI festivali med največje turistične atrakcije. Predvsem so hvaležni za lačne fotokamere belih zapadnjakov. — Vendar sem potem, ko sem se vračal domov s poslikanim filmom, čutil malo veselja ob zares edinstvenih posnetkih. V vsem, kar se zvrsti človeku pred očmi, je nekaj globoko nečloveškega. Z ihto v občutjih sem preklinjal ves tisočletni mrak, ki so ga težke življenjske prilike in omejenost prifihotapile v današnjo atomsko dobo.

## OKROG HINDUJSKEGA HRAMA

Ob 16 uri, ko je pripeka nekoliko popustila, sem se z avtobusom odpravil proti hindujskemu hramu. Cesta je bila zatrpana z vozili vseh vrst in velikosti. Na stranskih pločnikih so se valile trume pešcev: predvsem Indijcev. Ko je avtobus obstal, sem se komaj prebijal skozi goste množice. Povsod so bili avtomobili in povsod so med gnečo trgovci ponujali svoje blago: razne pijače, razna živila, balone, sladoled, nalivna peresa, lubenice, očala zoper sonce, sadje, cvetje in še marsikaj. Pretival sem se v smer, odkoder so prihajali zvoki glasbe. Bil so bobni in piščali. Po nekaj korakih sem bil ves moker. Moja srajca je v znoju potemnela, toda na to sem že navajen. Izparine množice so prepojile ozračje z neprijetnim vonjem. Smrdelo je večših bolj, večših manj. V vse to so se ostro mešali vonji začimljenih jedil in ovelega cvetja. Glasba je bila vznemirljiva. Čeprav enostavna, je v svoji krčevitosti in divjih vibracijah piščali vendar zelo impresivna.

Na bregu nezapeljive žabje mlake so se stiskali ljudje. V vodi je bilo nekaj žensk, moških in otrok. Valjali so se v blatni mlakuži in to je bil del verskega obpoda. Oblečeni so bili v rumena oblačila, ki so se potem, ko so prišli iz vode, tesno oprijela teles. Med zbitimi ljudmi so stali v manjših gručah po trije ali štiri godbeniki in na njih glasbo so plesali v rumeno odeti ljudje.

## MOŠKI S PREBODENIM JEZIKOM

Tedaj me je prvič spreletelo: opazil sem namreč moškega s prebodenim jezikom. Stal je med dvema drugima moškima, ki sta ga podpirala. Krajša srebrna igla je prebadala mišico pod nosom, navzven potisnjen jezik in brado, medtem ko je bila druga daljša vbodena skozi žvečilno mišico, jezik in spodnjo ustnico. Na obeh straneh vsake igle so bili priviti dekorativni nastavki. Jezik je bil ena sama deformirana oteklina: ko da bi iz ust moglela brezoblična kepa mesa. Nekdo mu ga je ovlažil z mokro čunjo in potem se je poodila sluz. Celo in lase je imel pomazane z živorumenno barvo. V njegovem pogledu je bilo malo življenja. Oči so bile tope in brezizrazne. Posumil sem, da je možakar drogiran. Od časa do časa se je nesigurno zamajal in vrgel glavo vznak.

Nekaj korakov vstran sta dve zajetni ženi s težavo krotili tretjo, ki je bila majhna in slabotna. Trgala se jima je iz rok

Ob treh ženskah sta stala deček z velikimi žalostnimi očmi in duhovnik. To sem presodil po tem, ker je nad črnolasi fantom izvajal nekakšno ceremonijo. Po glasbi se je v ritmičnih premikih sklanjal nad dečkovo glavo in mu potresal po laseh in čelu prah, ki ga je sproti pobiral s tal. Okoli njiju so mirno stali ljudje z rokami sklenjenimi kot za molitev in dolgimi šibami v njih. Z muko sem si krčil pot skozi gnečo. Slike so se ponavljale: povsod so stale manjše grupe, sredi katerih so plesale v rumene tunike oblečene ženske. Ta ples ni bil neka ritmično izoblikovana celota, temveč dosti bolj spontana potreba po akciji, porojena iz nevdružne notranje napetosti. In ob ženskah so stali godbeniki, ki so ob divji muziki zadržali dokaj ravnodušen videz in ob godbenikih moški in ženske s prebodenimi jeziki in čeli in brezizraznimi pogledi in končno množica, ki je nad vsem tem pasla oči.

Sledil sem stezi, ki je peljala od mlake proti veliki livadi za svetiščem. Srečal sem procesijo moških v živih oblačilih, ki so ob zgornji goli del telesa krčevito pritiskali svitke iz gumija in platna. Vrh svitka v višini prsne mišice je počasi tlel. Nek moški je vihal na tlečo površino olje.



Možje so imeli od bolečine popačene obraze in so v muki nenehoma poskakovali z noge na nogo. Svitka ni nihče popustil.

## MEJ ZVOKI MIKROFONOV IN BOBNOV

Mimo stojnice s pijačami, jedili, cvetnimi vencji, baloni in drugo šaro sem se prebijal naprej. Trušč je bil nepopisen. Skoraj slednja stojnica je imela mikrofona, ki je na ves glas tulil svojo melodijo. Vsak mikrofona svojo in tako so kričali drug mimo drugega. Na livadi je bila gneča še večja. Zasopla in oznojena množica je valovala okoli vrtiljakov in gugalnic. Med zvoki mikrofona in bobnov so se klicali ljudje in jokali otroci. Čez

čas sem sredi livade opazil masivno, grobo zbito leseno ograjo, ki je oklepala približno 35 kvadratnih metrov velik prostor. Tu so bili ljudje najbolj zbiti. Po mučnem prerivanju, ki me je stalo precej časa in energije sem prišel do dohoda v zagrajeni prostor. S palčami in gumijevkami v rokah so tu delali red miličniki. Pomagali so jim reditelji v svečanih, rumenih in modrih oblačilih. Privilegij bele polti mi je omogočil nemoten vstop v zagrajen prostor. Tu so se drenjali predstavniki diplomacije, razni atašeji in strokovnjaki, mnogi trgovinski predstavniki in ljudje z nekoliko manj zvenečimi naslovi. Skoraj vsi so bili oboroženi s fotoaparati ali celo filmskimi kamerami.

Zagrajeni prostor je prečkal poldrug meter širok, nekaj centimetrov globok in okoli 9 m dolg jarek. V sredini tega je bila velika, s pepelom pokrita kopa žerjavice. Vročina, ki je vela iz kope je povzročala že itak neznošno pripeko. V podaljšku jarka je bil izkopen manjši jarek, napolnjen z blatno brozgo.

Nisem dolgo čakal: Pojavilo se je nekaj mož, ki so z dolgimi grebljicami razgrabili žerjavico po vsej dolžini jarka. Nekdo jih je stalno polival z vodo, kajti vročina je bila zares peklenska. Vtem sta dva izmed belecev omahnila. Najprej se je zgrudil sloki dolgin s pšeničnimi kodri in nedolgo za njim debelusen možki prav tedaj, ko je z mesnatim kazalcem potlačil vzvod na kameri. Mislim, da ju je sončarica.

## PLES PO ŽERJAVICI

Na dohodu v zagrajeni prostor so se pojavili v rumeno oblečeni možje. Okoli vratu so jim viseli cvetni vencji. Načeloval jim je sivolasi starček z jerbasm na glavi. V njem so bile banane, cvetje in kipec božanstva. Bobni so zadoneli s podvojeno močjo in piščali so zavreščale. Ljudje v rumenem so se po zvokih in molitvi predajali zanosu. Trušč se je stopnjeval in nestrpnost je napela ljudi. Dva možka, ki sta stala pred jarkom z žerjavico sta potrepjala moža z jerbasm na glavi po hrbtu in mu zaklicala nekaj v uho. S počasnim, odmerjenim korakom je zakoračil v žerjavico. Množica za ograjo je zavriskala in zaploskala. V nosnice sem ujel neprijeten vonj po ožgani koži. Možakarja pred jarkom sta potrepjala drugega, mu zaklicala nekaj v uho in tako se je zvrstila procesija. Nekateri so hitro stekli preko žerjavice, nekateri pa so poplesovali po nji, ko da gazi po blatu. Nekateri so nosili na ramenih v rumeno oblečene otroke. Zgodilo se je, da so se mnogi zgrudili, še preden so dosegli jarek z blatom, vtem ko so se drugi po dvakrat, trikrat in celo štirikrat vračali nazaj. Najbolj me je pretreslo, ko je po jarku stopal okoli deset let star deček.

Ograja za hrbtom se je začela pod pritiskom množice podirati. Pritekli so miličniki in udarci so padali, kamorkoli je na-



neslo. Imel sem občutek, da je ves svet podivjal. Tedaj so se pred jarkom z žerjavico pojavili trije možje s tistimi pošastnimi ogrodi, ki so slonela na dveh železnih obrocih, štirih dvojnih polmerskih krakih in številnih jeklenih šipkah, vbodenih v živo meso. Tudi oni so šli preko žerjavice. Nato so obstopili jarek krepki možje in se prijelji za roke. V prostor so spustili ženske. Vdrlje so kot povodenj. Bil je prizor brezumne agonije. Poskakovalo so, krillile z rokami in izmučene cmahovale. Med njimi so se opotekali otroci, majhni in neboljgani, s prestrašenimi očmi. Silile so v ogenj in prišlo je še nekaj moških v pomoč tistim, ki so jih s težavo odvrčali od tega. (Nekaj tednov pozneje so na podobnem festivalu hodile tudi žene po žerjavici). Med njimi so izgubljeno blodili ljudje s prebodenimi jeziki.

V kotu ograde, z glavo, optro na debel kol, je bruhalo bledolično dekle z modrimi očmi. Gena — moj ruski znanec mi je zavzeto klicel z one strani jarka in me spraševal, koliko filmov sem poslikal. V prostor so vdrli ljudje izza ograde in znova sem razkrečil komolce.

Prišli so ljudje z vedri in začeli gasiti žerjavico. Medtem, ko je še vse cvrčalo so se ljudje zakadili v jarek in številne roke so se hlastno izegnile za prgiščem kadeče se zogljenole gmote.

## BOŽANSTVO Z RILCEM

Vračal sem se mimo stojnic. Mikrofoni so še vedno hreščali. Znova sem gledal slike številnih božanstev v romantični pokrajini, ki me je spomnila na nekdanja »pocukrana« ozadja podeželskih fotografov, pred katerimi so se držali za roke zaljubljeni, ali pa samozavestno stali vojaki s sabljami. Med njimi se mi je namihalo božanstvo z rilcem. To se mi je najbolj vtisnilo v spomin.

Doma sem odorl knjigo in čital: »Ganesha je priljubljen bog. Je vesel in prijazen, grotesken in očarljiv, kratak in debelusen, rumenkaste polti, s štirimi rokami, v katerih drži školjko, disk, valico in vodno lilijo. Je vselej nasmejan in ponavveč upodobljen sedeh, z velikim trebuhom, v katerega gubah je zaobjeto vesirje.«

Bil sem truden. Med številne vtise, ki sem jih skušal spraviti v nek red in med podobe, ki so se lovile za priprtimi vekami, se je mešala neka čudna poltost zaradi velikih ljudi, ki verujejo v krute pravljice.

Napisal in narisal JOŽE CIUHA

## »MANEVRI« JOZETA JAVORŠKA V TRSTU

Prva letošnja premiera v SNG v Trstu je bila komedija Jožeta Javorške »Manevri«. — Delo je bilo lansko leto nagajeno v natečaju Prosvetnega servisa, velikaški amaterji pa so kmalu zatem novo slovensko aramo krstili. Tržaški igralci Joško Lukež, Danilo Turk, Julij Guštin, Silvij Kobal in drugi so »Manevre« igrali v blesteči režiji Jožeta Babiča pred polnim avditorijem. Iskrlje so se avtorjeve, režiserjeve in igralске domislje in celotna predstava je, v starodavni obleki Krpanove zgodbe nanosila kopice problemov, ki se z njimi dandanašnji srečuje slovenski človek. Tržaški Slovenci so se komedije iskreno veselili in jo navdušeno pozdravili. O tem svojem delu pravi avtor sam: »Martin Krpan je naš narodni mit. Fran Levstik ga je iztrgal iz ust kmečkega očanca v Spodnjih Retjah in ga napisal v tisti kleni in od sena opojeni slovensčini, ki je še dandanes slovenskim pisateljem vodilo za lepo pastev. V tem mitu se skrivajo boleča usoda drobnega naroda, čigar velikanske sile izkoriščajo tuje. In kot je bil nekoč Martin



Krpan spretno prikrita kritika dunajskega izkoriščanja, je lahko danes posmeh blokovski politiki, ki bi nas rada spravila med svoja mišična kolesa. Bistvo mitov je, da so na videz pravilno preprosti, a nosijo v sebi neusahljive možnosti interpretacij. Podobni so večno živim studencem. Tudi s Krpanom je tako. Za Slovence je večno živ... Oblika modernizacije Martina Krpana pa je ... Commedia dell'arte... Vojaki na manevrih začno igrati. Martin Krpan je zanje osnovna zgodba, »rdeča nit« commedie dell'arte, značaj, ki jih poznamo iz Levstikovega Martina Krpana pa osnovno vodilo za oblikovanje značajev. Nekaj časa igrajo z vlogami v rokah. Nato pa jih igra zanesle. Vloge pomečejo proč, sami od sebe si začno izmišljati besedilo ter igrati iz potrebe in veselja na svoj in svojstven način.«

## Petnajstletni tovariš

Naš »Tovariš« se je rodil natanko pred 15 leti. Njegov idejni oče je bil pokojni predsednik prve slovenske vlade tov. Boris Kidrič. Pri nekem govoru na takratnem Uradu za tisk je menil, da bi Slovenci potrebovali ilustrirano revijo, ki bi živela z novim časom in bila najvernejša podoba novega. Ko je zamisel dozorela, je tovariš Kidrič predlagal tudi ime: »In naslov? Kakšnega predlagate? Ali ne bi bil najboljši »Tovariš«? To je podoba novega človeka.«

»Tovariš« je v resnici postal tovariš, prva številka je izšla prav pred volitvami v Ustavodajno, skupščino leta 1945, potem pa je živa potreba našega rastočega življenja in graditve navdihovala njegove neizkušene pionirje od tedna do tedna. Ivan Romih kot prvi tehnični urednik, Silvo Dornik in Dušan Omahen so bili njegovi začetniki. Leta 1946 je postal glavni urednik Franček Bohanec in za njim po vrsti: Ladislav Klauta, Ljotze Krakar, Lidiya Potrč, Ciril Kosmač, Stane Skraber in Dušan Fortič — ljudje, ki jih danes poznamo z različnih področij našega javnega življenja — vse do sedanjega odgovornega urednika Jake Stularja. V teh petnajstih letih

je bilo vsakovrstnih težav — od tiskarskih do finančnih, od težav s prostori in večnega preseljevanja do vseh mogočih grenkob, ki jih prinaša novinarsko živ-



... DAMAŠČANKA MU STOJI OB BOKU  
KNJIGA SVETA JE PRED NJIM ODPRTA  
KORAN ČITA ABD-EL-ŠTULAR-JAKA...

Jake Stular, ki je bil nekaj časa dopisnik Slovenskega poročevalca na Bližnjem vzhodu in kjer je takrat v hudih bojih doživel tudi ognjeni krst — je sedanji odgovorni urednik »Tovariša«

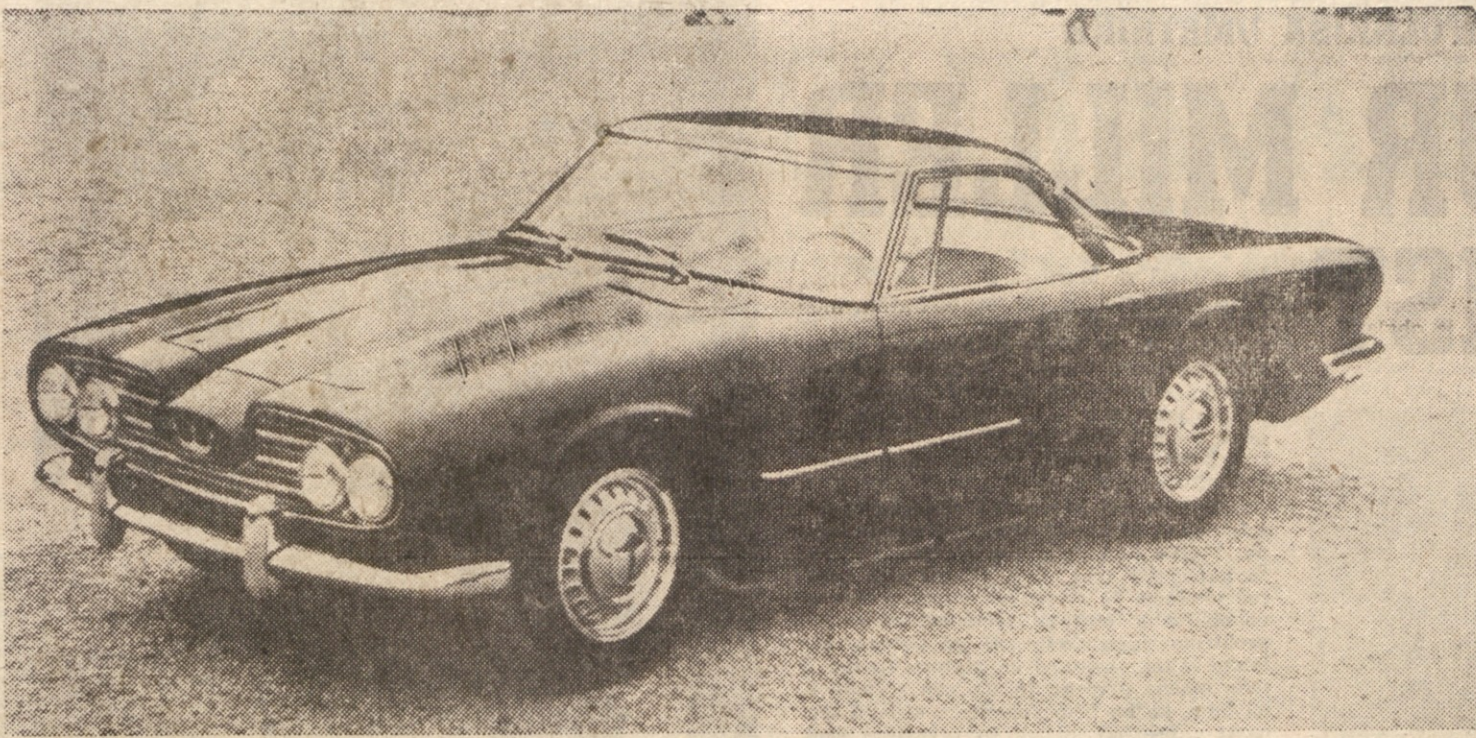


Prvi tehnični urednik »Tovariša« Ivan Romih pri delu

**PESTRE IN ZANIMIVE SO VSAKOLETNE RAZSTAVE MOTORNIH VOZIL, KJER SE PREPLETAJO ŽIVAHNE BARVE Z BLEŠČEČIM KROMOM, A LAHKI ŠPORTNI MODELI TEKMUJEJO Z RESNIMI LIMUZINAMI. TEHNIČNO IZOBRAŽEN ČLOVEK VNETO STIKA ZA PODROBNOSTMI, MEDTEM KO VEČINA PRAVIMOJA VOZILO PO VIDEZU, OBLIKI, LINIJI (VSAJ DOKLER SE NE ODLOČIJO ZA NAKUP).**

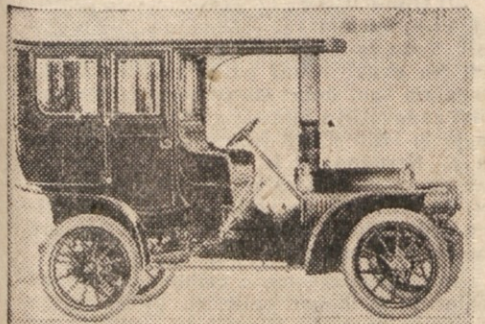
Ob taki priložnosti se morda kdo ne hote vpraša, kaj oziroma kdo je vpeljal pri vozilih tako skladne oblike in privlačne črte? Zelo malo je verjetno, da bi ugani-li »očeta« teh, kot jim pravimo, aerodinamičnih linij, ker si to čast lastijo pripadniki številnih narodov. Najbolj pravično bo, če uberemo srednjo pot in pripišemo avtorske pravice materi naravi. Zato smemo reči, da je bil iznajditelj le dober posnemalec. Recimo, da se je zgledoval po dežnih kapljicah. Opazoval je njihovo gibanje skozi zrak. Lahkotnost, s katero so padale, ga je očarala in navdihnila, da je to skušal praktično izrabiti. Možno pa je, da je neznani iznajditelj bil ribič in je vedno znova ugotavljal, da je vitka ščuka hitrejša od tolstega krapa. Če pa je bil ljubitelj živali, bi vedel povedati, da je podolgovati hrt primernejši za dirke kot čokat buldog in da vihrava lastovka pusti daleč za seboj domačega vrabca. Razen tega pa je ta bistriovidni možak gotovo tudi ugani, da pri hitrosti niso bistvene samo oblike, marveč da slednje pri enakih moči omogočajo večje hitrosti.

Isto načelo velja tudi v tehniki. Pri gibanju kakega telesa skozi zrak ali vodo mora le-to premagovati večji ali manjši upor, kar je odvisno od hitrosti telesa, njegove oblike kot tudi gostote sredstva. S to »negostoljubnostjo« so se morali



Po lepo izoblikovanih aerodinamičnih karoserijah je znana zlasti italijanska tovarna Maserati. Tu je eden njenih zadnjih predstavnikov športni Maserati 5000

## AERODINAMIČNA OBLIKA VEČERNA OBLEKA ZA AVTOMOBILE



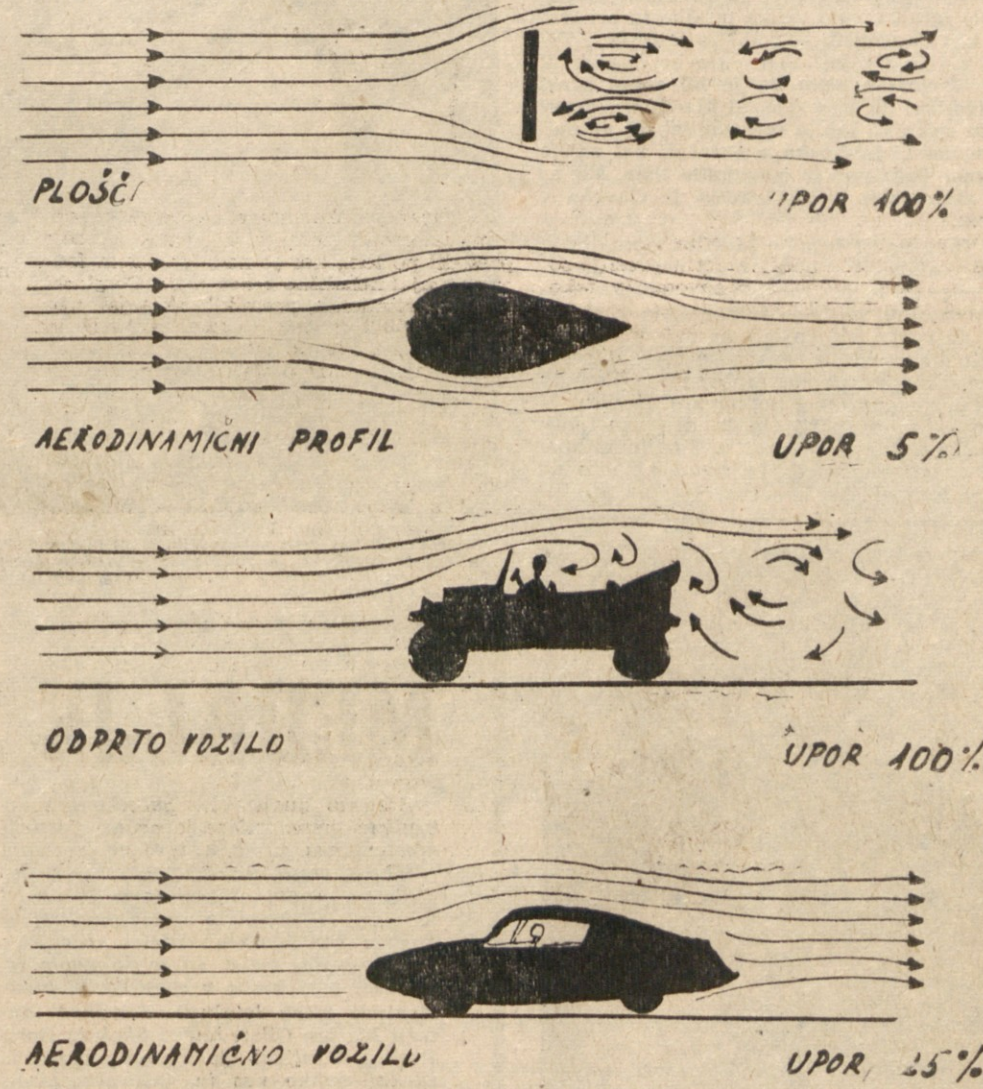
Hitrost tega Cadillaca iz leta 1908 je bila za današnje pojme res skromna. Nič čudnega, saj je bilo vozilo vse prej kot aerodinamično

spoprijeti tudi pionirji avtomobilizma. Mladi Nemeč Porsche je ob nekaj dirki leta 1910 dognal, da je z zakrivljenjem nekaterih zunanjih površin svojega Austro-Daimlerja dosegel do 10 km več kot običajno. Še nekaj izboljšav na motorju pa mu je navrglo še dodatnih 5 km. Tako je leta 1911 pri 1500 obratih na minuto dosegel celo 200 KM, a v ZDA je dosegel na dirkah 228,1 km/h! Ta hitrost pa ni mnogo manjša od tiste, ki jo sedaj dosegajo vozila na dirkah v Indianapolisu.

Omejitvi moramo tudi, da je bilo to vozilo na zunaj podobno narobe obrnjeni granati —topi nos in koničasti zadek — in da ga je voznik Bob Burton vozil brez vetrobrana. Izbruh prve svetovne vojne je zavrl nadaljnji uspešni razvoj, vendar so se že leta 1922 avtomobilski proizvajalci zavedeli dejstva, da so gladke in aerodinamične linije nekaj, česar ne smejo več ignorirati. Dospel bolj ali manj umetniško oblikovanje so začeli znanstveno proučevati. S poskusi v vetrovniku kot tudi s samim računskim postopkom moremo dočeti koeficient zračnega upora  $C_u$ , ki je izrednega pomena pri določevanju moči, porabljene za premagovanje upora. Pri navadnih potniških avtomobilih se le-ta giblje med 0,4 in 0,5 (Volkswagen ima 0,41), pri športnih izvedbah pa je občutno manjši (pri Porscheju je 0,24). Na žalost pa je koeficient odvisen od čelne ploskve vozila; manjša čelna ploskev pomeni tudi manjši upor. Zanimivo je, da je tovarni NSU s primernim oblikovanjem uspelo izvlačiti iz 50 cm motorjev hitrosti nad 100 km na uro.

Ne sme pa nas oster nos avtomobila zavesti na misel, da je zgolj on jamstvo za premagovanje zračnega upora, češ saj je aerodinamičen. Če tako mislimo, smo naredili hudo napako in ne samo silo besedi aerodinamičen, ker ne upoštevamo, da zaletavajoči se zrak pri prehodu čez streho ustvarja za vozilom s svojim vrtnčenjem izredno močno oviro. Mali Fiat, ki res niso videti posebno »aerodinamični«, so tako spretno konstruirani, da zračni tok, ki nastane zaradi oblike zadnjega dela, prispeva k hitrosti najmanj pet kilometrov! Prvi, ki je ugotovil, da je vrtnčenje lahko tudi koristno, je bil profesor Kamm in so vozilom, skonstruiranim po njegovem principu, pravili K-vozila. S to ugotovitvijo pa je tudi ovrget zmotno in na žalost še vedno razširjeno prepričanje o aerodinamičnosti.

Razen Porscheja in Kamma pa je pomemben delež k tem proučevanjem prispeval še Paul Jarays. Da so bile njegove ugotovitve zelo pomembne, je razvidno iz dejstva, da so jih odkupili pred vojno Auto-Union, Chrysler, Tatra in Daimler-Benz. Koliko moči pa »požre« zračni upor? Vozilo iz leta 1900, podobno kočiji, je pri premagovanju zračnega upora porabilo pri 80 km na uro 14 do 21 KM, današnja vozila pa od 5 do 9 KM. Razumljivo je, da je za evropska vozila ta številka toliko pomembnejša, ker so naši evropski proizvođači slabši glede moči, kot bratje onstran luže. Bolj kot pri potniških avtomobilih je potrebna zares aerodinamična oblika pri športnih izvedbah. Dolgotrajne in zamudne so priprave za izdelavo takih vozil. Najprej preizkušajo modele takih vozil in šele nato karoserijo v pravi velikosti. Največje težave povzročajo odprtine za hla-



Nekaj primerjav teles v zračnem toku. Stari avtomobili se zelo približujejo uporu, ki ga ima ravna plošča in so bili zato kljub razmeroma močnim motorjem zelo počasni

V znanosti, ki se ukvarja s pridobivanjem kovin iz rud, zavzema vedno eno osrednjih mest profesor I. P. Bardin. Res je, da ima mož že 75 let, toda ko se pogovor zasúče na metalurgijo, začarijo njegove utrujene oči z mladeniškim bleskom in zasomom.

»Vi želite vedeti, kaj jaz menim o metalurgiji prihodnosti?« je zamišljeno dejal naš sogovornik in začel pripovedovati. »Gotovo ne bom rekel preveč, če izjavim, da bodo metalurgi bodočnosti opustili naše metode. Ti naši nasledniki bodo radikalno spremenili tehnologijo pridobivanja kovin, saj bodo izločili iz obratovalnega postopka plavže, martinovke, konverterje in valjalne proge. Teh mojih misli pa ne smete razumeti dobesedno in misliti, da bomo nadomestili pojem plavža. Nikakor ne. Princip plavža je zdrav in ga bomo primerno izpopolnjenega uporabljali še dolgo vrsto let s to razliko, da ga bomo nadomestovala docela avtomatizirana in ačica, ki se bo ravnala po vnaprej predpisanih navodilih.

## ŽVEPLA IN FOSFORJA

Prvi korak v prihodnost bo vpeljava t. i. zveznega postopka. V tem primeru bo gradelj neprekinjeno tekel iz plavža, a skozi primerno oblikovane šobe bomo v žareči potok takoj vpihovali kisik. Pojavil se bo plamen, kar bo pomenilo, da smo odpravili odvečni ogljik, žveplo in fosfor. Rumeno rdeči curek, ki bo polnil odličke, bo že tekoče železo. Take ingote bodo nemudoma prenesle avtomatske naprave na valjalno progo, ki jih bo pretvorila v končne izdelke. Mimogrede naj še dodam, da je zvezni postopek mnogo lažje avtomatizirati kot nezevni.

Predvidevam tudi, da se bo hkrati spremenila oblika plavža, vendar je to šele načrt drugega desetletja. Njegovo z zveznim postopkom izpopolnjeno vlogo bo prevzela vodoravna rotirajoča cev. Vanjo bomo na eni strani uvajali dobro očiščeno in vprašeno rudo, z drugega konca pa plin, ki bo reduciral kovinski oksid, t. j. rudo. Takšen tehnološki postopek nam bo omogočil pridobivanje kovine v prahu, ki jo bomo po dovajanju raznih dodatkov za zlitine poslali v talilnico ali neposredno v stiskalnico.

Znano je, da se tudi kovine kot sleherna stvar starajo oziroma da imajo določeno življenjsko dobo. Razen tega velja za živa bitja še aksiom, ki pravi, da je življenje tem krajše, čim burnejše je. Isto smemo reči tudi za kovine, saj med činitelje, ki skrajšujejo življenje

kovin, prištevamo udarce, eksplozije, vibracije in hitro vrtenje. Zato je razumljivo, da navaden kuhinjski nož traja dalj časa kot letalski motor ali krila, ker pri slednjih pride hitreje do sprememb v notranji strukturi. Vprašanje, če se bo življenje kovin v prihodnosti podaljšalo, je zaradi tega zelo umestno, a jaz lahko odgovorim nanj samo pritrdilno. Rezila iz kaljenega jekla in zavarovana s tenko plastjo oksida bi lahko trajala več sto let.

Železo, ki je danes surovina številka 1 sodobne tehnologije, se bo nekega dne vedno umaknilo, njegovo mesto pa bo zavzel baker, ideal elektrotehnike, peresno lahki aluminij ali novinec titan, ki že kaže podobne lastnosti kot jeklo. Poudariti moram, da menim, da se železo ne bo dalo kar tako izriniti, čeprav se bo močno povečala uporaba že prej omenjenega bakra, aluminija, titana kot tudi magnezija in cirkonija.

Zelo rad bi povedal še nekaj besed o bodočih metodah pri predelavi jekla. Ortodoksne metode so toplotne prirode kot kaljenje, termomehane kot nitriranje in nazadnje mehanske kot mrzlo kaljenje. Poskusi, ki jih opravljamo pa dopuščajo možnost, da bodo kmalu vpeljali še četrto vrsto predelave. To bo obsevanje z nevtronskim curkom. Tako obdelano jeklo bo imelo za sedaj nepojmljive lastnosti. Preden pa se bomo tega lotili, moramo kot osnovno in poglavito ugotoviti količino obsevanja, potrebno za določene lastnosti.

Mi živimo v atomskem stoletju in nas zato ne smejo presenetiti odločni posegi atomske znanosti v metalurgijo. Menim, da bo človeku z radioaktivnimi žarki uspelo »ustvariti« ekvivalente vseh močih jeklenih zlitin. Te zlitine ne bodo vsebovale nobene drage primese, marveč bodo izključno iz atomov železa in ogljika ter morda žvepla in fosforja. Predstavljam si, da se bo v loncu raztopljena litina teh snovi ustavila pred kako radioaktivno bombo kot jih uporabljajo v medicini. Raztopljena kovinska zmes bo pod vplivom obsevanja temeljito spremenila svoje lastnosti. Litina, s katero bomo napolnili odličke po tem postopku, se bo bistveno razlikovala od tiste, ki ni bila izpostavljena obsevanju. Po enem ali dveh dnevih ohlajevanja bodo sledile še nadaljnje spremembe v samem jeklu kot posledica lastne radioaktivnosti.

Poseg v metalurgijo z radioaktivnim obsevanjem bo gotovo ustvaril novo industrijo. Iz vsakdanjih in običajnih prvin bodo izdelovali redke elemente; pri tem se bodo pojavile tudi doslej neznanne vrstine s prav tako neznanimi lastnostmi. To pa pomeni, da se je uresničil sen alkimistov.

Pred kratkim je objavila Svetovna zdravstvena organizacija OZN poročilo dr. Marcela Baltazarda, predstojnika teheranskega inštituta »Louisa Pasteurja«. Dr. Baltazard, ki velja za priznanega strokovnjaka za zatiranje kuge v mednarodnem merilu, postreže ob zaključku svojega izbrpnega poročila s presenetljivo ugotovitvijo: »Kuga — pestis se ji reče po latinsko — je zasidrana skoraj povsod po svetu. Na svojih številnih izhodiščnih točkah čaka na naslednjo napako človeka, ki jo ovira ali celo hromi z delom zdravstvenih organov, združenih v mednarodnem obsegu. Spriče sedanjega zatista ne smemo pozabiti, da so izhodiščne točke kuge zdaj ugodnejše kot kdajkoli doslej. Kuga je v neposredni bližini temeljnih položajev sodobne civilizacije, kuga je — bolezen prihodnosti.«

## ALARM: KUGA GROZI!

Kako je mogoče, dr. Baltazard postreže s to trditvijo, ki zbujata strah in so jo najprej sprejeli z neupornim odkimavanjem? Znano je, da je kuga, ki je prišla iz Egipta in Sirije, od leta 542 odločno vplivala na življenje in zgodovino Evrope. Kmalu po preseljevanju narodov je pokončala malone vse evropsko prebivalstvo.

šele ona je zajela mongolske vdore v Evropo, potem ko so mongolski jezdeci na polotoku Krimu trumoma umirali za črno smrtjo. Tudi žrtve 30-letne vojne, ki je prizadela predsem srednjeevropske dežele, je pripisovati bolj kugi kot pa bitkam in pohodom. Šestdeset katoliških svetnikov, zaščitnikov proti kugi, številna kužna znamenja, oltarji, križi in podobne reči, na primer igre v Oberammergau, nam še vedno prihajo, kako brez moči je bil človek proti tej bolezni.

Leta 1894 pa sta Yersin in Kitasato istčasno odkrila kužni bacil: kratko, nepremično paličko, ki živi po več mesecev v živalskem telesu ter v blatu ali gnoju. Na pariški zdravstveni konferenci leta 1903 so določili desetdnevno karanteno za vse ladje, ki bi o njih sumili, da prinašajo kugo, in sicer predvsem za tiste, ki pripuščajo iz azijskih pristanišč.

## IZ ZNANOSTI IN TEHNIKE NAM POROČAJO

Proučevanje elektroencefalogramov (slik možganskih tokov) na kliniki v Münchenu je pokazalo, da kažejo pri 60 odstotkih »slabo vzgojenih otrok« spremembe, ki dajejo slutiti na bolezen. Opazovali so več sto otrok in zdaj predlagajo, da bi bilo potrebno pri vzgojnih poskusih s takšnimi otroci postopati zelo previdno, da ne bi poslabšali obstoječega stanja. Vsekakor pa je treba paziti, da takšnih otrok ne kaznujemo, ker ne moremo dokazati njihove zavestne krivde.

Na otoku Puerto Rico gradi cornellska univerza iz New Yorka ogromno radarsko napravo, ki bo stala okoli 5,5 milijona dolarjev. Računajo, da se bo velika premična antena s premerom 300 metrov in 70.000 kvadratnimi metri površine zavrtela že prihodnje jesen. Z njo nameravajo doseči odboj radarskih valov na Veneri, Marsu in Jupitru in tako spoznati kaj več o ozračju Marsa in Jupitra ter o še neugotovljeni dolžini dneva na Veneri.

Znanstveniki spet opozarjajo prebivalstvo v ogroženih področjih ob Tihem oceanu, naj bo previdno pred morskimi potresnimi valovi, ki jih poznamo po japonskem imenu »tsunami«. Ameriški, ruski in japonski strokovnjaki so na geofizikalnem kongresu v Helsinkih opozorili, da bi bilo nujno ustanoviti čimveč opazovalnih postaj, ki bi prebivalstvo še pravočasno opozorile na prihajajočo nevarnost. Takšna opazovalnica je že od leta 1946 na Havajih, vendar prebivalci ne jemljejo dovolj resno njenih opozoril in je letos maja tam utonilo 173 ljudi, ker niso upoštevali sicer pravočasnega sporočila o katastrofi v Čilu.

Dva arheologa univerze v Mexicu sta izkopala mastodontovo kost, ki je na njej upodobljena do danes najstarejša najdena ameriška slika. S sajami so na njej upodobljeni konji, bizon, kušar in slon, stara pa je 30.000 let. Zato morajo zdaj popraviti koledar človeškega razvoja na ameriški celini, ker so doslej ugibali, da so prišli prvi ljudje v Ameriko šele pred deset tisoč leti. Znano je, da so to celino naselili prebivalci, ki so prišli iz Azije čez Beringovo ožino.

**IZ SERIJE REPORTAŽ ŽIVLJENJE V XXI. STOLETIJU**

ZAKON MONROE-MILLER SE JE RAZBIL, TODA ZRASLA STA DVA NOVA, POPOLNEJŠA UMETNIKA

# ARTHUR MILLER SCENARIST



Poroka - z židovskim obredom - je bila dva dni pred datumom, ki ga je Marilyn zaupala tisku. Zelela sta mirno, tiho in intimno slovesnost. Povabila sta le nekaj najbližjih prijateljev in sorodnikov. Odkar je postala »zvezda«, je bil to eden redkih Marilyninih dni brez prisotnosti novinarjev.

ler napisal za Marilyn, o njej in po njej. Tega sicer sam ne prizna, toda vsi, ki so brali scenarij ali pa sledili snemanju, se strinjajo, da je bil že scenarij ves prežet z Marilynino osebnostjo. Zato celo nekateri pravijo ob nedavnih dogodkih, da ves film nehoti izžveniti v nekaj labodnji spev njunega zakona. Sicer pa Miller ne skopari z besedami ob svojem prvem scenarijskem poizkusu:

»Ta scenarij je pomenil zame nekakšno zelo čudno in hkrati privlačno pustolovščino. Veliko sem delal zanj, veliko več kot za katerikoli svoj tekst. Odkril sem namreč vrednost te zvrsti kot posebne literarne oblike, ki obstaja izven najrazličnejših problemov produkcije ali pa tistega, kar lahko iz tega nastane na platnu. To me je tako močno presenetilo, da sem se odločil, da bom, ko bo film dokončan, objavil scenarij v posebni knjigi. In prepričan sem da bo zanimiva.

Čudno je le to, da vsa zadeva ničemu ni podobna, da sploh nima imena. Scenarij je namreč običajno nekaka brzogovorna rešitev, pri kateri si scenarist nikakor ne beli glave s stilom, celo s tem ne, da bi natančno izrazil čustvo, ki ga mora narejeni film vzbuditi v gledalcu, zakaj zaveda se, da svojega teksta ne napiše zato, da bi ga kdo bral, ampak da bi ga uporabili... Režiser ga bo predelaval, igralci ga bodo spreminjali s svojo interpretacijo itd.

Imel sem srečo, da sem delal sam; takrat namreč še nisem bil povezan z nobenim producentom ali režiserjem. Zato je tudi bila moja osrednja skrb, da bi kar



Miller: »Ko sem jo prvič srečal, je bila zame popolna neznanka. Toda ganila me je njena očitna želja, da bi se izpopolnila, in njena volja, da ne bi sprejemala sveta površno, brez iskanja njegovega smisla... In potem tudi to... bila je zelo lepa; in ta njena lepota je še bolj poudarjala v njej in okrog nje tiste vrednote, ki sem jih odkril.« (Posnetek iz Hollywooda, ko je Miller spremljal svojo ženo na snemanje filma »Nekateri so za vroče« in ji, živčno izčrpani, ves čas stal ob strani.)



Miller nedavno dopisniku »New York Post«: »Med nama ni več nobenih možnosti za poroke. Kmalu vam bom lahko posredoval podrobnosti o vzrokih najine ločitve, za katero sva se, poudarjam, sporazumno odločila. Tu ne gre za »tretjega«...«

Novinar dnevnika »New York Post« je imel oni dan svojo senzacijo. Znan ameriški dramatik Arthur Miller mu je izjavil: »Med Marilyn in menoj je končano...« Senzacija je iz New Yorka začela svojo »zmagoslavno« pot okoli sveta, govornice torej le niso bile iz trte izvite. Slavniki par Marilyn Monroe in Arthur Miller, ki je od 26. junija 1956. leta pa vse do pred nekaj meseci veljal za idealnega, se je ločil. Nekam nečloveško je, da upiramo oči v soljudi prav v trenutkih, ko preživljajo svoje najintimnejše drame... Zato ju pustimo sama z njuno odločitvijo in vzroki, ki so ju pripeljali do nje. Oglejmo si ju raje kot človeka in umetnika v trenutku, ko se razhajata. Kaj sta dala drug drugemu razen štirih let svojega življenja? Za Marilyn je nedvomno: iz »zvezde« je postala igralka, celo velika igralka in pri tem ni kaj slepomišiti - vodil jo je Miller. Toda kaj je z njim? Sam nam bo odgovoril: »Prepričan sem, da je bil zame pravi blagoslov, da sem spoznal Marilyn. Ne mislim sicer, da me je spremenila, saj ne menim, da bi lahko koga obračali kot zajčje krzno. Toda ona je opogumila tisto, kar se je skrivalo v meni. Utrdila je človeka v meni.«

Toda poleg tega je Marilyn opravila še eno poslanstvo (posredno ali neposredno - sicer pa je to postranskega pomena) v svojem zakonu. Millerja je popeljala v njegovo največjo življenjsko in umetniško pustolovščino po tistem, ko je napisal svojo prvo dramo: odkrila mu je svet filma in Miller je pogumno stopil vanj. Napisal je svoj prvi scenarij in le nenadna smrt Clarka Gablea je preprečila, da film »Misfits« (prosti prevod: Iztirjeni) niso že do kraja posneli. To je scenarij, ki ga je Mil-



Monroe: »Zakaj sem se omožila z Millerjem? Zato, ker sem v njem takoj začutila človeško in čutečo bitje, ki je tudi v meni videlo čutečo in človeško bitje. To je največ in hkrati vse, kar lahko povem.«

najbolj realno napisal zgodbo in ustvaril osebnosti, da bi tisti, ki bi nekega dne moj scenarij začel obdelavati, imel občutek, da stoji pred tistim, kar bi, po mojem mnenju, moral biti dokončani film. Na kratko: režiserjevi domišljiji sem pustil bore malo možnosti... kar pa je precej nasprotno navadam pri takem delu.

Zgodba je enostavna. Mlada ločenka. Sama se znajde tam, v Renoju, prvi dan po svoji ločitvi. To naj bi bil prvi dan svobode, toda nenadoma se zave, da pravzaprav ni prosta. Nima namreč ničesar več, ni več človeških vezi, ni več lestvice vrednot, za katere se bi lahko oprjela in ravno zato ni prosta, svobodna. Ves film je pravzaprav eno samo njeno iskanje, iskanje vrednot, tistih vrednot, ki bi ji omogočile, da se spet vključi v družbo.

Sel sem kar se je dalo globoko v psihologijo svojih osebnosti in kar najbolj natančno sem obravnaval najrazličnejše detaje. No, tako je nastalo to moje delo, o katerem govorim: ni niti scenarij niti roman niti odrsko delo.

Mogoče je to kaka nova tehnika, ki sem jo odkril zase... ne vem še. Mislim, da sem se vse zadeve oprjel veliko bolj resno, kot to običajno delajo. Vzrok je jasen: čutil sem se odgovornega za tisto, kar se bo nekoč pojavilo na platnih. Sicer to ni moja osebna odlika: to je navada dramatikov, ki so odgovorni za vse, kar se dogaja na odru, in oni pobirajo pohvale ali kritike... kar pa je filmu nekaj povsem tujega.«

Vsa ta vestnost pri pisanju scenarija nedvomno kaže, da je izrazito gledališki mož našel v filmu novo umetniško izrazno sredstvo, ki ga je, vsaj do določene mere, osvojilo. Pri vsem je še veliko nezaupanja, vendar:

»O filmu si sicer ne delam posebnih iluzij. Večina filmov ni vredna, da bi jih gledali. Toda to velja tudi za večino odrskih del. Na drugi strani pa je nedvomno, da obstajajo tudi dobri filmi; torej lahko film nudi zadovoljivo izrazno sredstvo. Treba se ga je le lotiti z vso resnostjo, ki jo zahteva... Nerodno je le, vsaj za scenarista, kar pa velja tudi za gledališče, opero, balet, da vse »igrano« velja za lastnino igralcev. Ali lahko na tem področju karkoli zagotovimo vnaprej?«

In njegovo mnenje o prihodnosti filma? Miller je vsekakor optimist, meni, da bo televizija naredila filmu tisto uslugo, kot jo je le-ta svojčas naredila gledališču. Odvzela mu bo možnosti, da bi se še naprej uveljavljal kot najcenejša zabava za najširše množice in ga prisilila, da bo vse bolj razvijal svoje umetniško bistvo ter zažulil v sebi komercialna hotenja.

Ze ta površni izbor Millerjevih izjav o filmu in njegovem filmskem delu nedvomno kaže, da je Amerika dobila novega, izredno resnega filmskega delavca. Če bo Miller dal filmu toliko, kot je dal gledališču, bo lahko postal eden najtrdnjših stebrov, ob katerem si bo ameriški film pomagal iz sedanje krize, v kateri so skomercializirane filmske pošasti skoraj popolnoma zamorile iskreno umetniško snovanje.

Marilyn Monroe in Arthur Miller se sedaj razhajata. Nista pač mogla vskladiti svojih življenjskih poti, kakor tudi kot človeka nista našla skupne besede. In kot umetnika? V tem smislu je bil njun štiriletni zakon nedvomno več kot ploden, vsak od njiju se je povzpел vsaj za nekaj klinov višje na lestevici umetniškega izpovedovanja in ločila sta se kot novi, izpopolnjeni umetniški osebnosti.

## MEDALJE ZA AMATERJE

V Beogradu je bil v začetku novembra triidnevni Jugoslovanski festival amaterskega filma. Od 45 prijavljenih filmov iz šestih kinoklubov je žirija odbrala za finalno tekmovanje 20 in od teh jih je 9 prejelo nagrade, med njimi dva iz ljubljanskega kluba »Elektra«. Pripomniti je treba, da so dokumentarni filmi tega kluba v svoji zvrsti predstavljali višek letošnjih dosežkov (avtorji Marjan Cilar, Mirko Skok in Boris Brelj). Festival je skoraj neopazno zdrknil mimo nas in naših časopisov, zategadelj smo post festum naprosili dva udeleženca iz Ljubljane za kratek pogovor.

MARJAN CILAR je avtor obeh nagradjenih slovenskih filmov: »Elektrika v otroškem svetu« je dobila zlato medaljo, »Bregovi Mure« srebrno. Beograjska kritika ugotavlja, da sta posneta z vprav profesionalno spretnostjo in ru-

tino. (Beograjska kritika ob ocenjevanju tudi drugih zanimivih in spretno realiziranih temah iz drugih klubov zastavlja aktualno vprašanje, »zakaj naš profesionalni film tako težko in tako redko črpa nova imena iz tega živega rezervoarja in jih ne vključuje v našo tekočo proizvodnjo?«)

— S kakšnim namenom ste posneli, recimo, ta dva filma, ki sta bila v Beogradu nagradjena?

»Filma naj bi bila v pomoč pri tehnični vzgoji mladine. Tako zajema »Elektrika v otroškem svetu« snov iz učnega načrta osemletk in film zdaj kroži po šolah v okviru Ljudske tehnike.«

— Ste na festivalu sodelovali še s kakšnim drugim filmom, razen obeh omenjenih?

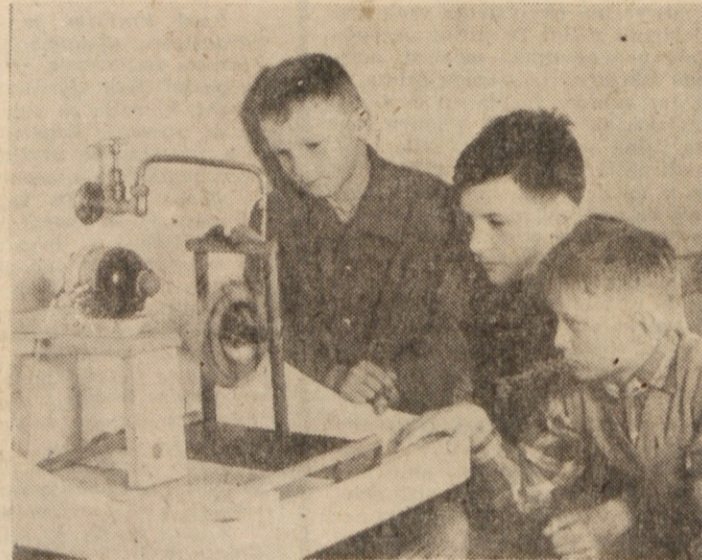
»Poslal sem šest filmov, dva sta bila, kakor rečeno, nagradjena, razen medalj

### Po beograjskem festivalu amaterskega filma

pa sem dobil še dve diplomi in prvo nagrado Ljudske tehnike Jugoslavije.« To je brez dvoma izredno lep in spodbuden uspeh našega znanega amaterja, razen tega pa tudi za ves ljubljanski klub, ki ustvarja v tišini in senci »velikega brata«, profesionalnega filma.

Avtor nagradjenih filmov Marjan Cilar in Milko Rode, predsednik pododbora za kinematografijo pri Foto-kino zvezji Slovenije, med razgovorom

Prizor iz filma »Elektrika v otroškem svetu«, ki je dobil na festivalu zlato medaljo, posebna žirija pa mu je podelila še medaljo LT Jugoslavije



### CLARK GABLE JE UMRL

Tik pred koncem snemanja Millerjevih »Misfits« je Clarka Gablea zadela srčna kap, ki ji je 16. novembra v bolnišnici podlegel. Filmsko ekipo - John Huston, Marilyn Monroe, Monty Clift - je izguba tovariša hudo prizadela. Se silneje je prizadela njegovo vdovo, ki mu bo marca meseca rodila otroka. »Večni mladenič«, idol generacij, (r. 1901 v Cadizu, Ohio) je bil najprej delavec na gumijevih plantažah, se priključil potujočemu gledališču, prišel kot statist k filmu in začel 1930 nastopati v glavnih vlogah, ki niso usahnile - razen med vojno, ko je bil letalski major -, kakor ni nikdar usahnila njegova skoraj legendarna priljubljenost. Nekateri filmi: Zgodilo se je neke noči, 1933 (Oscar), Upor na Bountyju, San Francisco, Saratoga, V vrtnicu, 1939...

TT in RTV LJUBLJANA: ŠPORTNIKI OB DNEVU REPUBLIKE

DVOBOJ VSESTRANOSTI

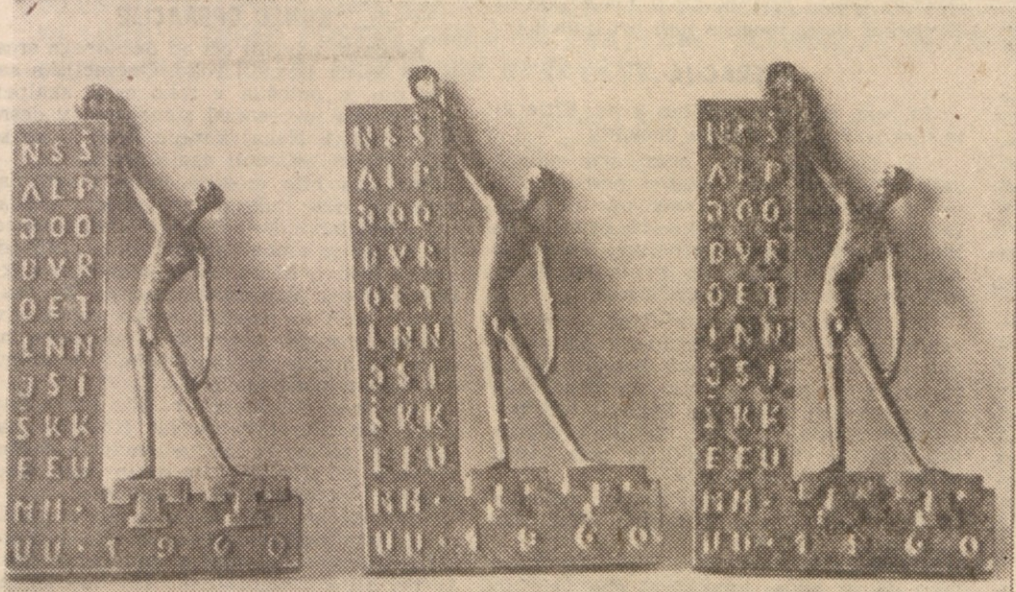
TRBOVLJE : LJUBLJANA

IZPOLNITI: 1 - ZMAGA TRBOVLJE, X - NEODLOČENO, 2 - ZMAGA LJUBLJANA

QUIZ ŠAMPIONOV 1960

DANEU (KOŠARKA), ZIROVNIK (KOLESARSTVO), PEČAR (SMUČANJE), CERAR (TELOVADBA), SIKOVCEVA (ATLETIKA), KUNAVR (PLANINSTVO)

IZPOLNITI - ENO IZMED SESTIH IMEN



KRATKO TODA NOVO

Tekmovanje za zlati alpski pokal v hokeju na ledu bo steklo v sezoni 1960-61 ob udeležbi 10 klubov iz Avstrije, ZAB, Nemčije, Italije in Švice. Tekme bodo razdeljene v dve skupini po pet moštev, igrali pa bodo o dvojnem sistemu na točke, oba zmagovalca pa med seboj obračunala za zmagovalca vsega turnirja. Izmud avstrijskih klubov bodo vmes trije, in sicer Innsbrucker EV, Celovec in Kitzbühel (ozir. Salzburg), Italijani pa bodo šli v konkurenco s hokejisti iz Bolcana in Cortine. Nekateri hoteli turnir pognati že letos, vendar so Nemci odpovedali.

Iz Moskve je prišla vest, da sta leningrajska inženirja Saricv in Dadičov razvila pripravila za brezčimno spremljanje utripa žile, krvnega pritiska in ritma med dihanjem pri športnikih. S takim aparatom bo lahko vsak trener od daleč nadziral vsakega tekaca med tekcom samim. Atlet bo opremeljen z drobničnimi elektrodami na različnih krajih telesa, ki bodo prenašale meritve do sprejemnika. Priprava je zlasti namenjena za zdravstveni nadzor nad atletski in smučarji med treningom.

Letošnji in melbournski olimpijski zmagovalec na 110 m z ovirami Lee Calhoun (ZDA) — pa tudi svetovni prvak je bkrati — se je s temi vedalet prav z lahkim zmiselom od profesionalca. Moža so namestili kot ravnatelja vseh športnih naprav (in po njih gibajočih se živih ljudi v sportu) in industrijskim centru Gary v ameriški državi Indiana. (Mesto leži ob Michiganem jezeru in šteje nekaj 150.000 prebivalcev. Op. p.) Mestni veljaki so pričeli slovitemu olimpijski poseben sprejem, med katerim so mu stisnili v žep tudi denarni poklon — nekaj 3000 dolarjev, da bi mu pokazali, kako so ga veselili, ker se je spet vrnil v kraj, kjer je pred leti končal študije.

SPORTNIKI ZA DAN REPUBLIKE

## Slavje v Trbovljah

RTV Ljubljana in TT prirejata 29. t. m. veliko prireditev, na kateri bodo najboljšim slovenskim športnikom 1960 razdelili spominske plakete Branka Zihlerja

Kakor že minulo leto, bodo tudi letos ob Dnevu republike najboljši slovenski športniki deležni posebne priznanja TT. Na javni televizijski oddaji »Sportniki za Dan republike«, ki bo v Trbovljah v torek, 29. novembra ob 15.30 bodo namreč podeljene spominske plakete BRANKA ZIHLERJA, predvojnega vrhunskega športnika in padlega borca NOV.

Prireditve v Trbovljah, ki jo skupno pripravljata RTV Ljubljana in TT, bo »tridelna«. V prvem delu se bosta v različnih športnih panogah pomerili reprezentanci Trbovelj in Ljubljane. Tekmovali bodo v judu, orodni telovadbi, akademskih sestavih (ritmika) in metanju žoge na koš. Za zmago v posameznih disciplinah bosta reprezentanci dobivali po 1 točko, tako da bo končni rezultat lahko samo 4:0, 3:1, 2:2, 1:3 ali 0:4.

V drugem — slavnostnem delu bodo razdelili priznanja najboljšim slovenskim športnikom 1960. Zlato plaketo Branka Zihlerja bo dobil košarkar IVO DANEU, srebrno košarkar JANEZ ZIROVNIK, bronasto pa smučarski skakalec MARJAN PEČAR. Kot najboljši olimpijec in najboljša športnica bosta s spominskima plaketama nagradejena še MIRO CERAR in OLGA SIKOVCEVA-LUNCER, TT pa bo te plakete podelil tudi vsem članom PRVE JUGOSLOVANSKE HIMALAJJSKE ODPRAVE.

Tretji del je namenjen zabavnemu tekMOVANJU med nagrajenci — petorico športnikov in članom himalajske odprave. Odgovarjati bodo na vprašanja, hkrati pa se merili tudi v privlačnih spretnosti.

Z namenom, da med bralci TT in televizijskimi gledalci še povečamo zanimanje za to prireditev, smo v zvezi z njo razpisali tudi malo nagradno tekMOVANJE. Kdor hoče sodelovati v njem, mora na danes objavljene kuponu samo pravilno napovedati zmagovalca obeh trboveljskih preizkušenj in kupon poslati na uredništvo TT, najkasneje do ponedeljka 28. t. m. ob 12. uri. Med tistimi, ki bodo pravilno napovedali oba zmagovalca, bo žreb še med oddajo samo izbral nagrajena, ki prejme posebno dragoceno darilo našega uredništva.

SVETOVNA RAZSTAVA »ŠAH SKOZI STOLETJA« V LEIPZIGU

# IZREDEDN USPEH JUGOSLAVIJE

Ko je profesor dr. Corres, predsednik Nacionalnega sveta Nacionalne fronte DDR odprl prvo svetovno šahovsko razstavo, je v pozdravnem govoru med drugim dejal: »Misel, da povečemo razstavo s šahovsko olimpiado je bila porojena v želji, da približamo visoko kulturno in družbeno veljavo šaha našim ljudem in da ljubitelje šaha vsega sveta razveselimo z zgodovinsko-umetnostnim pregledom razvoja šaha. Trdno sem prepričan, da bo ta razstava kot šahovska olimpiada služila humanističnim idej priateljestva med narodi in da bo še en dokaz privržnosti človeštva miru in nadaljnemu kulturnemu razvoju.

Svetovna razstava v Leipzigu je prekosila vsa pričakovanja. To je bila enkratna razstava najdragocenejših šahovskih dokazil, od katerih najstarejša iz Egipta segajo v tretje tisočletje pred našim štetjem.

Cez 135 muzejev, galerij, bibliotek in arhivov ter čez 500 prvatnih imetnikov dragocenosti iz vsega sveta je poslalo originalne, ki pričajo o sijajni in bogati zgodovini »kraljevske igre«. V kabinetu dragocenosti smo občudovali šahovske garniture Eskimov, japonske figure iz slonove kosti, sibirsk, kavkaške, mongolske, orientalske, kitajske, španske, arabske in druge šahovske rekvizite, slike slavnih mojstrov, ki jih je poslala Carlebach Gallery in Museum of Modern Art iz New Yorka, britanski muzej iz Londona.

V prastarih knjigah so bile odprte strani, ki govore o šahu, ogledali smo si vse šahovsko literaturo od prvih šahovskih teoretičnih knjig do najnovejših izdaj velemojstrov Paula Keres, Vasje Pirca in Ludeka Pachmanna. Posebni oddelki so prikazovali šah v glasbi, gledališču, literaturi in filmu.

JUGOSLAVIJA NA RAZSTAVI

Ce je vse zgoraj navedeno prikazovalo razvoj šaha v muzejno-galerijski obliki, je Jugoslavija s svojo pristnostjo v posebnem trideset metrov dolgem prostoru drugega nadstropja vnesla v to »starjino« novega duha mlade socialistične dežele. Kljub temu, da smo imeli številne težave pri organizaciji razstave že doma, pri prevozu (vagon se je v CSSR za šest dni predolgo nekje izgubil) smo z izbranim materijalom, načinom prikazovanja in elegantno vzbudili vsesplošno pozornost in odobravanje in smo s svojim nastopom odlično prispevali, da je bila najnovejša doba v šahu sriskazana v sodobni in efektivni luči. Naš kapetan dr. Trifunović je zelo zadel, ko je dejal, da je naš oddelek na svetovni razstavi najbolj atraktiven, najmodernejši in najlepši in da se na vsakem koraku skozi našo razstavo čuti svežina in novost.

Na prečelu jugoslovanskega oddelka je stal napis: »Jugoslavija« pod njim šahovski emblemi in pa geslo: »Šah družji narode«. Dalj smo pregled razvoja našega šaha pred vojno, posebno pa smo prikazali silen razmah po vojni, ko smo se povzpeli med prve šahovske velesile. Posebno pozornost je vzbujal mednarodni veleturnir na Bledu 1931, drugi mednarodni turnirji olimpiada v Dubrovniku 1950. med

17 VPRAŠANJ 17-KRATNI SVETOVNI NAMIZNOTENIŠKI PRVAKINJA

# VELIKA ANGELICA

Več ko 20 let med vodilnimi v mednarodni areni z malo belo žogico — ženska, ki je igrala tudi hokej na ledu — Največji uspeh: druga na prvenstvu Romunije, a med moškimi!

Namiznoteniška igralka Angelica Rozeanu sodi med tiste ljudi, ki jim po pravici gre vzdevek »veliki«, čeprav so po postavi — majhni. 17-krat je bila svetovna prvakinja (šestkrat med posameznicami, petkrat z ekipo, po trikrat pa v ženskih in mešanih parih), dvakrat evropska šampionka, zmagovala je na vseh pomembnejših turnirjih sveta. Doma iz Romunije, ki je v njenem dresu osvojila vse te lovorike, se je pred dvema mesecema kot židinja izselila v Izrael. Sedaj živi v Haifi, na XI. mednarodnem prvenstvu Jugoslavije pa je bila najimenitnejši gost. Plasirala se je v vsa tri in osvojila dve prvi mesti.

Njeno bivanje pri nas smo izkoristili tudi za naslednji razgovor, med katerim smo 17-kratni svetovni prvakinja zastavili 17 vprašanj.

1. Kako ste prišli k športu in k namiznemu tenisu še posebej?

1. Doma v Bukarešti smo stanovali nasproti stavbe, v kateri je imel prostore največji romunski namiznoteniški klub. Starejša brata je ta igra navdušila in se je začel ukvarjati z njo. Najprej v šoli, nato pa smo kupili mizo tudi sami. Bilo mi je devet let, ko sem že — kadar ni bilo drugih koristnikov — kar uspešno vračal žogico na drugo stran mreže. Moram pa reči, da me namizni tenis ni posebno privlačeval. Bil je le ena izmed panog, ki sem jih gojila. Več misla sem imela za odbojko, tenis in plavanje, še zlasti pa za drsanje. Ko so v Bukarešti odprli umetno drsalnico, sem bila med njegovimi stalnimi »gosti«. In zamislite: dekleta smo igrali tudi hokej na ledu, med seboj smo se pomerile celo v nekaterih javnih tekmah, ki se jih še zdaj rada spominjam in so tedaj tudi privlačile ogromno občinstva.

2. Vaš prvi nastop z malo belo žogico?

2. Z 12 leti sem nastopila na prvem namiznoteniškem tekMOVANJU. Bilo je na nekem poletnem turnirju, na katerem sem se med ženskami uvrstila na tretje mesto. To mi je vilo poguma in čez teden — turnirji so bili namreč vsakih sedem dni — sem se spet pojavila v areni. Tedaj sem že bila druga, še teden dni kasneje pa prva ...

3. In prvi uspeh za zeleno mizo?

3. Sele ta prvi uspeh me je dokončno pripeljal v tabor privržencev namiznega tenisa, ker sem pač hotela zmagovati. Že kmalu sem postala pojem v Romuniji. Se ne trinajestletna, sem že bila finalistinja tekMOVANJA za romunjski pokal. V finalu sem dobila prvi niz in vodila v drugem 20:16, a sem tedaj — na pragu zmage — postala tako nervozna, da sem srečanje naposled še izgubila. Čez leto pa sem nappko popravila in osvojila prvi šampionski naziv.

4. Kako ste »skočili« med svetovno elito?

4. Leta 1936 so me prvič poslali na svetovno prvenstvo v Prago. Ker sem bila tako majhna in mlada, so me redi-

telji ob prihodu v igralno dvorano sicer zmeraj zmerjali, češ otrokom zvečer vstop ni dovoljen, toda zaradi tega se pač nisem jezila. Poleg sebe sem namreč imela zaščitnika — mamo, ki me je spremljala (ali pa brat) na vsa tekMOVANJA. In v Pragi se niti nisem tako slabo odrezala. Izločena sem bila šele v tretjem kolu! Leto kasneje sem v Badenju pri Dunaju že prišla v četrto finale. V njem sem se srečala z Avstrijko Pritzi in po petih urah igre (tedaj igralni čas še ni bil omejen) izgubila odločilni niz 20:22. Zanimivo je, da tisto leto sploh ni bilo svetovne prvakinja, ker so finalno igro med Pritzi in Američanko Aaronso prekinili zaradi neskončne »pimpljanja« in obe tekMOVALKI diskvalificirali. V Londonu 1938 nato nisem igrala, ker kot židinja nisem dobila romunske vize, pač pa sem bila spet na odru leto kasneje na zadnjem predvojnem prvenstvu v Kajru. Tedaj smo bile Romunke že tretje med ekipami, bila sem finalistinja v mešanih parih, v igrah posameznice pa me je v polfinalu premagala kasnejša svetovna prvakinja Depetrjova (CSSR) — vendar šele 25:23 v petem nizu. Po vojni se je bilo seveda treba vsega učiti znova. Vasa vojna leta namreč — zaradi židovskega porekla pač — nisem smela prestopiti praga igralne dvorane. Leta 1946 sem startala znova. Najprej na tekmah za evropski pokal, nato pa leta 1948 prvič tudi na svetovnem prvenstvu, ki je bilo v Londonu.

5. Kateri je bil vaš največji trenutek na svetovnih prvenstvih?

5. Najtežje sem prinesla poraz na svetovnem prvenstvu leta 1948 v Londonu, ko me je v polfinalu premagala kasnejša prvakinja Farkasova (Madžarska). Tedaj je bila namreč že v veljavni časovna omejitve srečanje. Potem ko sva obe igralki dobili po dva niza, je bil v petem rezultatu 18:18, časa pa je bilo le še minuto. — Igra je sodnika tako prevzela, da je pozabil kontrolirati uro in je pustil niz odigrati do konca. Določila je Farkasova 20:17, sama pa sem bila vmes petkrat v vodstvu, kar pomeni, da bi ob časovni kontroli zmagala. Romunija se je zato pritožila in dvoboj so res razveljavili, v ponovnem

6. Teh je bilo več v Budimpešti leta 1950, ko sem prvič postala svetovna prvakinja z gladko zmago 3:0 nad Farkasovo, v Bukarešti leta 1953, ko sem bila prva v vseh štirih konkurencah — posamezno, ekipno ter v ženskih in mešanih dvojicah in naposled v Utrechtu leta 1955, ko sem šestič zaporedoma osvojila prvenstvo med posameznicami in s tem potokala absolutni rekord. Madžarke Mednyansky, ki je bila svetovna prvakinja petkrat.

7. Katerega športnega doživljanja se najrajši spominjate?

7. Odločila bi se za ta dogodek iz leta 1949. Takrat spet nisem potokala na svetovno prvenstvo, a smo se zato doma pripravljali z enako vnemo za naslednja. Tedaj sem sodelovala tudi na turnirjih moških (in Romuni tedaj niso bili slabi) — z velikim uspehom v prvenstvu Bukarešte sem bila prva, na prvenstvu Romunije pa druga!

8. Vaša najhujša tekma?

8. Zanimivo je, da sem laže igrala z neposredno tekmico za svetovno prvenstvo Madžarko Farkasovo, kakor pa z Avstrijko Vertl. Breda je tudi, da sem na svetovnih prvenstvih od leta 1950 dalje zmeraj premagovala obe.

9. Katera je po vašem do sedaj najpomembnejša namiznoteniška igralka vseh časov?

9. Gizela Farkas je bila popolna igralka, vendar ...

10. In igralko?

10. Po moji sodbi nedvomno Barna kajti on ni bil le petkrat svetovni prvak med posamezniki, marveč je zares znal vse, kar mora znati šampion.

11. V katerem mestu vam je bilo do sedaj najbolj všeč?

11. Moje najljubše mesto je Pariz, izreden vns glede na vrvež in pokrajino je v name napravil tudi Hongkong. Moram pa dostaviti, da v Ameriki nikdar nisem bila in je tudi sicer mnogo krajev, ki so mi izredno všeč.

12. Kateri igralni način — napačni ali obrambni — vas bolj navdušuje?

12. Teško je odgovoriti. Sama se poslužujem obrambne gre — vendar tako, da v danem trenutku krenem tudi v napad. Seveda pa ne morem trditi, da je prav moj slog najprimernejši. Igra je lepa, če eden izmed tekmecev napada, drugi pa se brani. Če oboji napadata tudi še gre, če se pa oboje brani, pa je boj seveda dolgočasen. Na vsaki način pa sem proti gobastemu loparju!

13. Zakaj so — po vašem — azijski igralci sedaj toliko bolj kot evropski?

13. Zato, ker so hitrejši in tenišno bolje pripravljeni. Tudi uvečbajo samo en udarec in imajo doma sijajno konkurenco.

14. Ali bi vi še kako dopuščali namiznoteniške pravila?

14. Več ko eno leto — z izjemo evropskega prvenstva v Zagrebu — nisem bila na turnirjih in že opažam precejšnje spremembe. Predvsem: zanimanje za namizni tenis pada. Dvorane niso več nabite z gledalci. Morda je temu kriva »goba«, saj igra izgublja na lepoti ali pa morda tudi televizijski prenos. Morda tudi imena današnjih šampionov še niso tako zveneča, kakor so bila naša nekdoč. Vsekakor pa bo treba nekaj ukreniti, da bo namizni tenis spet tako priljubljen kot je bil prej.

15. Kaj sodite o jugoslovanskem namiznem tenisu?

15. Za igralko nikdar niste bili v zadreg in tudi vaš mladi rod mnogo obeta, manj pa že po tragični pomenitve med ženskami, za kar pa prisojljeni krivdo tretjem in igralkem, ki se očitno premojo trudijo tudi za raznih ženskega namiznega tenisa.

16. Kaj bi svetovni mladi igralci, ki hoče postati svetovna prvakinja?

16. Z navesti na eni strani ter redim in smotnim delom na drugi strani je mogoče športnika (in to velja tudi za umetnika) prepeljati do določene kvalitete

17. In še vaša največja želja?

17. Rada bi se čimprej vživela v novem okolju. To pa ni tako lahko, saj se moram vsega — tudi jezika — učiti znova.

## KLICUJTE DONA

napad na sodnika prvenstvene nogometne tekme Odred: Varteks je spet vrigel senco na ljubljansko športno občinstvo. Nedvomno je sicer, da je šlo za dejanje enega samega prenapeteža, pravtako zasledljivo pa je tudi, da je neodgovorno početje odobraval se več ljudi. Drugače si namreč ni mogoče zamisljati, kako bi storilec sploh lahko ušel, še zlasti pa ne, da so malodane doživel sodnikovo usodo tudi nekateri tisti, ki so napad takoj in glasno obsodili. Ko razpravljamo o tem, je vseeno, ali je sodnik delal napake v skodo domačinov ali ne. Zares nevzdržno pa je, da nas tega športnega občinstva še zmeraj nismo tako vzgojili, da bi bilo vredno tega imena. Poraze je treba na igrišču in zunaj njega športno prenašati, če pa gre za prizadejano krivico, pa se je seveda mogoče pritožiti. Divjaki napadi pa niso le nevedni človeka, marveč pomenijo zmeraj tudi »medvojni uslug« klubov, saj tekomalve komisije po takih dogodkih redno zapleno igrišča, kar se je zgodilo tudi v zadnjem — ljubljanskem primeru. Zatorej ...

## ZAKAJ TAKO?

17. Kaj sodite o jugoslovanskem namiznem tenisu?

17. Rada bi se čimprej vživela v novem okolju. To pa ni tako lahko, saj se moram vsega — tudi jezika — učiti znova.



Angelica Rozeanu čestita naši mladi reprezentantki Petračevi

## NAJBOLJŠEMU SLOVENSKEMU ŠPORTNIKU PLAKETO BRANKA ZIHLERJA

### Ma čelu: spet namizni tenis

Minuli teden so bili znova v ospredju namiznoteniški igralci, ki so v Mariboru enajstič odigrali tekme za mednarodno prvenstvo Jugoslavije. Pri tem sta Teran in Kern osvojili prvo mesto v mešanih parih, Plutova in Petračeva pa sta nastopili tudi v meddržavnem dvoboju proti Avstrijci. Vrstni red teadnji v letošnjem tekMOVANJU: 1.—2. TERAN (Triglav) — namizni tenis in KERN (Ljubljana) — namizni tenis po 26 točk, 3. PLUTOVA (Triglav) — namizni tenis 14, 4. PETRACEVA (Fužinar) — namizni tenis 6, EISELT (Ljubljana) — košarka 5, 6. SPEC (Jesenice) — kegljanje 4, 7.—8. STRUŽNIK (Triglav) — kegljanje in ŠKERJANEC (Rog) — kegljanje po 3 točke, 9. KUNEK (Ljubljana) košarka 2 in 10. HARCOVA (Bled) — kegljanje 1 točko.

NOVO! POVSOD!

Doma in na delovnem mestu ščiti vaše rase

### Zaščitna krema 48

DOBI SE V LEKARNAH IN DROGERIJAH

Let Ljubljana

## NOVINARJI NAPOVEDUJEJO 1, 9, 2 RTV Ljubljana pred vsemi

Tudi v 28. kolu »Sportne napovedi« se je med slovenskimi uredništvi najbolj izkazala RTV Ljubljana. Tako je še povečala naskok v generalni razvrstitvi.

ZMAGOVITI STOLPEC	Razvrstitev v 28. kolu: RTV Ljubljana 8 zadelov, Ljubljanski dnevnik 7, Večer, Delo in Slovenski Jadran po 6 ter Polet in TT po 5 zadelov.
1. Crvena zvezda : Dinamo	0
2. Vojvodina : Partizan	0
3. Hajduk : Split	0
4. Velež : Rijeka	1
5. Vardar : Radnički	1
6. Radnički (N) : Mačva	1
7. Bačka : Novi Sad	1
8. Radnički (K) : Spartak	1
9. Radnički (K) : Sutjeska	1
10. Zeljeznikar : Borac	2
11. Karlovac : Proleter	2
12. Varteks : Lokomotiva	1

1. Dinamo : Hajduk	1	1	1	0	1
2. Sarajevo : Partizan	2	2	2	0	2
3. Radnički : Vojvodina	0	2	1	0	0
4. Rijeka : Crvena zvezda	1	2	0	2	2
5. Split : Vardar	1	1	2	1	1
6. Mačva : Radnički (S)	1	1	1	1	2
7. Sutjeska : Budućnost	2	2	2	2	0
8. Rudar : Srem	2	0	1	1	1
9. Spartak : Radnički (K)	1	1	1	1	1
10. Odred : Lokomotiva	0	1	1	1	1
11. Proleter : Trešnjevka	1	2	2	1	1
12. Borac : Sloboda	1	1	1	1	0



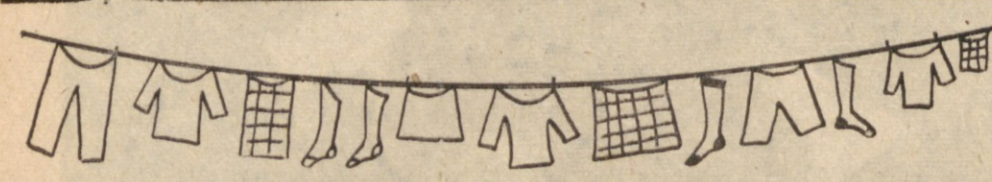
Se slajše bo spal Vaš otrok  
če bo posteljno perilo izprano  
»MIC«

**micca**  
BELA BARVA ZA BELO PERILO  
TOVARNA AERO ČELJE

**POLLZELLA**  
Tovarna nogavic in drobne konfekcije

**Nantafix**  
KREMA  
ZA LASE  
Ljubljana

TUDI ZA NAJBOLJŠE KOSILO »**PODRAVKA**« JUHE



55 DIN

**Albus**  
domači detergent

**PODVOJILI SMO MOŽNOSTI  
PRIDOBIVANJA  
NAGRAD**

in prinašamo svoj  
domači detergent  
v dveh velikostih

45 DIN

**Albus**  
domači detergent

V vsakem zavitku našega domačega  
detergenta, ki stane le 55 odnosno le  
45 din in je torej najcenejši pralni de-  
tergent, je:

**ALI OSTEVLJENA SLIKA KAKOR  
DOSLEJ**  
**ALI SLIKA METULJA S ČRKO**  
**ALI PA SLIKA IZ SERIJE CVETLIC**

Ce sestavite s slikami, opremljenimi  
črkami, stavek: »ALBUS- DOMAČI DE-  
TERGENT, dobite prav tako **GLAVNO**  
NAGRADO.

Obstoji pa še ena možnost pridobitve  
nagrade za deklice - bodoče gospodinje.  
To nagrado pa prejmete, če najdete v  
zavitku sliko iz serije cvetic.

Vse slike odnosno točke odposiljite to-  
varni »Albus« v Novi Sad. Naslov odpo-  
siljalca je treba napisati točno s tiska-  
nimi črkami, zaradi sigurnosti odpre-  
nograd. V vsakem »TT« bomo objavili  
imena nagrajencev, ki so v preteklem  
letu prejeli lepe nagrade. Torej nagra-  
jencev tovarne »Albus«.

**SEZNAM DOBITNIKOV GLAVNIH NAGRAD**

Sonjak Elizabeta, Prevalje, Belšak 10, Koroška - Peklenc Ivanka, Kozarje 13, Ljubljana  
Vič - Tibile Mimi, Velike Lese 4, Krka pri Stični - Marija Valenta, Maribor Tezno, Ptujska  
70 - Abramović Boško, Novo mesto, Dilančeva 1 - Mlačič Marija, Ljubljana, Levstikova 3/II -  
Ori Marjeta, Murska Sobota, Borovnjakova 12 - Trnovšek Ivanka, Zagorica 6, Stahovica -  
Oražem Ivana, Menges, Partizanska 2 - Koprivec Cvetka, Ljubljana, Celovška 72 - Pust Ma-  
rija, Ljubljana, Peričeva 20 - Jagodič Marija, Ljubljana, Vodovodna 32 - Fandi Bratina,  
Ljubljana, Franketova 4/II - Majer Marija, Ljubljana, Dobrova 22 - Zagar Heda, Celje, Par-  
tizanska 33 - Renčel Franc, Ljubljana, Stančičeva 15 - Wobinz Ana, Ljubljana, Grasseljeva 18  
- Matič Marija, Ljubljana, Prijateljeva 14 - Intihar Urška, Ljubljana, Mariborska 17a - Zni-  
darsič Marija, Male Lasce 7, Vel. Lasce - Pust Francka, Moste Ljubljana, Vide Pregarečeva 22 -  
Zdešar Zdenka, Ljubljana, Tržaška 111 - Mihajlovič Slavka, Novo mesto, Smihelska 11 - Aljan-  
čič Marija, Bistrica 2, Duplje - Desman Marija, Konjski vrh 32, Luče, Gornja Savinjska.

**PRIHODNICI STE VERJETNO NA VRSTI VI!**

# Srce - stroj

Teoretično bi torej kirurg potreboval mehanično srce, ki bi lahko prevzelo delo normalnega srca. V praksi so zato mislili na umetno srce in umetna pljuča, saj ne bi bilo dovolj kri samo črpati skozi ožilje, temveč jo je treba tudi regenerirati - osvoboditi s kisikom in čistiti.

Sistem črpanja bi sam po sebi gotovo ne bil tako kompliciran, čeprav bi noben del aparature, ki bi jo bilo treba skonstruirati, ne smel priti v neposreden stik s krvjo. To bi namreč poškodovalo rdeča krvna telesa. Razen tega bi morali biti vsi deli aparature popolnoma sterilni.

Mnogo težji problem je bilo dovajanje kisika. Ta težava je bila dolgo časa videti nepremagljiva. V človeških pljučih prihajata kri in sveži zrak v stik na zelo veliki površini pljučnih mehurčkov in to skozi izredno tanko membrano. Isti proces bi bilo treba ponoviti v umetni aparaturi.

Prvi poskusi segajo v leto 1930, toda takrat doseženi uspehi ne segajo daleč preko »negativnih izkušenj« - to se pravi izkušnji, kako ne smemo delati. Obenem so obolenja srca postajala vedno bolj pogosten vzrok smrti. V Evropi se je od 1924 do 1954 dvignilo število smrtnih primerov zaradi srčnih bolezni ali obolenj krvnega obtoka od 14,4 na 22 odstotkov, torej za več kot polovico. V Ameriki umre še danes 39 odstotkov vseh ljudi zaradi srčnih obolenj. Smrt zaradi srčnih obolenj je torej med vzroki smrti na prvem mestu - pred rakom, tuberkulozo itd.

Torej je bil res skrajni čas!

## ZACETEK KIRURGIJE SRCA

Vrniti se moramo k tisti operaciji v Clevelandu, 26. avgusta 1956 zjutraj.

Z naglim, globokim rezom je dr. Effler odprl prsi od ramena do pazduhe in nato dalje izpod prsne bradavice. Krvavitve so naglo ustavljali njegovi asistenti in jih celili s pomočjo elektro-kaustike. Vse se je odvijalo kot pri običajnih rutinskih operacijah, kakršne vsak dan opravljajo v tisočih operacijskih sob po vsem svetu. Toda vse to je bil le zunanji videz tistih prvih trenutkov, ko operacijska sestra v rednih gibih dodaja pincete s tamponi in jih nato prepojene s krvjo meče stran.

Toda koliko znanih in neznanih raziskovalcev se je trudilo, preden je lahko prišlo do te operacije; kirurgija srca je vendar zelo mlada znanost.

Kako se je pričelo?

1896: Prvi šiv na srcu kirurga Ludwiga Rehna (Frankfurt).

1900: Dunajski profesor Schenk je vtaknil tri dni star kurji embrio v hranilno raztopino - in srce je tam bilo še nekaj časa.

1928: Nizozemec Einthoven je dobil Nobelovo nagrado za iznajdbo elektro-kardiograma.

1929: Dr. Werner Forssmann si je porinil kateter v lastno srce.

1930: Znanstveniki v več deželah so lahko izrezana živalska srca vzdržali z umetnim prehranjevanjem nekaj časa tako, da so še dalje utripala.

1930-31: Dr. Alexander Carell in letalec Charles Lindbergh sta poskušala z umetnim srcem - brezuspešno. Istočasno je s posebno aparaturom uspešno ruski fiziolog Brjuhonenku ohraniti odrezano pasjo glavo več časa pri življenju.

1934: Dr. John H. Gibbon jun. iz Philadelphije je izdelal mehanično srce, pri katerem je odkril osnovni princip, na katerem so zgrajena današnja umetna srca.

1938: Trinidesetletni bostonski zdravnik dr. Robert E. Gross je uspešno operiral pokvarjeno zvezo med pljučno odvodnico in aorto (Ductus arteriosus). Dr. Frey je operiral pokvarjeno zvezo med telesno in pljučno odvodnico (Ductus Botalli) pri 14-letnem pacientu s šivi s svilo.

1939: Druga svetovna vojna je vedno pogostejše postavljala kirurge pred nalogo, da odstranjujejo iz srca dele izstrelkov in da kirurško zdravijo tudi druge poškodbe srca.

1940: V Münchenu je dr. Luz ohladil morskega prašička na 13 stopinj, pri čemer se mu je srce ustavilo. Po 72 minutah je položil živalco v toplo kopel 30 stopinj - in živalca je oživela. Smrt zaradi ohladitve je bila torej le navidezna.

Med leti 1940 in 1950 so prišla srčni kirurgiji na pomoč pomembna nova odkritja: nove metode narkoze, nove metode umetnega dihanja, krvne konzerve in krvna plazma za nadomeščanje izgubljenih krvi, antibiotiki, ki v kalli uničujejo vsako infekcijo, srčna sonda oziroma katetiziranje za nove možnosti diagnoze in rentgensko slikanje.

1943: Nizozemski zdravnik dr. Kolff je iznašel umetne ledvice, ki so nekakšen predhodnik umetnih pljuč po načelu zamenjave mehaničnega organa. Po vojni je izdelal dr. Kolff v Ameriki nova umetna pljuča in srce.

1944: Dr. Alfred Blalock iz ZDA je operiral »modre dojenčke«, ki zaradi defekta

v srčnih komorah ne morejo obnavljati kisika v krvi in so zato modrikasti.

1945: Ruski zdravnik profesor Vladimir Negovski je uspel z ponovnim oživljanjem »mrtvih src« pri ranjenih, ki so že »umrli«.

1946: Ruski zdravnik profesor Sinicin je delal poskuse z dvema žabama, pri čemer je iz dveh za življenje nesposobnih bitij sestavil »novega«. Žabi je vstavil srce druge žabe, da je živala dalje z normalnim srčnim utripom, pri čemer je prvič zaključil: nekoč bo to mogoče tudi pri ljudeh.

## OPERACIJA

In tako se zopet vrnimo k dr. Efflerju in njegovemu petletnemu pacientu.

Dr. Effler je odprl prsni koš malega dečka. Prerezal prsno kost, s posebno napravo razprl oba njena konca, odprl nekaj reber dol in nekaj gor - in prisotni so zagledali bolno, utripajoče srce. Vsi so se nagnili nad bolnika, da bi lahko videli krčevito utripanje bolnega srca.

Dr. Effler je ugotovil: »Srce je močno razširjeno - približno štirideset odstotkov nad normalno. To je zaradi brezkoristnega črpanja ob napaki in septumu in zaradi tega se je srce tako napihnilo. Poglejte tudi povečanje pljučne arterije, ki mora prenašati izredno visok pritisk pri prenašanju odvečne krvi k pljučem!«

Dr. Effler je nato dal kratka navodila in ob 11.10 je končno ukazal: »Vse pripravljeno!«

Operater je obrnil srce v prsno košo, tako da je lahko katetiziral obe veni in

# Odločilni trenutki iz zgodovine moderne zdravstva

komplikirane naprave, nad katero je stržal sam dr. Kolff.

## KONEC OPERACIJE

Ne da bi odvrnil oči od dečkovega srca, je dr. Effler iztegnil roko. Operacijska sestra mu je položila v roko oster skalpel. V trenutku je prerezal steno srca v desni srčni prekat. Nekaj kapljic krvi, ki so se pokazale, so asistenti naglo zbrsali.

Zdaj je bilo mogoče jasno videti napako na srcu: luknja med obema prekatoma je bila velika kot srednje velik novec. Dr. Effler je z naglimi kretnjami zašil odprtino s šivi, ki so bili presenetljivo podobni šivom na nogometni žogi. Za vsak primer je nato potegnil še en dvojni šiv. Potem je naglo zopet zaprl odprtino na srcu. Če bi bila odprtina večja, bi jo pokrili s koščkom plastične mase.

V operacijski dvorani ni bilo slišati drugega, kot tiho brnenje dr. Kolffove naprave, ki je ves ta čas nadomeščala dečkovo srce in pljuča - in tu in tam rahel žvenket operacijskih instrumentov.

Napaka na srcu, ki bi sicer v morda nekaj tednih ali mesecih zahtevala dečkovo življenje, je bila zdaj popravljena. Zato je dr. Effler najprej sprostil sponko na



EDEN IZMED NAJVEČJH STROKOVNJAKOV ZA MODERNO KIRURGIJO SRCA JE NIZOZEMSKI PROFESOR WILHELM KOLFF, KI GA VIDIMO NA NASI SLIKI (LEVO) V POGOVORU S SVOJIM ASISTENTOM. V ROKI IMA UMETNO SRCE IZ PLASTIČNE MASE, KI GA JE USPEŠNO PREIZKUSIL NA NEKEM PSU. RAZEN SRCA JE PROFESOR KOLFF ODKRIL TUDI UMETNE LEDVICE.

srce je začelo divje utripati. Dr. Sones, ki je nadzoroval na svoji aparaturi delovanje bolnikovega srca, je opozoril: »Počakajte za hip. Dajte srcu priložnost, da se pomiri.«

Dr. Hale je pacientu vbrizgal novokain. Vsi so pozorno opazovali delovanje srca. Čez nekaj hipov se je oglasil dr. Sones: »Srce se umirja.«

Tedaj je dr. Effler prikimal: »Začnimo!« Počasi in natančno je pričel dr. Kolff šteti: »Ena, dve, tri... gremo!«

Kolffova naprava je pričela počasi delovati in se pri tem oglašala kot majhen dinamo na kolesu. Stroj je prevzel nalogo krvnega obtoka. Narkotizer dr. Hale je pri začetku delovanja naprave še močno stisnil dihalno žogo, skozi katero je otrok dobival zrak, da bi tako stisnil v pljuča čimveč zraka. Potem je izpustil žogo. Tudi delo pljuč je prevzela naprava.

Ura je 11.22. Odločilni trenutek operacije se je približal.

Spretno je dr. Effler stisnil obe veliki veni, ki vodita kri v srce, takoj nato pa še obe aorti. Ena od operacijskih sester mu je podala veliko, s krvjo in kalcijevim citratom napolnjeno injekcijsko brizgalko.

Ves potek je dr. Sones zasledoval na svojem aparatu za merjenje srca. Valovita črta, ki je prej kazala utripanje srca, je postajala vedno ravnjša. V vsakem drugem primeru bi to pomenilo smrt. Toda tokrat je dajala upanje na srečen konec.

Srce se je popolnoma umirilo. Zdaj je začel dr. Effler operirati. Srce je mirovalo - toda le ob pomoči velike,

korenu aorte, da bi se srce zopet napolnilo s krvjo. Potem je končal še s poslednjimi šivi.

Zdaj so sponko na aorti popolnoma sprostili in srce se je do kraja napolnilo s krvjo. Kri je odplavila ostanke injiciranega medikamenta, ki je prej omrtvilil srce. Zdaj je poskusilo narediti nekaj hitrih, trepetajočih utripov. Potem se je ritem polagoma okreplil...

Vse je potekalo po načrtu. Nehote so ljudje v operacijski dvorani vzdihnil. Bilo je, kot bi šel skozi dvorano val olajšanja.

Nenadoma je dr. Sones dejal: »Nekaj ni v redu... Slabo, slabo!« Valovite črte na njegovem aparatu so nevarno poplesavale.

Zdaj so opazili tudi kirurgi to, kar je aparat že zapisal, preden so lahko oni to zasledili: očitno je v srce vdrl zrak, še preden ga je operater popolnoma zaprl. To je nevarna zračna embolija, ki lahko hipoma povzroči smrt. Nevarni zračni mehurček je bilo prav lahko zapaziti - kot drobno izboklino na eni od arterij.

Eden od kirurgov se je hotel mehurčka od zunaj s prstom dotakniti.

»Pustite ga!« je dejal dr. Effler tiho, vendar odločno. »Srce je razdražljivo - lahko bi nastopile težave.« Takšno trepetanje srca je prav lahko znak smrti.

Potem se je obrnil dr. Effler k dr. Kolffu: »Ali lahko dodate nekoliko pritiska? Morda se bo mehurček tako razblinil.«

Dr. Kolff je prikimal in se spet posvetil svojemu aparatu, ne da bi kaj spregovoril.

Počasi, zelo počasi je bilo videti, kot da bi se mehurček razblinjal, dokler res ni izgubil, absorbiral ga je kri in odplavila. Zdaj je tudi ritem srčnih utripov postajal močnejši.

Dr. Effler je ves čas napeto opazoval srce. Utripi so bili zdaj še mirnejši. Odstranili so oba stika z dečkovimi žilami. »Ustavite aparat!« je dejal nenadoma dr. Effler. »Zdi se mi, da ima naš dečko zdaj že kar dobro lastno črpalco!«

Dr. Sones je prikimal: »Odlično! Dela skoraj normalno!«

Kolff je ustavlil svojo aparatu. Odstranili so oba stika z dečkovimi žilami. Zdaj je dr. Effler naglo začel zapirati bolnikov prsni koš.

Potem so odpeljali otroka v bolniško sobo. Vseh naslednjih šestinideset ur so bili zdravniki ves čas ob njem in skrbno opazovali vsak njegov gib.

Sest dni kasneje je deček že lahko vstal, nekaj dni zatem se je že lahko igral - zdrav otrok, brez vseh komplikacij. In v njegovih malih prsnih ni bilo nobenih šumov več, ki bi napovedovali smrt...

Od tedaj je naredila kirurgija srca lepe korake naprej. Po vsem svetu nabavljajo zdaj bolnišnice aparature, ki nadomeščajo srce in pljuča, da bi z njimi reševali življenja.

**OCTA**  
NEVIDNA ROKAVICA  
ŠČITI IN PREPREČUJE

za TRPEŽNE  
OBLEKE KUPVITE

SKLADIŠČE ZA LR SLOVENIJO  
LJUBLJANA, MESTNI TRG 21/1

**Paračín-ske  
tkanine**



# S I L N I B R K I

»Ze spet brki!« Vrgla sem revijo na tla, kakor da me je slika »moža z uspehom« zbodla v roko. Kako sem sovražila te bedaste brke! To jutro sem sovražila prav vse. Dekliško rožaste tapete so buljile vame. Je res samo leto dni minilo, odkar sem s takim navdušenjem prenavljala svoj sobo? No, takrat sem bila še otročja in neumna. Zdaj pa sem poročena žena z lastnim domom. (In še vedno neumna, kot trdi moj mož.)

»Florence, pridi k zajtrku, dragica,« me je poklicala mama. Tega trenutka sem se bala. Kako naj ji razložim, da sem zapustila Freda in da se hočem vrniti domov?

Ko sem šla po stopnicah, je zadišalo po pečenih klobasah in ta vonj mi je povzročil nepričakovano slabost. Kakor da je moj želodec napravil kozolec. Prijela sem hitro za ograjo in šla dol.

»Kaj je, Florence,« je vzkliknila mama, ko me je zagledala, »si bolna?«

»Ne, mami,« sem lagala, »mislim, da to noč nisem dobro spala.«

»Pojdi no,« me je tolažila. »Saj ni prvič, da sta se s Fredom sprla zaradi kakšne neumnosti. Tako, pojci klobaso in omeleto, potem boš pa povedala mami, kakšno grdobijo je napravil grdi mož njeni punčki.«

»Mama, govoriš kakor Fred. Jaz nisem otrok in Fred ni popolni soprog, kot se tebi zdi. Včeraj zjutraj bi ga bila morala slišati, ko mi je očital, da sem razvajena in neresna.«

»Najbrž si se obnašala kot razvajen otrok, ljubica. Zakaj bi ti sicer kaj takega rekla?«

»Dobro, jaz pa mislim, da sem imela prav.« Rada bi ji bila dokazala, da nisem užaljena za prazen nič.

»Oh, prepričana sem, da te ljubi, srček. Ampak še nisi povedala, kako je vse to prišlo.« Medtem mi je nalivala kavo.

»Slo je za brke. Saj se spomniš, da je Fred nosil brke, ko sva se spoznala. Ko pa sem mu povedala, da mi to ne ugaja, jih je z veseljem obril. To je bilo še pred poroko. Zdaj pa se je čisto spremenil. Večkrat sva se sprla, ampak tole je višek.«

»Kaj je višek?« je vztarjala mama.

»Včeraj si ni obril zgornje ustnice,« sem odgovorila.

»No, to seveda še ni razlog za ločitev, srček. In gotovo je kak vzrok za to, da se je spet odločil za brke.«

»Oh, seveda je! Pokazati hoče, kdo je gospodar. Trdi, da ima otročji obraz in da ga tovariši v pisarni kličejo »sine«, pa ne verjamem, da je zato.«

»Pojci zajtrk, Florence. Se dotaknila se ga nisi.«

»Žal, mama, ampak zdajle nisem lačna,« sem odgovorila, potem ko sem vzela grizljaj v usta in ga skušala prežvečiti. Čim dalj sem žvečila, tem večji je postajal. V tem prvem letu po poroki sva se s Fredom velikokrat sprla, pa mi ni vzele teka kakor to pot. Ko ni šlo več, sem se opravičila in odpravila gor.

Ko mi je malo odleglo, sem se vrnila v kuhinjo. Mama je z izrazom stare modre sove stala med vrati. Za hip me je gledala in rekla: »Ljubica, bleda si kot prikazen. Mislim, da je najbolje, da obiščeva doktorja Smalla.«

»Zdaj mi je dobro, mama,« sem ugovarjala, »morda sem še malo slabotna. Ampak zato še ne rabim zdravnika.«

»Mogoče ti je zdaj res bolje, toda če se ponovi? Ne, mislim, da je le bolje, če greva k dr. Smallu.«

Ker poznam mamo, sem vedela, da je vsak odpor zaman in se oblekla za v mesto. Po navadi sem šla z mamo rada v kino, po nakupih ali na kosilo, a to pot

ne. Teško si vesela in brezskrbna, če si pravkar zapustila tistega, ki ga ljubiš.

Na poti do zdravnika je mama klepetala o vsem, razen o Fredu. Kadar sicer srečava znanca, se vedno ustavi za nekaj besed, a danes ne. Mama za nikogar ni imela časa. Zdelo se je, da se ji zelo mudi.

Ko sva prišli, je bil dr. Small prost in ni bil videti prav nič začuden, ko me je zagledal. Za hip smo poklepetali, toda mama je že nestrpno prosila bolničarko, naj me pelje v preoblačnico.

Dr. Small je pravi primer malomestnega zdravnika ki zdravi vse bolezni in kliče vse paciente s krstnim imenom. Nikdar se mu ne mudi. Spraševal me je o



Fredu, njegovemu delu in le s težavo sem zamolčala, da sem ga zapustila. Rekla sem, da nisem bolna in da ne rabim zdravnika. On pa je vendarle vztarjal, da me pregleda in ko je končal, je mirno odšel iz sobe, ne da bi rekel eno samo besedo.

Ko sem stopila iz ordinacije, sta bila doktor in mama videti zelo zadovoljna. »No, doktor, na kaj sem obsojena?« sem vprašala. »Bom živela?«

»O, da, Florence. Prav ste imeli. Čili ste, kot riba v vodi. Samo noseči ste, to je vse.«

»Hočete reči, da bom dobila otročička?« sem vzkliknila.

»Zdaj ni treba pasti v nezavest,« je dobrodušno zahrlel dr. Small, »take stvari se večkrat pripete mladim zakoncem.«

»Oh, otročička!« Ko sem spet spregovorila, mi je šlo na jok. »Fred si blazno želi sina.« Pograbila sem mamo za roko in jo odvela iz pisarne. »Pridi mama, tuje moram avtobus. Če pohitim, sem lahko doma, preden se vrne Fred iz pisarne.«

Ko sem sedela v avtobusu, ki me je peljal Pinewellu in Fredu naproti, so bili vsi prepričani, da sem najraje bi bila prosila voznika, naj kar pusti ljudi na postajah in naj hiti, kar se da. Bilo je šestdeset milj, meni pa se je zdelo, da jih je sto šestdeset.

Domov sem prišla še pravočasno, da sem lahko pospravila in se malo uredila. Oblekla sem modro obleko, ker je Fred trdil, da poudarja moje oči. Ko sem ga čakala, sem nestrpno hodila gor in dol po sobi. Od časa do časa sem se ustavila pred ogledalom in si skušala predstavljati, kakšna bom videti čez nekaj mesecev.

Končno sem zaslislala Fredov avto na dovozu in mu pohitela naproti. Tesno me je objel in brk sploh nisem čutila, ko me je poljubil. »Oh, ljubi,« sem zahlipala, »otročička bova dobila.«

»Otročička? Tristo zelenih medvedov! Otročička! Si prepričana?«

»Prepričana, seveda. Dr. Small je rekel. In žal mi je, da sem bila včeraj tako grda. Mogoče bom zdaj bolj odrasla, ko sem na tem, da postanem mati!«

Fred me je še enkrat poljubil in brez besede odhitel v hišo. Ker se ni vrnil, sem šla za njim, da vidim, kaj počenja. Našla sem ga v kopalnici. Bril si je zgornjo ustnico.

»Zdaj lahko tudi brez tega dokažem, da sem mož,« mi je pomembno pomežiknil.

Povedla B. B. — Ilustrirala Melita Vovk

## WEISKOPFOVE ANEKDOTE

F. C. WEISKOPF. »Rojen sem 1900 v Pragi,« piše o sebi pesnik, katerega ustvarjalnost je bila vedno povezana s sodobnim političnim dogajanjem. »V naši družini smo po očetu govorili nemško, po materi češko; poleg tega tudi mnogokrat francosko. V zadnjem letu prve svetovne vojne sem bil vpoklican iz šolske kiopti. Pri vojaki sem postal socialist.« — Weiskopfovo prvo večje delo, »Slovanska pesem«, je izšlo 1931. Poleg šestih romanov je priobčil mnogo povesti, esejev, potopisov in prepsnitev. — Anekdoto je F. C. Weiskopf nekoč imenoval »najljubše dete« svojega pisateljskega ustvarjanja. Prva knjiga anekdot je izšla 1935. leta. Takaj priobčene anekdote so poveličini posnete iz rokopišnega gradiva za njegovo drugo knjigo, katere pa ni več utegnil sam izdati. Teh resničnih zgodbi ni treba posebej pripraviti, saj vsaka izmed njih govori z lastno, prepričljivo močjo.

### NOBENE MATERE SIN

Med najbolj nenavadne izjave, ki so kdajkoli bile izrečene pred nacističnim sodiščem, spada nedvomno govor skoro sedemdesetletne previzkaričice Ursule Weinzierl iz Borovlj, ki je bila skupaj s še šestindesetimi prebivalci tega malega kraja zaradi podpiranja čez obmejno gorovje prodirlega oddelka jugoslovanskih partizanov obdožena veleizdaje, obsojena na smrt na vešalih in usmrčena na javnem trgu.

Predsednik SS-naglega sodišča je od starke zahteval izjavo, zakaj je sprejela nekega partizana pod streho in zanj celo zaklala svojega zadnjega prašička. Zenska je malo razmišljala in potem rekla, da je mislila samo na to, da je pač sin neke matere.

Ob nadaljnjem vprašanju, če mogoče krajevni kmečki vođa, ki so ga partizani z znanjem in pristankom soobtoženih tržanov kot gestapovskega agenta ustrelili, ni bil tudi neke matere sin, je Weinzierlova spet precej časa premišljevala, potem pa ob odločnem odkimavanju izjavila, da je vedno slišala, kako je krajevni kmečki vođa poudarjal, da pravi, pristni nacist ne pozna ne očeta ne matere in zato ji tudi ni prišlo nikdar na misel, da bi v njem videla sina neke matere.

### MARQUIS DE L...

Potem ko se je tajna državna policija več mesecev zaman trudila, da bi v s...nem okrožju V...izsledila glavno skrivališče ubeglih članov francoskega odporniškega gibanja, ji je slednjič s pomočjo izdajalskega narednika iz vrst »Kurbarske milice« (kot so vsi domoljubi imenovali varnostno stražo maršala Pétaina) uspelo priti na pravo sled. Ta sled pa je vodila v grad markija de L..., revmatičnega starega gospoda, katerega — ker je bil vsepovsod znan kot zagrižen nasprotnik republike in vođa krajevnega rojalističnega združenja — nacisti nikdar niso osumili zveze z revolucionarni podtalnega gibanja.

Ko so ga privredili pred SS-stotnika, ki je vodil hišno preiskavo v njegovem gradu, marki tudi z besedico ni tajil, da ne bi bil sovražnikom okupatorja nudi zavetje, hrano in opremo.

Če mu je znano, ga je vprašal stotnik, da je večina njegovih varovancev sestavljena iz komunistov in iz drhali, ki je imela dovolj vzrokov za skrivanje?

Zanj je bilo samo eno merodajno, je odvrnil marki: da so bili Francozi na begu pred sovražnikom Francije.

Zdaj se je stotnik glasno zakrohotal in porogljivo opomnil, da je pač francosko plemstvo padlo še mnogo niže, kot se običajno misli, če prostovoljno pomaga, da se dežela predaja rdečim.

Nato marki: »Gospod, jaz osebno bom vedno neprimerno bolj dovteten za rdečo Francijo kot za tako, ki jo pokriva rdečica sramote.«

### ZGODBA STRAHOTE

Med boji za varšavski geto (židovska četrt) so nacisti obkolili židovsko bolnišnico v Ulici Franciszanski, skrbno zabili vse izhode in jo zažgali. Bolnike in ranjence, ki so kljub temu našli kak izhod, so s strelji in udarci pognali nazaj v ogenj.

Tik preden se je del žarečega zidovja zrušil, se je nenadoma prikazala na strehi žena, ki je nosila dva otroke. Takoj so ji pričeli krog in krog postavljeni SS-ovci, ki so se pri tem lomili od smeha dajati »dobre« nasvete: naj se nikar še nadalje ne obra temveč kar fletno skoči v ogenj in podobno. Nekaj mladih hitlerjank od nemške ambulantne službe se je takoj priključilo tej grozotni zabavi.

Da bi mu olajšala smrtni boj, je obupana mati enega otroka zagnala v globino. Drugega otroka ni mogla odtrgati od sebe, ker se je je pretrdno oklepal; zato je skočila z njim vred v gorečo žrelo.

Nenadna salva je skoraj isti trenutek pokosila še vedno krohotačo se SS-once in hitlerjanke. Drugi dan je bilo vrati v »Varšavskem dnevniku«, da zakotni židovski strelci v svoji živalski suronosti niso prizanesli niti življenju nemških bolničark.



- Nožica.  
Palec jo odrine v vedro.  
Jeklo zdaj glasno, enakomerno praska po mesu. Vajeno je dela. Kakor prsti v gumiju in njihove mišice.  
Sekunde minevajo.  
Prijemalka škrtno in zdrsno ob rokavici na mizo.  
- Gotovo, spregovori zdravnik. Pripravite naslednjo! - Sestra, izpraznite vendar že vedro! Z rok sname rokavice, z obraza potegne masko in stopi na hodnik k oknu, skozi katerega sije sonce.  
Ilustriral Ladislav Danč

PLAVI RADION — OHRANI IN NAGRAJUJE

OHRANI IN NAGRAJUJE — PLAVI RADION

## LJUDSKA REPUBLIKA SLOVENIJA

### Nadaljevanje imen 400 dobitnic PVC vrvi za sušenje perila

#### Dobitniki PVC vrvi

- Brsan Minka, Gor. Straža pri Novem mestu; Rezika Valenčič, Zagorje ob Savi; Julka Šumak, Maribor; Majer Marjana, Postojna; Soma Stefanija, Ilirska Bistrica; Jelka Cvahte, Celje; Hren Marta, Slov. Gor.; Križnar Vilma, Ljubljana; Kozina Anita, Sežana; Dragar Pavli, Trbovlje; Julka Šumak, Maribor; Gođec Majda, Kresnice pri Litiji; Verbošt Ružica, Maribor; Metelko Jušič, Ljubljana; Kosel Marija, Ptuj; Vratič Alojzija, Hajdina pri Ptuju; Frank Magda, Ilirska Bistrica; Štepančič Jožica, Nova Gorica; Jensterle Milica, Blejska Dob; Vučemilo Marija, Ljubljana; Šmra Milica, Ljubljana; Krajnc Antonija, Maribor; Rozina Jožefa, Smartno pri Litiji; Špende Anica, Dohlečina; Pircičnik Greta, Šoštanj; Hriber Francka, Domžale; Ogrizek Miljana, Hruševje; Popit Stefka, Vojnik 30 pri Celju; Zurga Vlado, Kočevje; Marjanca Baraga, Rakek; Jurca Fani, Ljubljana; Težak Ida, Maribor; Jedlovičnik Rezika, Vuzenica ob Dravi; Blažko Olga, Ajdovščina; Stane Taden, Postojna; Krajnc Antonija, Maribor; Tereza Holeček, pošta Mozirje 53; Končan Milica, Celje; Grobelnik Milica, Celje; Trnjek Jožica, Gornja Radgona; Trnjek Jožica, Gornja Radgona; Nada Šerni, Ljubljana; Bedenk Alojz, Maribor; Gođec Anica, Ljubljana; Končan Milica, Celje; Slatan Marija, Store pri Celju; Pajnič Dragica, Novo mesto; Drevenšek Marjan, Maribor; Ščuka Marta, Koper, Dutovlje 30; Grabran Jožefa, Crna na Koroskem; Cer Rozinka, Murska Sobota; Korošec Jožica, Slatina Radenci; Korošec Danica, Piran; Kogaj Ivan, Piran; Belac Diana, Piran; Jakač Celestina, Koper; Batič Tanja, Koper; Lepej Kati, Piran; Irena Falter, Koper; Zakrajšek Anica, Koper; Vodlan Fani, Piran; Čelhar Matilda, Piran; Pečar Zvonka, Kozina; Kordić Mira, Piran; Korenč Jolanda, Koper; Skrabar Vesna, Koper; Ljubo Kovačević, Koper; Rejec Franciska, Koper.

### IZREŽITE

izpolnite pošljite ...

... Vaše izrezke iz zavitka Plavega Radiona na naslov: SAPONIA — OSIJEK — ZA NAGRADO POTROŠNIKU

Ne pozabite! Vaše izrezke pošljite do 27. t. r

PLAVI RADION ČUVA IN NAGRAJUJE!



OHRANI IN NAGRAJUJE...

### FRANC TRAMPUŠ

## OTROK, KI NI VIDEL SONCA

On si je dejal: Zares je lepa. Ona je razmišljala: Dober je in rad me ima. Maj je bil, ko je postala njegova. Drhtela sta v samotni, njej se je zdelo, da sanja presladke sanje. Nenadoma se je v njenih očeh svet skazil in vzdrgetala je. Obrnila se je od njega. On pa ji je mirno božal lase. Potem je bil maj spet lep, ona lepšega maja še ni doživela. Njemu to ni bilo nič novega.

V juniju mu je rekla, da se boji.  
- Ne skrbi, jo je tolažil. Saj imamo zdravnike. Ona je zajokala in jokala mnogo noči

Bleda je bila, ko so jo položili na mizo. V sobi je bil zadušljiv vzduh po zdravlilih. Nekdo se je približal z masko na obrazu in z brizgalko v rokah.  
- Stisnite pest. Čutila je vboj igle in slišala, da bo zaspala. Glas je bil kakor iz kamna.  
- Naravnajte ji noge, je bilo zadnje, kar se je skozi omotico dotaknilo ušes.

Potem se je začela ubrana igra električne luči, gumijevih rokavic in jekla. Zdravnikovi prsti hitijo. Jeklo grebe. Kri počasi pronica skozi kompreso in se cedi po poltvinilu. Jeklo prinaša na dan koščke tkiv. Vajeno je dela. Prav tako prsti v gumiju. S krvjo pokriti brezoblični koščki padajo v vedro. Enega prestržejo prsti. Napravijo nekaj gibov, kri se razleže po rokavici, zdravnikovi zenici se zaplita vanj in ustnice ugotovijo:

»Napad prve stopnje sodi pod paragraf 204, Begley,« je rekel Hawes. »Za to lahko dobite deset let. Paragraf 242 obravnava napad druge stopnje. Samo pet let in plačilo globe, morda samo globa. Kaj ste poizkušali?«

»Ubiti ga nisem hotel.«

»Je prekupevalec?«

»Njega vprašajte.«

»Vas vprašujem.«

»Nisem spicelj. Ne vem, kaj je, hudiča. Nisem ga hotel ubiti. Hotel sem mu le polomiti roke in noge. Posebno noge.«

»Zakaj?«

»Ker leta za mojo ženo.«

»Kaj hočete reči?«

»Kaj, hudiča mislite, da bi hotel povedati?«

»Kaj praviš na to, Mendez?«

»Da je nor. Saj sploh ne poznam njegove žene.«

»Lažeš, pasji sin,« je siknil Begley in navalil na Mendeza. Hawes ga je odpodil. »Ohladi se, Begley, ali pa te bom spet sunil.«

»Mojo ženo pozna,« je vpil Begley, »pa še kako dobro jo pozna. Ga bom že dobil v kremplje tega nepridiprava, če ne prej, ko pridem iz zapore.«

»Meša se mu, saj sem vam povedal,« je rekel Mendez. »Meša. Na ovinku sem stal, ko se mi je približal in začel vihteti palico.«

»Ze prav, ze prav, le mirno kri,« je miril Hawes. Stražnik se je vrnil z mokrimi obkladki.

»Ne bomo jih potrebovali, Alec,« je rekel Hawes. »Odpeljite ga v bolnišnico, preden nam izkrvavi pred očmi.«

»Nikamor, dokler ne gre oni v zapor,« je kričal Mendez. »Nikamor ne grem.«

»Bj šli radi v ječo, Mendez,« je vprašal Hawes, »ker ste ugovarjali policijskemu uradniku?«

»Kdo...?«

»Za hudiča, izginite! Vaš duh po prekupevanju je zavdal vsej sobi.«

»Nisem prekupevalec.«

»Prekupevalec je, sir,« je trdil stražnik, »že dvakrat so ga zaradi tega spravili na hladno.«

»Hudiča, izginite, Mendez,« je kričnil Hawes.

»Prekupevalec. Napačno ste me razumeli.«

»Če te kdaj dobim, da boš imel robo pri sebi, te bom s palico sam ohladil. Izgini sedaj. Odpeljite ga v bolnišnico, Alec.«



»Sedi, velikan,« je rekel Meyer.

»Pojdiva,« je rekel stražnik in prijel Mendeza pod roko.

»Prekupevalec,« je mrmral Mendez, ko sta šla skozi vrata ograji. »Fant, človek se enkrat pregreši, pa si ga že zapomnijo.«

»Dvakrat,« ga je popravil stražnik.

»Prav, pa dvakrat,« je rekel Mendez, ko sta šla po stopnicah. Gospa Annuci je pogoltnila slino.

»Torej,« ji je govoril Carella, »vašega sina smo samo nekaj vprašali. Vaš sin je pravzaprav junak. Povejte to svojim sosedom.«

»In naj opozorim morilca nanj. Hvala, ne, hvala.«

V policijski sobi je Hawes nadaljeval. »Ste ga poizkušali umoriti, Begley?«

»Povedal sem vam že. Ne. Glejte...«

»Kaj?«

Begley je začel šepetati. »Je napad druge stopnje. Ljubimkal je z mojo ženo. Mislim, pri vseh hudičih, no, kaj če bi bila to vaša žena?«

»Nisem poročen.«

»Prav, toda denimo, da ste. Kaj me boste poslali v ječo, ker sem varoval svoj dom?«

»To prepuščam sodniku,« je rekel Hawes.

Begley je še bolj pritajil glas. »Sama presodiva, kaj?«

»Kako?«

»Koliko bo? Tri sto? Pet sto?«

»Niste naleteli na pravega,« je odvrnil Hawes.

»Dajte, no, dajte,« je vztrajal Begley in se zakrohotal.

Hawes je dvignil slušalko in poklical dežurno sobo. Oglasil se je Artie Knowles, narednik, ki je ob štirih popoldne zamenjal Murchisona.

»Artie, Cotton tukaj. Vpiši preten Napiši, da je bil napad druge stopnje. Pokliki nekoga po tega človeka, prosim.«

»Prav,« je rekel Knowles.

»Se šalite?« je vprašal Begley.

»Resno mislim,« je rekel Hawes.

»Odklanjate pet sto dolarjev?«

»Jih ponujate? Lahko jih pristejemo k obračunu.«

»Nič ne de, nič zato,« je hitro rekel Begley. »Nič ne ponujam Fant!«

Se vedno je fantal, ko ga je stražnik odnesel po stopnicah mimo Berta Klinga, ki je stal na hodniku. Kling je bil visok mlajši detektiv, oblečen v usnien iopič in platnene hlače. Smatral pod iopičem je imel mokro od potu.

»Zdravo,« je zaklicel Hawesu. »Kaj se dogaja?«

»Pretep,« je rekel Hawes. »Si opravil za danes?«

»Da,« je rekel Kling. »Prekupevanje ob vodi bi moral raziskati kdo, ki ga ne poznajo. Jaz ne bom nikoli nič izvedel. Ni človeka v dokih, ki bi ne vedel, da sem policaj.«

»So te izvohali?«

»Upam, da me niso, vendar nihče ne govori o heroizmu, kot bi se zarotili. Zakaj Pete ne preda stvari Oddelku za narkotike?«

»Rad bi zasačil prekupevalce v okrožju. Rad bi zvedel, od kod pride blago. Saj veš, kako Pete sovraži droge.«

»Koga drži Steve zunaj za ročico?«

»Neko histerično mater,« je rekel Hawes in že je zaslišal Meyerjev glas na stopnicah. Kling je sskel suknič.

»Fant, je meni vroče,« je rekel. »Si že kdaj raztovarjal ladjo?«

»Ne,« je rekel Hawes.

»V sobo pojdi, potepenc,« je vpil Meyer, »in mi ne ugovarjaj.« Le bežno je pogledal žensko na klopi in sunil svojega jetnika. Moški, ki ga je sunil, je imel lisice, ki so mu tesno oklepale zapestja.

Lisice, ki jih uporablja policija, so podobne ceneni robu, ki jo kupiš za otroke, le da so za resno rabo. So iz jekla, ki je skovano tako, da ni mogoče ganiti niti s prstom. Pregibni zgib jih sklene v krog, da jih šele s ključem lahko odpreš. Prva lisica je speta z drugo s tremi kovinskimi zgibi, vendar niso niti najmanj udobne. Če jih skrbno zapreš, se morda ne zarežejo v meso. Toda policaji store to po navadi hitro. Stisnejo jih okoli zapestja, da se kovina zareže v meso in kosti. Ko jih pozneje smamejo, so jetnikova zapestja navadno odrgnjena in razmesarijena, včasih celo krvavijo.

S človekom, ki ga je pripeljal Meyer, tudi niso ravnali posebno nežno. Nataknili so mu lisice z neobzirdano krutostjo, brž ko je nehal streljati na krdelo policajev in so ga ujeli. Kovina se mu je zarežala v meso, da ga bolelo. Ko ga je Meyer vlek v sobo, so ga kovinske lisice še bolj grizle, ker se gibal z rokami in lovil ravnotežje.

»Tale je velika riba,« je rekel Meyer Hawesu. »Hotel je izropati polovico okrožja. Kajne, veliki mož?«

Jetnik ni odgovoril.

»Draguljarno na Deseti,« je nadaljeval Meyer. »Obhodni stražnik ga je dobil v trgovini s pišto in roki. Junak, podnevi ropa. Hraber si, kajne?«

Jetnik ni odgovoril.

»Zašel je streljati v trenutku, ko je zagledal stražnika. Policijski avto je križaril po mestu, zaslišal strele in se pridružil, potem so po radiu poklicali še en avto. Drugi avto je postal po

pomoč na postajo. Tako se oblega junaka, kaj, veliki mož?« ga je vprašal Meyer.

Jetnik ni odgovoril.

»Sedi velikan,« je rekel Meyer.

Jetnik je sedel.

»Kako ti je ime?«

Louie Gallagher.

»Si imel že prej kdaj težave s policijo, Gallagher?«

»Ne.«

»Preverili bomo, zato nam ne pripoveduj pravljic.«

»Nikoli nisem imel opravka s policijo,« je trdil Gallagher.

»Ima Miscolo kaj kave?« je vprašal Kling in odšel po hodniku. Carella se je pravkar vračal po stopnicah. »Si se je iznebil, Steve?«

»Da,« je vzdihnil Carella. »Kako je bilo v pristanišču?«

»Vroče.«

»Greš domov?«

»Da. Brž ko bom popil skodelico kave.«

»Bolje bi bilo, če bi ostal kje blizu. Nekaj gizdalin je še na svobodi.«

»Kaj praviš?«

»Dobili smo pismo; nekdo namerava noooj ubiti neko žensko. Ostani, Pete te bo morda potreboval.«

»Vsega sem sit, Steve.«

»Se norčuješ?« se je posmehoval Carella in odšel v policijsko sobo.

»Svoj karton že imate, kajne, Gallagher?« je izpraševal dalje Meyer.

»Ne, saj sem vam že povedal.«

»Gallagher, tod okoli imamo mnogo nezazikanih tatvin.«

»To je vaša skrb. Vi ste kifeljci.«

»Ze, ampak vi kradete.«

»Danes sem okradel trgovino, ker potrebujem denar. To je vse. Prvič je bilo, da sem kaj takega storil. Kaj če bi mi sneli lisice in me pustili domov.«

»Oh, bratec, presenečaš me,« se je norčeval Willis in se obrnil k Hawesu. »Najprej bi nas rad postreljal, potem se pa izgovarja.«

»Kdo se izgovarja?« je vzrojil Gallagher. »Prosim vas, da vso stvar pozabite.«

Willis je strmel v človeka, kot bi bil nevaren morilec, ki bi utegnil poklati z britvijo vse mimotočje. »Verjetno je tega kriva vročina,« je rekel, ne da bi trenil z očesom.

»Dajte no,« je rekel Gallagher. »Kaj pravite, kaj če bi me spustili?«

»Glej no!«

»Kaj pa sem storil, hudiča? Nekajkrat sem ustrelil. Sem koga ranil? Hudič, pripravil sem vam vsaj malo zabave. Dajte no bodite dobri, fantje. Snemite mi lisice in pustite, naj grem svojo pot.«

Willis je privzdignil obrvi. »Norčuje se, kaj pravite, Meyer?«

»Daj no, Meyer,« je nadaljeval Gallagher. »Boč...« In že ga je Meyer mahnil po obrazu.

»Ne govori z menoj, veliki mož. Ne izgovarjaj mojega imena ali pa te bom spet treščil po gobcu. Je bil to tvoj prvi rop?«

Gallagher se je prijel za ranjeno lice in s priprtimi očmi pogledal Meyerja. »Vi, jaz bi ne dal...« (je začel in že ga je Meyer spet treščil.

»Kolikokrat si kradel v našem okrožju?«

Gallagher je molčal.

»Nekdo te je vprašal, Gallagher,« ga je opomnil Willis. Gallagher je sovražno pogledal Willisla.

Carella je pristopil. »Glej no, glej Zdravo Louie,« je rekel. Gallagher ga je zmedeno pogledal. »Ne poznam vas,« se je delal nevednega.

»Glej no, Louie,« je ponovil Carella, »spomin ti peša. Se me ne spominjaš? Steve Carella. Pomisli, Louie.«

»Je tale možakar policaj?« je vprašal Gallagher. »Nikoli ga še nisem videl.«

»Pekarna, Louie, 1949. Se spominjaš, Louie?«

»Ne jem kolačev,« se je izmikal Gallagher.

»Saj nisi kupoval kolačev, Louie. Trgovino si oropal. Po naključju sem prišel mimo. Se spominjaš?«

»Oh,« je nemarno rekel Gallagher, »tisto...«

»Kdaj si prišel iz zapore, Louie?« ga je prehitel Carella.

»Kaj potem, če sem zunaj?«

»In spet pri svojem poslu,« je pribil Meyer.

»Kdaj si prišel iz zapore? Za oborožen rop si...«

Gallagher,« je spet povzel Carella. »Kaj se je zg... So te izpustili na častno besedo?«

»Da.«

»Kdaj si prišel iz zapore?« je ponovil Meyer.

»Približno pred šestimi meseci.«

»Prepričan sem, da si se dobro počutil v državni oskrbi, kaj?« je ironično nadaljeval Meyer. »Te srbi, da bi šel nazaj?«

PUSTOLOVŠČINE CISCA KIDA

V MESTU GREM, TAM ROM ZE KAKO PRISEL DO DENARJA, MOGOČE KAS PRIKARJAM!

SAMOTNI JEZDEC ZASLIŠI GLASOVE. CISCO ZAKAJ TU JE DOBRO VODA NAJ SE KONJA NADIZETA. SVA SE USTAVILA!

CISCO KID! TO MORAM Povedati BIKANU.

BIKAN MI JE OBJUBIL NAGRADO, CE MI KDAJ DOVEM, DA JE CISCO TU!

BIKAN SE HOČE MASCEVATI CISCU.

BI LAHKO GOVORIL NA GIMEM ESTERD? VIMAM CASA ZOBUB SE!

VEŠ... OTO PAJEZ NEVICA!

NE ČAKATE NAME, NUVENOPRAVEK IMAM!

ET' OBJUBIL SI, DA BOŠ PLACAL. DA, DA... PLACAL TE ROM KOBOM ODVIL JE CISCOM.

MISLIŠ, DA V TEM MESTU SE VEDNO VLADE KVAZITRIBES SINGBAD?

NE VEM, ZE DOLGO NISEM BIL TU.

CISCO SE NE VEDA JAHA V ZASEDO.

OD TU GA BOM ZE OD DALEČ OPAZIL.

DVA JEZDECA ISKORTI NI LAHAL TO STA CISCO IN PANCIO.

LAHKO BI ME OBTOŽIL, TODA SINGBAD BOTO ZE UREDIL.

NIČ HDEGA SLUTEČ SE CISCO IN BANCIO BUJATA MESTU. BOVA TU PRESVALA? BOLJE BO, CE NE POBEJTA IN AVTO IZ GIMEM.

PONDEM JE LE KOLKO JE URAZ.

POGLEDALE JE NA URO IN ZAKRIČALA! FEEEEE!!!

# KOSTANJEVE SLAŠČICE

## Kuharski recepti naše televizije



Oddajo je pripravil Ivan Ivačič

Kljub temu, da je kostanj nekoliko težje prebavljiv, si ga vsakdo prav rad vsaj nekajkrat v tej ali oni obliki privoščiti. Kostanj lahko na različne načine uporabimo, bodisi kot prilogo k mesovju ali pa kot sladko jed v najrazličnejših oblikah. Kot prilogo je kostanj pripravili zraven fazana ali pečene purice. Najbolj poznane sladke jedi iz kostanja pa so: kostanjev pire (kaša), kostanjeva rolada (zavitek), kostanjev krompir, pečen kostanj v karamelnem sladkorju.

Za uvod vam bom povedal odlični trik, kako kostanj z lahkoto olupimo. Kostanju olupimo najprej rjavo kožico, katera se da z lahkoto odstraniti. Olupljen kostanj nato pokapljamo z nekaj kapljicami olja,

ga z rokami premešamo in damo v pekač. Pekač postavimo za nekaj minut v vročo pečico, nato kostanj samo z rokami izmanemo in kožica bo z lahkoto sama odletela. Tako olupljen kostanj pazljivo kuhamo v malo osoljeni vodi, paziti moramo namreč, da se ne razkuha. Še vročega odcedimo. Če rabimo kostanj kot prilogo, ga zabelimo z maslom ali pa s sokom od pečenke, če pa ga nameravamo uporabiti za sladko jed, pa bomo še vročega prelaščili.

### KOSTANJEV PIRE:

Prevlačen kostanj pomešamo s kosčkom masla, dodamo mu vanilijo in malenkost sladkorja. Nekateri mu dodajo tudi malenkost čokolade v prahu. Maso napolnimo v strojček za pasiranje krompirja in jo vbrizgamo v kozarce, katere okrasimo s sladkano točeno smetano in končno z ribano čokolado.

### KOSTANJEVA ROLADA:

Rolado smo spekli iz 6 jajc, 12 dkg sladkorja, 12 dkg moke. Cela jajca s sladkorjem smo v kotličku ali skledi stepali nad paro in ugreli do približno 50° C, nato pa hladno stepali toliko časa, da se masa dobro speni. Med spenjena jajca rahlo vmešamo moko. Maso namažemo za prst na debelo na papir in pečemo v srednje vroči pečici. Še vročo rolado s papirjem vred zavijemo in pustimo, da se ohladi. Ohlajeno rolado odvijemo in polijemo s sledečim nadevom: prevlačen kostanj pomešamo s sladkorjem v prahu (po okusu), dodamo vanilijin sladkor, kosček masla in malenkost ruma. S kostanjevo kremo namažemo

rolado in jo tesno zvijemo, s kremo pa, ki nam je ostala, rolado prevlečemo in jo dekoriramo. Končno postavimo rolado na hladno, da se strdi. Ohlajeno rolado režemo s tankim nožem, katerega smo namakali v vroči vodi. Pred serviranjem rolado dekoriramo s točeno sladko smetano.

### KOSTANJEV KROMPIR

Prevlačen kostanj pomešamo s sladkorjem v prahu, dodamo vanilijo in nekoliko ogrete čokolade. Iz mase oblikujemo kroglice in jih na treh ali štiri mestih zarežemo, povaljamo v ribani čokoladi ali čokoladi v prahu in jih zlagamo v papirnate podstavke.

Ista masa je primerna tudi za modeliranje manjših figuric, s katerimi boste razveselili vaše najmlajše.

### KOSTANJ V KAREMELNEM SLADKORJU (orientalski način)

Kostanj kot običajno spečemo in olupimo. Na paličice, katere uporabljamo sicer za različne namene, nabodemo po šest pečenih in olupljenih kostanjev. Nato v železni ponvi počasi ogrevamo sladkor, katerega neprestano mešamo. Sladkor se tali in tako dobimo svetel karamel, skozi katerega potegnemo na paličice nabodeni kostanj. Prevlčene paličice odlagamo na krožnik, katerega smo prej namazali z oljem ali maslom. Tudi tako, čeprav enostavno pripravljen kostanj, bo našel občudovalce.

## MLADA MODA

Kombinacija treh oblek iz ene je priporočljiv modni recept za vse, ki za garderobo nimajo posebnega proračuna. Kako uporabno je mogoče prilagoditi eno obleko za različne priložnosti, kažejo naši trije predlogi. Obleka brez rokavov, z velikim izrezom, širšim krilom — k njej kratka jopica do pasu iz istega blaga, poudarjena s črno treso ob robovih. Za slovesnejšo priložnost dodamo obleki bleščeč pas z lesketajočo se zaponko. Sportno pa učinkuje obleka, če oblečemo pod njo debel pulover z visokim, zavzhanim ovratnikom. — Komplet, kot nalašč za študentke!



## MOŽ IN HIGIENA

Vsak človek mora skrbeti za svojo osebno higieno in kozmetiko — toda marsikateri lenobežni si to dolžnost le prerad olajša, ne menč se za »dišave«, ki so jih deležni njegovi kolegi v pisarnah, na trolejbusih, vlakih, v kinu in povsod, kjer se sreča več ljudi. — Poglavitna zapoved je UMIVANJE. To pa še ni vse. Izraz »kozmetika« navadno uporabljamo v zvezi z ženskim spolom, toda tudi moški imajo oziroma bi morali imeti svoj kozmetični program. Kdor hoče imeti uspeh, ne sme nastopati neobrit in v umazanih srajci in kdor se hoče uveljaviti, mora biti zdrav. Za zdravje pa je treba skrbeti sleherni dan.

### VSAKDANJA NEGA:

● Kdor nima veselja in volje do jutranjih telovadnih vaj ali vsaj koristnih razgibalnih poklekov, naj naredi vsaj nekaj dihalnih vaj, in to vsako jutro pri odprtih oknu, kar traja minuto ali dve, učinek pa se pozna ves dan. Če ste preleni, da bi stopili k oknu, ostanite mirno v postelji, vrtite s sebo ožjo in se nekajkrat temeljito pretegnite.

● Ni boljše poživite za krvni obtok kot suho ščetkanje ali masaža. Tudi to lahko udobno opravite zjutraj v postelji.

● Zatem je na vrsti temeljito umivanje vsaj do pasu (ne pozabiti na ušesa!), zlasti pod pazduho. Prha je seveda še boljša.

● Smrad po potu odbija. Še tako uglajeno vedenje ostane brez vtisa, če človek zaudarja po potu. Kdor se je temeljito umil in uporablja tudi osvežilna sredstva za pod pazduho, bo v družbi nastopal brez občutka nelagodnosti.

● Lahna masaža glave ne prežene več vnaprej pisarniškega glavobola, ampak združena

z lasnimi vodami zadržuje tudi plešavost. Ne drgnite s prsti lasišča, temveč jih le rahlo premikajte sem in tja, da se koža sprosti.

● Vsak dan brezpogojno menjajte nogavice! Vsake dan! Od znotraj jih posipljite s posebnim pudrom za noge, ki se dobi v lekarnah ali drogerijah. Večerna kopel za noge (s kuhinjsko ali morsko soljo) ne posveži samo utrujenih nog po napornem delovnem dnevu.

● Dvakrat na dan si umijte zobe! Zlasti kadilci. Imejte usmiljenje za ljudi, s katerimi se pogovarjate.

● Ko se vrnete domov, proč z delovno obleko! V lahki obleki — udobni trenirki ali športni srajci in pulover — se boste počutili sproščeno in prijetno.

● Če se vsak dan prhate, je kopel v kadi enkrat tedensko dovolj, drugače pa ne. Ne bojte se vode! Osvežujoče soli za kopel niso nikak luksuz.

### VSAKIH TOLIKO DNI:

● Negujte si nohte! Če vam naglo rastejo, si jih postržite vsak teden, siter pa obvezno vsakih štirinajst dni. Nikar ne uporabljajte za to osušilnih vrtnih škarij. Moški nohti so sicer trdi od ženskih, vendar vam bodo hvaležni, če jih boste tudi skrbno opilili. Crnina za nohti je najvidnejši znak nekulturnosti. Snaženje nohtov je zato vsakdanja nužnost. Kože ob nohtih ne režite, ampak samo z brisačo poizkušajte mazati h korenju.

● Komur je odveč, da bi si lastnoročno rezal nohte na nogah, naj gre lepo k pedikerju. To ni prav nič nemoško. Pedikura vam hkrati osveži utrujene noge.

## KAJ MORATE VEDETI

PARADIŽNIKOVA MEZGA v odprti konzervi ne spleni, če jo zavarujemo s tanko plastjo jedilnega olja.

SPINACO laže sesekljamo na deski, če ji, prevrteni in dobro ocejni, dodamo trohico moke.

IGRALNE KARTE, ki kažejo sledove prstov, bodo kakor nove, če jih zdrgnemo z magnezijo, ali pa tudi s čistim alkoholom — ki jih celo razluži.

KOVINSKE PREDMETE oz. madeže na takih predmetih očistite z gosto kašo iz cigaretne pepela in petroleja. Kovinske verižice in zapetnice

čistite s salmijakom in jih do suhega zdrgnite s flanelasto krpo.

PEČENKA bo še posebno sočna, če jo denete za nekaj dni položite na vročo mast.

PUDING ne kuhajte predolgo, ker dobi voden okus. Pri hlajenju se rada napravi skorja, ki je otroci ne marajo — da je preprečite, posujte puding v skodelicah takoj s sladkorjem.

VIJAKE na smučeh ali drsalkah, ki so čez poletje zarjaveli, namažemo s petrolejem, pa se bodo zlahka odvilili.

JEDILNO OLJE ne smemo nikdar začepiti z zamaškom, ker postane žarko. Steklenico zamašimo samo s kosmom vate ali kroglico iz svilenega papirja.

Morda živite v sobi, ki je precej velika oziroma dolga, pa bi jo radi predelili. To ni nikakoli težava in navadno si v takem primeru pomagamo z zaveso iz blaga ali knjižno

polico — toda le, če ostane dovolj svetlobe. Recimo, da ima soba eno samo okno, kaj pa tedaj? Ti dve rešitvi odpadeta, pač pa je možna predelitev z ograjo. Tako ograjo iz lesenih deščic vidite na zgornji skici. Napravi in vstavi vam jo mizar. Skozi odprtine prihaja svetloba tudi v drugi, predeljeni prostor in vzdruže je zdaj mnogo prijaznejše, kot je bilo prej v dolgi »škattli«.

## PREPROSTA LEPOPOTILA

vi se lahko »povrnete k naravi«. Naslednja lepota sredstva so zelo osvežujoča:

● MLEKO: obraz si dobro očistite s kosmičem vate, namočenim v presno, neprekuhanu mleko.

● LIMONA: za krčenje kože na obrazu je najboljšo sredstvo limona, ker pa je sok premočan, ga malo razredčite. Do konca iztisnjena limona je še vedno uporabna za to, da si z njo otrete roke. Postale bodo bele, tudi nohti, morebitni madeži od črnih bodo izginiti. Ko si izplakujete lase, iztisnite limonovega soka v vodo. Lasje bodo voljni, z leskom in prijetnega duha.

● POMARANČA: Z razredčenim pomarančnim sokom si natriete obraz, če boste kak večer hoteli posebno blesteči. Če si želite svetlejšo kožo, primešajte nočni (masni) kremi nekaj pomarančnega soka. Enkrat za spremembo v 24 urah ne užijte nič drugega kot pomaranče; tak »post« bo posebno koristil vašemu zdravju in vam dal novih moči. Prilegel se bo po preobitni hrani. Da bi se vam ob kakl posebnih priložnostih oči bolj bleščale in bi bila beločnica bolj bela, kanite izjemoma v vsako oko po eno kapljico omarančnega soka.

● PARADIŽNIK: zoper črne pike si drgnite obraz nekaj minut z rezino paradižnika.

● POPROVA META: zvečite list poprove mete, da vam sapa ne bo zaudarjala. Isti učinek ima nageljnova žbica.

Sadje in zelenjava sta imenitna za lepote maske, če sta lepo razporejena po obrazu. Da se tako maska posuši, traja deset minut. Medtem se nikar ne smejte in ne govorite, da maska ne razpoka. Najbolje je pri tem ležati, s kosmičem vate, namočenim v rožno vodo na vsakem očesu.

● JAGODE so za letos že mimo, a sodijo v ta seznam: dvanaest čistih jagod stlačite, da nastane kaša. Razmažite si jo po obrazu, počakajte, da se posuši. Odstranite jo z rožno vodo. Tudi zobe si kdaj umijte z jagodo, ki jo zmečkajte in dajte na zobno ščetko.

● BRESKVE uporabljajte enako kot jagode.

● KUMARO narežite na tanke lističe in si jih porazdelite po obrazu (seveda leže). Ta maska se prileže koži, če jo je prizadelo sonce, veter ali preoster zrak. Ne pozabite položiti reženj kumare tudi na vsako oko, to je pravo pomirjevalno sredstvo za utrujene oči.

● KORENJE naribajte za maso, če imate mozolje ali prehud rdečico. Lahko pa tudi uživajte presno korenje, naribano in z dodatkom limone: od tega boste dobili čisto kožo.



## NE PREZRITE:

### II. ZVEZEK MODNE REVIEJE MANEKEN

Starejše in močnejše žene, naša moda misli tudi na vas! Če dvomite, prelistajte novembrski zvezek MANEKENA in v njem boste zase odkrile prav gotovo kaj primerne, kar bi v tujih modnih zvezkih prišivljah le težko našle. Od oblek do plaščev in kozmetičnih nasvetov je ta številka Manekena namenjena predvsem vam, za izbiro in pouk! Vendar so v njej tudi številni drugi modeli — iz domačih in zamjskih logov — za jesen in zimo, dalje kozmetični nasveti in običajne rubrike.



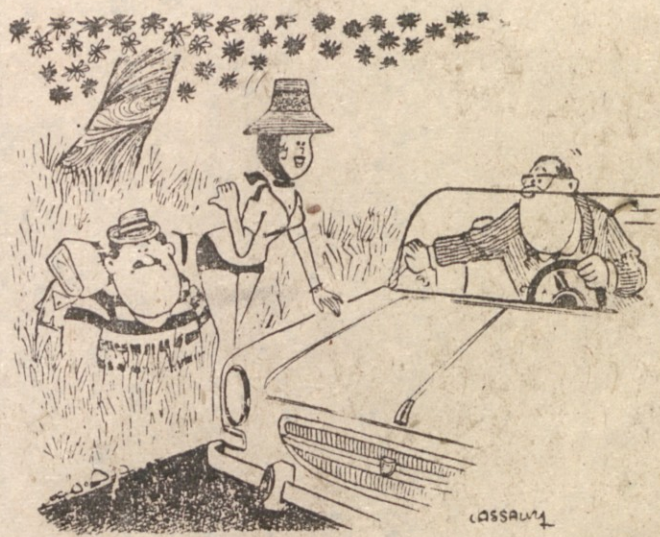
Zlahka se spreminja tako jesenski kostum v novi vitki silueti iz boucléja. Blago je intenzivno modre barve. Svetel krznen ovratnik in kučma

Bluza oziroma gornji del iz istega blaga kot krilo, pokriva pas in ga poživljajo svetli šivi ali obroba. Tako nastane praktična in zelo čedna dnevna obleka

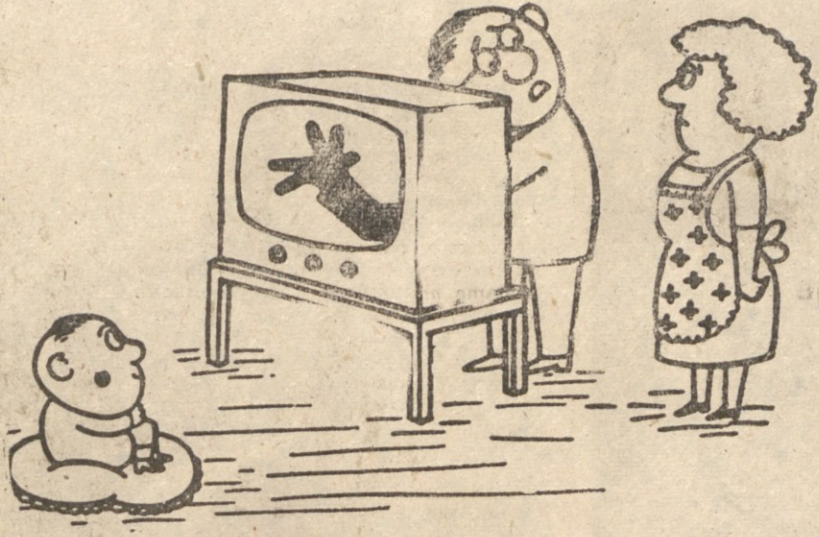


Za zvečer oblečemo h krilu preprosto bluza iz jerseyja, ki sega čez boke in je v našem primeru črne barve. Ne pozabimo še na dolgo ogrlico »11 veržico!

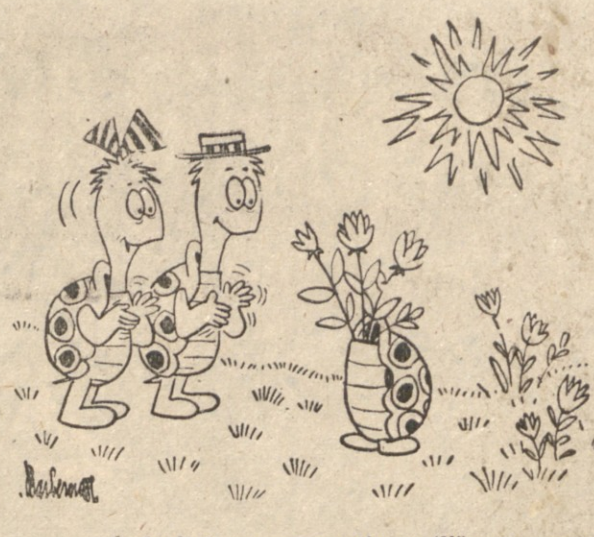
ZA VAS IN VAŠO DRUŽINO »Podravka« JUHE



«Veste, nisem sama... Tu je še moj bratranček.»



«Mejduš, zdaj pa aparat v popravilo. Jaz mulcu ne bom več zajčkov delal!»



«Čudovit je v posnemanju cvetlične vaze.»

## Same (suhe) senzacije...

Dva prijatelja živali se zabavata med seboj. Najbolj nesrečna žival, ki živi na svetu, je prav gotovo molj — zatrjuje prvi. Kaj, kako, zakaj pa ta; saj to ni resno — ugovarja drugi. Kako da ne, pojasnjuje dalje prvi. Samo pomisli: uboga živalica mora zimo preživeti v kopalnih oblekah, vse poletje pa prežeti v kožuhovinah plaših.

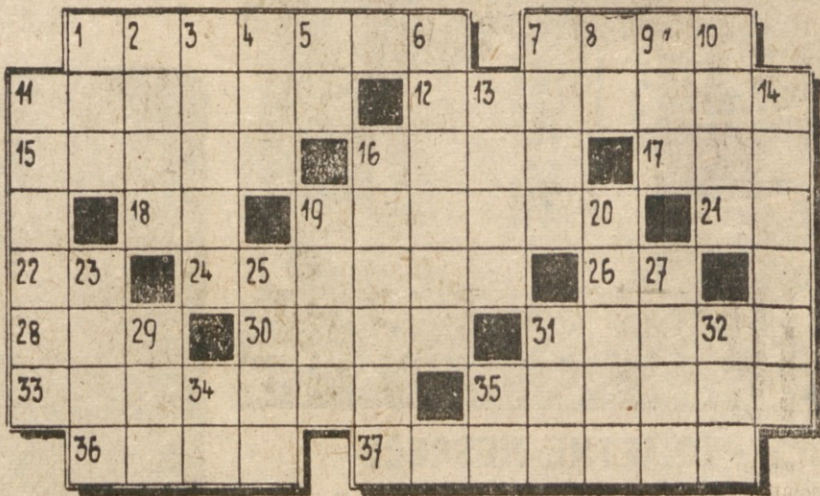
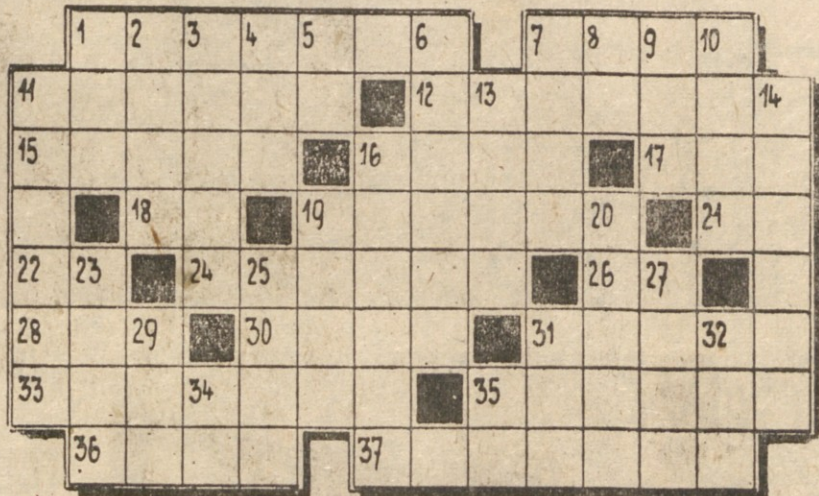
Svet je stotisočkrat starejši, kakor smo danes mi. To zatrjuje neki sloviti astronom iz observatorija Mount Palomar v Mehiki, ki čeni starost našega planeta na nič manj ko milijon milijard let. Po dosedanjih cenitvah so mu »dajali« kvečjemu 10 do 12 milijard let. Učeni moč utemeljuje to senzacionalno dognanje, ki ga bo kajpak težko ovreči, z nekimi atomskimi cepitvami v pradžini zemeljske oble.

Predsednik ZAR Naser si je izbral nemškega arhitekta prof. Wernerja Marcha, naj mu izdela načrte za novo opero v Kairu. To je precej postaren nemški strokovnjak, ki je že l. 1936 zgradil olimpijski stadion v Berlinu in po vojni novo poslopje mestne opere prav tam.

Neozdravljivo hripavi trobentač Louis Armstrong se namerava najpoznaneje v dveh letih umakniti v pokoj. »V svoj instrument piham že od 15 leta starosti,« pravi — »zdaj pa jih bom kmalu naštel 65, tako da moje ustnice ne zmorejo tega napora več.«

Moskva je letos učakala prvi sneg že 19. oktobra, kar je celo po mnenju meteorologov izredno zgodaj. Prvi sneg je presenetil med drugimi tudi mestnega vojaškega poveljnika Moskalenka, ki je bil zimsko opremo za posadko naročil šele za zadnje dni oktobra. Doslej je najzgodnje zpadel sneg v glavnem mestu SZ 5. oktobra, nadalje pa so čakali nanj do 28. decembra. Letos — to je ljudski glas — se obeta torej dolga in najbrž tudi huda zima.

## KRIZANKI



## DVOJICI

VODORAVNO: 1. telekomunikacijska naprava — močna čustva, 7. skrita nevarnost — železniška postaja blizu Ljubljane, 11. štoklji podobna ptica, ki živi v Afriki — slikarska deščica za barve, 12. mimogrede povedati — izredno naporna atletska disciplina, 15. prevara — opoj, 16. merilo — zaščiten, 17. stari oče — vzvišene lirске pesmi, 18. nikalnica — kemični simbol dragocene kovine, 19. sodobni španski filozof tako imenovanega raciovitalizma (Y Gas-set José) — tiran, 21. najvišja karta — izraz pri igri, 22. grška črka — kemični simbol najlažje kovine, 24. hladetina, vrsta

jedi — gnojen kožni tvor, 26. oznaka za zmogljivost motorja — sosednji črki, 28. vrsta vrbe — reka v Sibiriji, 30. kupi stisnjene sena ali slame — učitelj pravoslovja, 31. priletno, že rahljeno — velika posoda, 33. nauk o meri v poeziji — mesto v Srbiji, 35. imena — strokovnjak za shranjevanje vina, 36. gozdna rastlina — naslovna oseba znane Shakespearove drame, 37. vsakovrstna šara — zelo svetla zvezda Južnega neba v ozvezdju Skorpjiona. NAVPICNO: 1. ribiška priprava — oznaka naše avtomobilske tovarne, 2. delovni polet, zanos — neumnež, 3. dolg prečni

drog — del pluga, 4. grobo orientalsko sukno — grška črka, 5. nota v solmizaciji — avtomobilska oznaka ene od veselj, 6. premoženje — otroška bolezen, 7. koledarska enota — del vrat, 8. indijski denar — enaka samoglasnika, 9. večje število — del stavbe, 10. veznik — lahko hlapljiva tekočina, 11. napad, naval — tenka bombažasta tkanina, 13. pomorsko orožje — starogrški bog uničujočih vojn, 14. najstarejši grški kralj v Trojanski vojni, sedaj starosta v kakšni družbi — svetli zgleđi, 16. psevdonim umrlega slovenskega pesnika Pagliaruzziya — naziv za klateško, zanemarijeno žival, 19. konice — pritisk, 20. strah — igralec, nastopajoč v drami, 23. lesni drobec — slonov zob, 25. grška črka — gora na Koroškem, 27. spoj — južnoameriški čaj, 29. vojaški poveljniki nekdanje turške vojske — starogrška boginja zapeljivosti, 31. strast — poganjek, 32. žensko ime — etiopski plemenski poglavar, 34. del kolesa — egipčanski bog Sonca, 35. začetnici primka in imena slovenskega slikarja in kiparja — začetnici hrvatskega književnika, pesnika, pri-ovednika in esejista (1876 do 1948).

### REŠITEV PREJŠNJE KRIZANKE

VODORAVNO: 1. preste, 6. mineral, 12. liter, 13. Ge(rmanij), 14. etapa, 15. atol, 16. pila 18. Anam, 19. kes, 20. albin, 22. ata, 23. Am, 24. ere, 25. sobe, i, t, 27. osat, 28. anemone, 31. imperij, 34. iris, k. e, 35. Jaln, 36. mel, 37. vv, 38. ara, 40. tkalec, 42. tla, 43. miza, 45. Aron, 46. trot, 47. olika, 49. es, 50. Drago, 51. kolovoz, 52. trnkar.

### NI NESPAMETNO

Vsi, ki spešijo proti resnici, potujejo sami.

Težko je souvažiti deželo, ki jo kdo pozna.

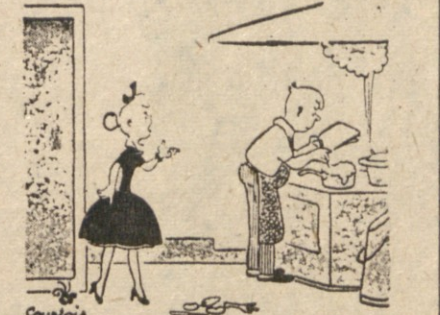
Ce govornice ostarijo, se spreminijo v mite.

Ce je jokala madama Pompadour, jo je kralj klical: Pompadol.

Mark Twain je nekoč dvoril lepi sosed pri mizi in ji polaskal: »Madame, vi ste res zelo lepi!« Dama: Skoda, da tega ne morem reči o vas! Twain: »Zakaj pa ne lažete kakor jaz?«



»Nazaj se drži, ko piješ, Pepi!« — »Maš čist prou, Matilda, tko bolj teče.«



»Tako mislim, da te bom odvadila vabiti prijatelje na kosilo!«



Brez besed



»Tega dne se bova še dolgo, dolgo spominjala...«



## Obvestilo kupcem televizijskih sprejemnikov

# ORION 53

Novica, ki se je razširila v zadnjem času pri nas, po kateri sta na tržišču dva različna tipa televizijskih sprejemnikov z istim imenom

## »ORION« 53

toča z različno ceno, je vzbudila pri potrošnikih zmedo. Zaradi tega in na podlagi številnih pisemnih vprašanj o resničnosti te informacije, direktije kolektivov »Radioindustrija« Zagreb, »Belind« Beograd in »Telekomunikacije« iz Ljubljane, ki proizvajajo televizijske sprejemnike »ORION« po licenci madžarske tvrdke, odgovarjajo svojim številnim potrošnikom

### TELEVIZIJSKI SPREJEMNIKI »ORION« 53

katero so pred kratkim uvozili preko trgovske mreže iz Madžarske, so pokazali v praksi tehnične pomanjkljivosti in jih zato tudi prodajajo po znižani ceni 135.000 dinarjev zaradi lažjega plasiranja

Razen tega trgov. mreža ni organizirala potrebnega servisa, niti rezervnih delov, s čimer je popraviljanje in servisno vzdrževanje uvoženih sprejemnikov »Orion« otežkočeno.

### »ORION« 53 cm S CENO 160.750 DIN

pa je sprejemnik, ki je izdelan po licenci v naših tovarnah. V njem so po strokovni obdelavi zamenjani nekateri originalni deli, ki so bili vzrok slabega sprejema in pogostih napak. Čeprav je to nekoliko podražilo proizvodnjo, so naše tovarne vgradile v sprejemnik cinemascope (ekran) TELEFUNKEN, novi visokonapetostni namotek za transformator linij, zamenjale nekatero kondenzatorje in ostale dele za kakovostni sprejem važnih elementov

Prednosti garancije z zagotovljeno mrežo številnih specializiranih servisov po vsej državi, razen tega reputacija naših strokovnjakov, dosežena v dosedanjih licenčni proizvodnji televizijskih sprejemnikov »PHILIPS« kakor tudi odlični sprejem domačih

### TV SPREJEMNIKOV »ORION« 53

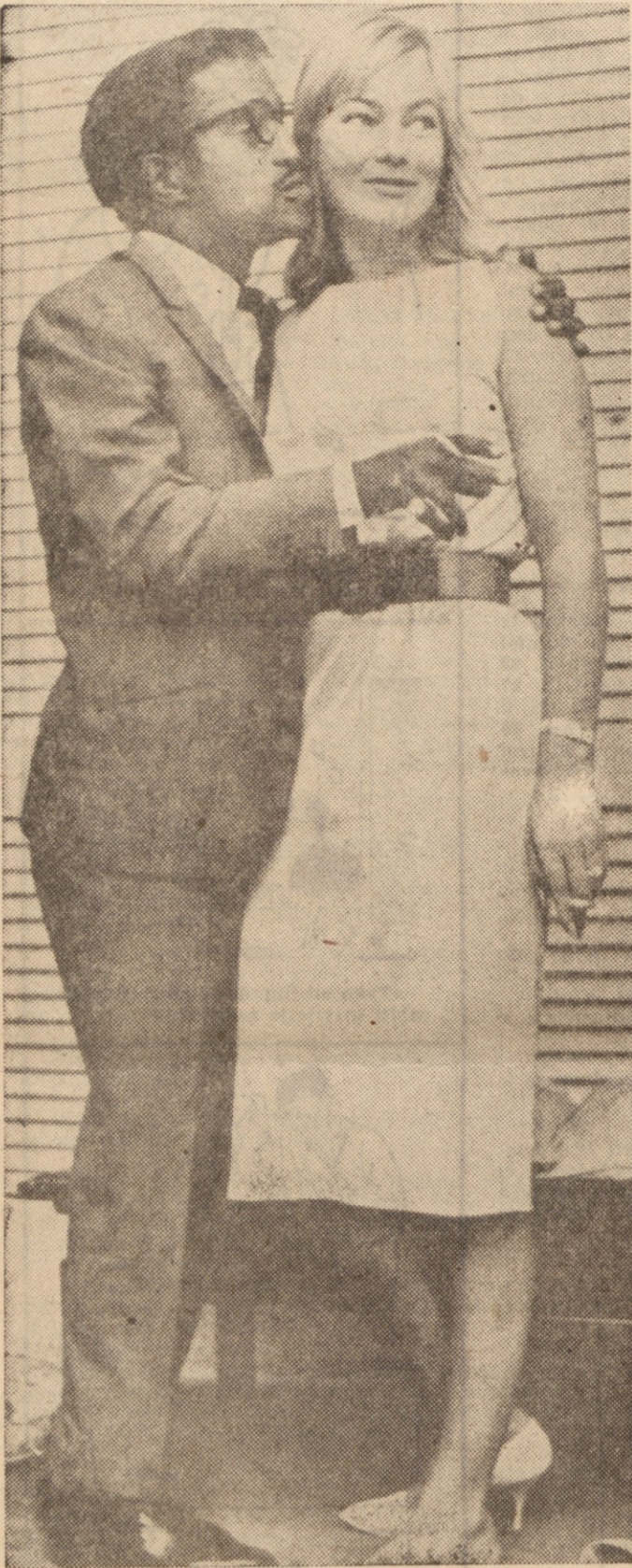
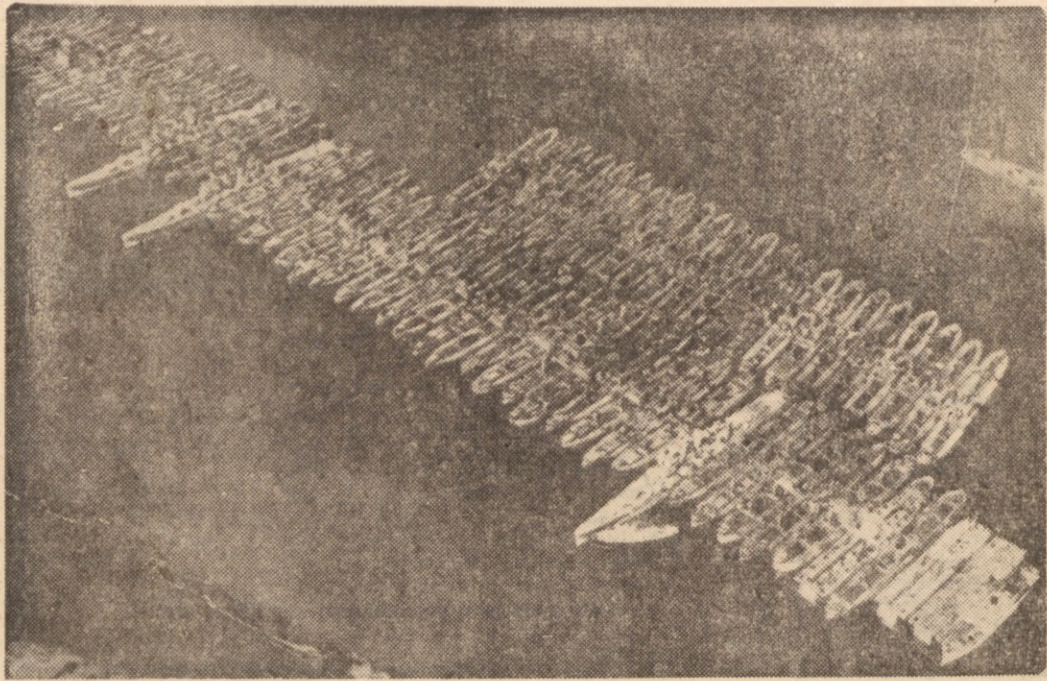
so najboljši dokaz jugoslovanske radioindustrije ki skrbi za kakovostno proizvodnjo TV sprejemnikov in zaupanje kupcev

Poskus z znižanjem cen kakovostno slabših uvoženih televizijskih sprejemnikov »ORION« naj ne zavede potrošnikov v zmedo, ker imajo vsi domači sprejemniki na hrbtini strani sprejemnika oznako proizvajalca: »RADIOINDUSTRIJA« — ZAGREB — »BELIND« — BEOGRAD in »TELEKOMUNIKACIJE« — LJUBLJANA.

zdaj in vsa Casopisna podjetja »Delo« v Ljubljani. Glavni urednik Dušan Benko. Odgovorni urednik Zoran Jerin. Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ul. št. 1/II, p. p. 150-III. — Tel.: 23-522 do 23-526. Varnostni oddelki: Ljubljana, Titova cesta 4, tel. 60-463 in 61-632. Naročnina: celoletna 1440 din, polletna 720 din, četrtletna 360 din, mesečna 120 din. — Oglašni oddelki: Ljubljana, Titova c. 4, telefon 61-630 — številka tiro računa 600-704-1-367 — »Kokpitov« ne vračamo.

IZREŽI IN SEŠTAVI — DOBIL BOŠ LJUBKO ŽIVALCO ČAS: 1 MINUTO





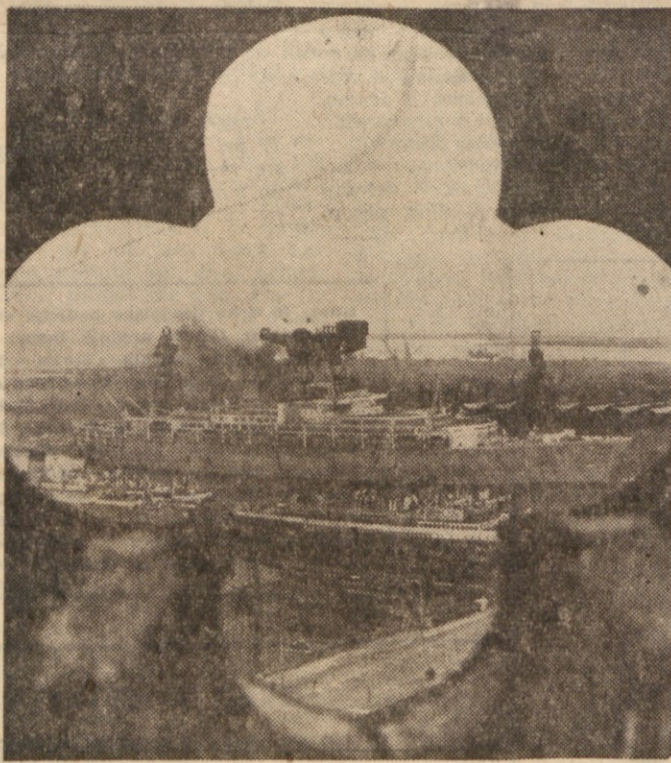
### POKOPALIŠČE MILIJARD

TO BI BIL NAJBOLJŠI NAZIV ZA KOT BALTIMORSKEGA PRISTANIŠČA. V KATEREM TE NAJRAZLIČNEJŠE VOJNE IN TRGOVSKE LADJE, KI SO JIH ZARADI ZASTARELOSTI UMAKNILI IZ PROMETA, PREŽIVLJAJO SVOJE ZADNJE DNI NA MORJU. RAZREZANE V MANJŠE KOSE SE BODO NAMREČ KMALU PRESILILE KOT STARO ZELEZO V PLAVŽE NA KOPNEM.



### TRAGIČNE POSLEDICE PROMETNE NESREČE

MOTORIST JE POBIL KOLESARJA... NIC POMEMBNEGA, CE SE TO NE BI ZGODILO V RODEZIJU. CE MOTORIST NE BI BIL BELEC IN KOLESAR CRNEC. ZATIRANI CRNCI SO OB TEJ PROMETNI NESREČI DALI DUSKA SVOJEMU NEZADOVOLJSTVU. BELCI SO ODGOVORILI Z VSO OSTRINO IN TAKO IMAMO SEDAJ TRAGIČNO BILANCO: 7 MRTVIH, 60 HUJE RANJENIH IN VRSTO RAZBITIH TRGOVIN IN LOKALOV TER POZGANIH HIS.



### NAD TRIDESET MILIJARD

BO STALA NOVA ANGLESKA 40.000-TONSKA POTNIŠKA LADJA "ARIANA", KI BO ZE 3. DECEMBRA PRVIC ZAPLULA PROTI AVSTRALIJI NA NJEJ BO PROSTORA ZA 2100 POTNIKOV IN 900 MOZ POSADKE. CENA: 30 MILIJARD, SEDAJ PA IZRACUNAJTE, KOLIKO JE NEKDAJ VELJALO BALTIMORSKO POKOPALIŠČE NA SLIKI LEVO ZGORAJ.

### TEGA NI BILO V SCENARIJU

V FILMU "GOLJAT IN GIGANTI" KI GA SEDAJ SNEMAJO V MADRIDU, SO NAMENILI POMEMBNO VLOGO TUDI LEVOM ZNANEGA KROTILCA BARRANCA. TODA PRODUCENT JE MENIL DA SO NEKAM PREEC KROTKI IN LENTI. DA BI JIH "POZVILI" SO JIH DVA DNI STRADALI. KAZE, DA JE KROTILEC NEKOLIKO PRECENIL SVOJO MOC. ZAKAJ V TRENUTKU, KO JE SPOPL MED SESTRADANE IN RAZDRAZENE LEVE, SO LETI PLANILI NANJ. DA BI RESILI KROTILCA, SO MORALI USTRELETTI TRI LEVE. BARRANCO JE SICER DOBIL HUDE POSKODBE. TODA SEDAJ JE ZE IZVZEN NEVARNOSTI.

### VEČNE SPREMLJEVALKE FILMSKIH FESTIVALOV

SO TUDI MLADA DEKLETA, RAZNE FILMSKE "ZVEZDICE", KI SKUSAJO NA VSE NACINE PRITEGNITI POZORNOST FOTOREPORTERJEV IN SI TAKO PRIBORITI PROSTOR V CASOPISU. "SLUCAJNO" PADANJE V VODO JE ZE PREIZKUSEN RECEPT IN TUDI MLADA MEHIKANKA NADIA PAR JE MENILA, DA JE TO NAJBOLJ GOTOVA POT K FILMSKI SLAVI.



### NEMIRI IN ZLOČIN OB POROKI

KALIFORNJSKI RASISTI NIKAKOR NISO MOGLI PREBOLETI, DA BI SE SVEDSKA IGRALKA MAY BRITT POROCILA S CRNSKIM PEVCEM SAMMYJEM DAVISOM. VRSTI NEREDOV PRED POROKO IN PO NJI SO SEDAJ DODALI SE ZLOČIN, NEKEGA NOVINARJA, KI JE HOTEL RAZISKATI, KDO PRAVZAPRAV NASPROTUJE POROKI, SO NASLI UBITEGA. MORILCA SE NISO NASLI.

# V SVETU ŠNE

Comic strip panels with dialogue:

- Panel 1: "HM... HM... LASTOVICE SE ZBIČIČIJO... JESEN POHARJA V DEŽELO." (Thinking)
- Panel 2: "HEJ, LARLOTNIU! SI DOMA?" "LE UJE DRUGJE BI BIL V TEM MRZLU? VSTOPI!"
- Panel 3: "ZDRAVO, STARI! NE ZAMERI, DA OSTATNEM VAR POD OPEJO. TUDI TO JE EDINI TOPLI PROSTOR V BATTI. VAR PA POTUJEŠ?" "POSLOVIT? NE ZAMERI, DA OSTATNEM VAR POD OPEJO. TUDI TO JE EDINI TOPLI PROSTOR V BATTI. VAR PA POTUJEŠ?"
- Panel 4: "HU, HUUU, ZDAJ BO PA UMALI SNEG... SAM SEM OSTAL MED VERBICI IN VERNAMI." "NA JUG!!"
- Panel 5: "BRRR... VAR POD ODEJO ZLEZEM... TU VSAJ ZMRZNIL NE BOM..." "NA MORJE JAZ S SVOJO MRZLO URVO SLABO PREENSAM MRZ..." "MENI TUDI VROČA URZI NIC NE DOMAGH... Z VAMA GREM!"
- Panel 6: "HM, NO... MALCE NEKODNA REC. POVEJ TI MORAM, DA IMAVA HEJNE KOMAJ ZA NAJU!" "ZAME NE SLUBITI! ZA SVOJ ZELODEC BOM SAM SRBEL."